

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznika. — Inzerati do 50 petkov vrst A Din 2, do 100 vrst A Din 2.50, od 100 do 300 vrst A Din 3, večji inzerati petkov vrst Din 4.—. Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« valja mesečno v Jugoslaviji Din 14.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-33, 31-34, 31-35, 31-36 in 31-38

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocanova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Pripravljajo se odločilni dogodki

Po včerajšnjem naskoku britanskih čet na obrambne črte okoli Bardije javljajo Angleži, da se operacije uspešno razvijajo in da so zajeli pet tisoč ujetnikov — Avstralski vojni minister sodi, da bo s padcem Bardije odločena vojna v Afriki

KAIRO, 4. jan. s. (Reuter). Poveljstvo angleške vojske na Bližnjem vzhodu je objavilo sredi naslednjih posebnih komunikacij:

Operacije pri Bardiji se uspešno razvijajo. Doslej smo zajeli nad 5000 ujetnikov. Kaiko, 4. jan. AA. (Reuter). Angleško vrhovno poveljstvo na Bližnjem vzhodu je objavilo naslednje uradno poročilo:

V prejšnji noči in včeraj ves dan so angleška letala stalno bombardirala utrdbne pri Bardiji. Ugotovili so velike požare in povzročena škoda je velika.

Vse to je bilo ugotovljeno s fotografirskimi posnetki. Človeških žrtev na angleški strani ni bilo, prav tako pa ni bilo sestreljenih nobenih letal.

Kaiko, 4. jan. s. (Reuter). Vest o pričetu napada na bardijski utrjeni sistem je včeraj prvič javil uradni komunikacijski poveljstva angleške vojske na Bližnjem vzhodu, ki je poročal, da so včeraj zjutraj avstralske čete s podporo tankov vdrle v en sektor utrbenega sistema.

Iz tega poročila se ni bilo razvidno, če ima avstralski napad samo lokalne značilnosti ali pa gre za začetek glavnega napada na Bardijo. Kakor pa je razvidno iz posebnega komunikacijskega poveljstva na Bližnjem vzhodu, so avstralske čete že pri prvem napadu včeraj zajele nad 5000 ujetnikov, to je po angleških cenitvah četrtino ali šestino celotne italijanske garnizije v Bardiji. Iz tega se more sklepati, da je bil včerajšnji uspeh avstralske vojske večji, kot se je.

O včerajšnjih operacijah javlja nekaj podatkov posebni poročevalec agencije Associated Press na bojišču. Avstralski so napadli včeraj zjutraj bardijski obrambni pas na njegovem južnozahodnem delu, torej tam, kjer sega najdalje v libijsko ozemlje. To je menda povzročilo, da so bili Italijani od napada menda popolnoma presenečeni. Že dopoldne so avstralske čete prodrele dokaj globoko v utrbeni sistem.

Preden se je napad pričel, so mornarica, letalstvo in težko topništvo na kopnem s silovitimi bombardiranjem Bardije pripravili akcijo. Angleške vojske ladje so z morskimi stranmi obstreljevale bardijski pristanik, angleška letala pa so ves dan v četrtki in vso noč od srede na četrtke metala bomba na Bardijo in okoliške trdnjave. Ti letalski napadi so bili po mnenju opazovateljev med najučinkovitejšimi, kar so jih v desetletnem poteku vojne angleška letala sploh izvedla na Bližnjem vzhodu. Angleški bombardniki so vdrli na Bardijo več ton eksplozivnih in zažigalnih bomb ter so povzročili požare in eksplozije v skladiščih in zgradbah.

Kakor poročajo, je avstralska vojska tudi sama izvedla vse priprave za napad na Bardijo. Avstralske izvidnice so bile več tednov na delu. Prodrele so ponovno mestoma za zunanji obroč bardijskega obrambnega sistema ter so nabrale zelo važne informacije o položaju utrdb, zalepa pa tudi mnogo italijanskih ujetnikov, ki so na to s svojimi izpovedmi dali nove informacije. Avstralski vojski so na izvidniških pohodih mestoma osebno izmerili pasti proti tankom in druge obrambne naprave okoli Bardije.

O bardijskem obrambnem sistemu razpolaga angleška vojska sedaj z naslednjimi informacijami: Utrdbe tefeno v polkrogu okoli Bardije same, utrbeni pas se pričel nekako 20 km izven Bardije, severozahodno ob morskem obali, teče nato v notranost puščave in doseže obalo zopet sedem kilometrov južnozahodno od mesta. Zunanji pas tvori okoli 40 manjših trdnjav, ki so medseboj povezane z gostimi pregradami bodajo žice. Ves zunanji utrbeni pas je zavarovan tudi s 5 metrov širokim in nad 3 m globokim jarkom, ki naj bi preprečil prodiranje angleških tankov.

Izjava avstralskega vojnega ministra

Kaiko, 4. jan. s. (Reuter). Avstralski vojni minister Spence je v spremstvu šefa avstralskega generalnega štaba Stearda včeraj iz Palestine došel v Egipt. Novinarjem je k včerajšnjemu napadu avstralskih čet na Bardijo podal naslednjo izjavo:

Avstralske čete so že dolgo željno čakale na ta trenutek. Pričakovali smo vedno, da bodo avstralske čete zmagovito prodrele, čim jim bo le za to dana prilika. Bardija bo po vojni v Afriki odločena. Bardija bo po vojni v Afriki odločena. Avstralski narod je zelo ponosen na svoje vojske. Prihodnjih nekaj dni bo odločilo boje v Afriki. Sovražna vojska ima sicer številčno premoč, toda to bo našo zmago lahko samo nekoliko odložilo, ne pa preprečilo.

V obkoljeni Bardiji

Kaiko, 4. jan. AA. (Reuter). Britansko vrhovno poveljstvo pravi v svojem uradnem poročilu, da angleške prednje sile preprečujejo vse poskuse obkoljenih čet v Bardiji, da bi dobile kakšno pomoč iz življenjske potrebščine ali pa da bi zapustile Bardijo. Ponoči se je morda dvema

ali trem vojakom posrečilo pobegniti v smeri proti Tobruku. Angleško topništvo neprenehoma obskupa z granatami Bardijo in njene utrdbne.

Kaiko, 4. jan. AA. (Reuter). Izšlo je uradno poročilo, ki pravi, da se po pripovedovanju zadnjih italijanskih ujetnikov obkoljene čete v Bardiji počutijo zelo utrujene. Bojišče okoli Bardije je precej obširno. Samo od Badirahisa, mesta, ki leži ob obali pa do Bardije, je široko 8 km. V globino sega ta fronta kakih 6 km daleč. Zunanje utrdbne Bardije sestoji iz 40 obrambnih gnezdi, ki so med seboj zvezane z bodajo žico in raznimi pastmi za motorizirane oddelke.

Poročilo iz Sudana

Kaiko, 4. jan. s. (Reuter). Posebni Reuterjev vojni poročevalec v Sudanu javlja, da so angleške izvidnice na vsej 2000 kilometrov dolgi fronti v Sudanu, od obale Rdečega morja do Rudolfovega jezera, neprestano v akciji ter vznemirjajo sovravno vojsko z napadi iz zasede in manj-

Poslanica generala Wavella

vrhovnega poveljnika angleške vojske na Bližnjem vzhodu

Kaiko, 4. jan. s. (Reuter). Sedaj je bila objavljena novoletna poslanica vrhovnega poveljnika angleške vojske na Bližnjem vzhodu generala Wavella, ki jo je na novo leto prečital preko egiptskih radijskih postaj.

General Wavel pravi v uvodu, da so Angleži v prvi polovici preteklega leta kazali preveliko brezskrbnost napram vojni. Od junija dalje, ko so se zavledli smrtni nevarnosti, ki jim preti, pa se je izkazal pravi duh angleškega naroda. Po zlomu Francije se je zdel položaj za Anglijo obupen. Tudi angleški prijatelji so obupavali, morda pa so pozabili, da je pred približno 150 leti, ko je vsa Evropa ležala pred Napoleonovimi nogami, prav Anglija s svojo pomorsko silo in duhom svojega naroda preprečila Napoleonu izvedbo svetovnega gospostva. Ista dva činitelja ovirata tudi sedaj nemško svetovno dominacijo.

Leto 1940 je pokazalo, da celo dolga vrsta let udobja, ki ga je užival angleški narod ter pozbuno načelo »safety first« (lastna varnost pred vsem drugim) nista uničila duha angleškega naroda. Pred pol stoletjem so Angleži kot narod kmetovalcev premagali Napoleona. Danes so Angleži narod meščanov. Duh edinstva in poguma, ki se je izkazal ob priliki sovranih letalskih napadov na London in druga angleška mesta, pa kaže, da se je preobrnja od kmetovalstva k meščanstvu dobro iztekla, ne da bi prizadela angleškega duha. Edinstvo in pogum, ki so ga Angleži pokazali v letu 1940, sta važna faktorja, ki lahko vsakogar navdajata s ponosom.

Wavell je nato govoril o vojski na Bližnjem vzhodu. Dejal je, da so bile angleške posadke v Egiptu, Sudanu in Somaliji še pred enim letom nevarno slabe. Tako je Somalijo branilo samo pet angleških batalionov, ko se je svoj čas pričela angleška ofenziva za njo. Italijani pa so tedaj napadli teh pet batalionov kar s sedmimi brigadami ter z močno podporo tankov in topništva. Ta premoč je najboljša priznanje angleški vojski. General Wavell je nato poudaril odlično sodelovanje kopne vojske, vojnega letalstva in vojne mornarice na Bližnjem vzhodu. Dejal je, da nobena vrsta vojske ni nikdar mislila na lastno varnost, temveč je vedno pokazala ofenzivnega duha v še tako težki nalogi. Vojska na Bližnjem vzhodu se je borila odlično izveščana in s popolnim zaupanjem v svoje predstojnike.

Wavell je končno dejal, da bodo boji gotovo še težki. Izrazil pa je prepričanje, da bo angleško orožje zmagovalo. Zaključil je z besedami: Če ohranimo duha in edinstvo zadnjih šest mesecev, bo vse dobro. Glede na napred v budnost in pripravo, da ta duh in edinstvo ne bosta nikoli samo do konca vojne, temveč tudi pozneje. Zelim usakumulirati uspeha v novem letu, ki nas utegne poneljati dokaj daleč na cesti h končni zmagi v vojni.

Albansko bojišče

Po ameriških poročilih so pričeli Italijani s protiofenzivo, da bi zaustavili grško prodiranje

Atene, 4. jan. s. (Ass. Press). Zastopnik grškega vojnega ministrstva je sporočil sredi tujim novinarjem, da so izvedli Italijani včeraj na srednjem sektorju fronte v Albaniji pri Klisuri močan protinapad na grške postojanke. Ta protinapad je imel najbrže namen, da bi zaustavil grško prodiranje in omogočil Italijanom, da med tem izgradi za sedanjo fronto novo obrambno linijo. Grki so po strateškem načrtu pustili Italijane, da so najprej nekoliko napredovali na bojiščih, nato pa so otvorili na nje silovit ogenj s topovi in strojnimi. Kmalu nato so pričeli Grki sami z močnim protinapadom. Italijani so se morali končno umakniti celo s postojank, s katerih so pričeli svoj napad. Italijani so utrpeli velike izgube. Vsi ti boji so se vršili v goratem ozemlju.

Prav tako je prišlo včeraj tudi na severnem sektorju do silovitih bojev. Zjutraj so tam Italijani pri Linu pričeli z napadom na grške postojanke v večjem stilu ter s podporo močnih eskadril letal. Grki so napad odbili s strašnim ognjem topništva. Na južnozahodnem bojišču preprečuje, kakor se zdi, slabo vreme večje operacije. New York, 4. jan. (Columbia B. S.). Po informacijah, ki so ponoči prispale z albanskega bojišča, se zdi, da je tam pričakovati v najkrajšem času zelo važnih dogodkov. Zdi se, da so že včeraj Italijani pričeli pri Tepelenju z močno protiofenzivo, da preženejo Grke z gorskih postojank v tem predelu. Že nekaj časa so v italijanskih vojaških krogih namigovali, da se bo kmalu pričela italijanska protiofenziva v Albaniji.

Grško vojno poročilo

Atene, 4. jan. s. (Atenska tel. ag.). Grški generalni štab je objavil ponoči naslednje 68. vojno poročilo:

šimi boji. Neki sudanski policijski častnik se je nedavno sam postavil po robu sovrani izvidnici ter je s svojo puško ubil dva italijanska vojaka in štiri Eritreje. nato pa se je sam mrtev zgrudil pod ognjem sovranih strojníc.

Položaj v Somaliji

Kaiko, 4. jan. s. (Reuter). Iz Adena poročajo, da je po poročilih arabskih potnikov položaj Italijanov v Somaliji zelo težaven. V angleškem delu Somalije so Italijani porabili že vse zaloge živil, benčina sploh ni več na razpolago, tako da se tudi italijansko vojaštvo poslužuje samo še mule za vzdrževanje prometa. Italijani došle v angleški Somaliji še niso vzpostavili svoje uprave, temveč so se omejili samo nato, da so v glavnih mestih kolonije namestili svoje vojaške posadke. V Berberu sta samo še dve trgovini odprti, vse druge zaloge blaga so bile zasežene. Italijanski uradi v mestu se vsak dan selijo iz hiše v hišo, da se izognejo možnosti angleških letalskih napadov.

Poročevalec agencije United Press, ki ima svoj sedež v Santi Quaranti, javlja tudi, da se od 2. januarja dalje opazata večja aktivnost italijanskega letalstva, ki hoče preprečiti grško prodiranje proti Valoni. Poročevalec ceni, da je sedaj samo v južnozahodnem delu bojišča v akciji stalno okoli 200 italijanskih bombardnikov, ki napadajo grške postojanke običajno iz velike višine.

Močno streljanje

Ohrid, 4. jan. e. Na odseku pri Podgradcu je bil včeraj eden najmočnejših dvobojev težkega topništva, prav tako pa je bil tudi v gornjem toku reke Skumbe srdit boj težkega topništva.

Kakor kaže je bil tudi tu izvršen eden največjih letalskih napadov. Po mirni noči so zjutraj ob 7.30 pričeli daljnostrelni topovi s položaja pri Podgradcu s streljanjem. Streljanje je bilo tako močno, da se je v Ohridu tresla zemlja. Italijansko težko topništvo je odgovarjalo z Mokre Dvoboja težkega topništva je trajal brez prestanka do 13.

Po kratkem zatísiu se je dvo boj spet nadaljeval. Ko se je streljanje na odseku pri Podgradcu poleglo, se je slišalo streljanje ob izviru reke Skumbe. Ob 16.20 so se na tem odseku čule strahovite detonacije letalskih bomb. Nato se je nadaljeval srdit dvo boj topništva, ki je trajal do 17. Kljub hudemu boju na odseku pri Podgradcu niso nastale bistvene spremembe.

Poročila grških listov

Djevdjelija, 4. jan. e. Poročila s fronte, ki jih objavljajo grški listi, javljajo da prehajajo operacije v osterjšo fazo, vendar pa doselej ni prišlo do bistvenih sprememb na bojišču. Odsek na severu branijo izključno bersaljeri, katerih odpor je neverjetno močan in njihovi protinapadi zelo srditi. Za Moskoplje je prišlo včeraj tudi do ostrih bojev.

Italijansko nemško sodelovanje na sredozemski fronti

Tako v Berlinu kakor v Rimu poudarjajo vojno solidarnost med Nemčijo in Italijo — Vprašanje nemške akcije proti Grčiji

Berlin, 4. jan. AA. (DNB). »Deutsche Diplomatische Politische Korrespondenz« niše.

Poročilo, da bo morala Anglija računati z nemškimi letalskimi silami tudi na Sredozemskem morju, je vzbudilo razumljivo vznemirjenost. Zdi se, da so v Londonu verjeli, da bo nemško letalstvo nastopalo izključno le na severu.

Odvodno so pri tem v Angliji p zabili, da solidarnost ki veže Nemčijo in Italijo v tej vojni temelji samo na opravičanju, da je treba britanski vpliv v življenjskem prostoru druge države odstraniti. Osmi državni smatrat za svoje vojno poznanje vse področja kjer koli se pojavlja Anglija kot vojaška sila.

Ker koli se Anglija pojavlja kot nasprotnica nastopa osni državi skupno in smatrat vsaka zase Anglijo za sovražnico italijanske vojaške sile pozdravlja prihod nemških zavezniških letalcev, ki čakajo na trenutke, ko bodo mogli skupno z italijanskimi letalci zadati udarec sovražniku tudi na tem bojišču. Osni samo instrument skupne politike, pač pa tudi skupnega vojaškega nastopa. To dejstvo bo Anglija še bolj občutila.

Rim, 4. jan. e. Ves italijanski tisk poroča o povratku letalskega zbora iz Nemčije. Uradno poročilo pravi, da je ob Kanalu še vedno ostala skupina italijanskih lovcev, ne pove pa, kdo vodi to skupino.

V Italijo so že prispeli nemški letalci v popolni opremi. V diplomatskih krogih smatrajo, da kaže vojno sodelovanje držav osi, izraženo s prihodom nemške vojske v Italijo, odločnost držav osi, da se upreta skupnemu sovražniku na odsekih, ki so

Po pisanju grških listov so italijanske izvidnice zavzele položaje, odkoder sedaj nudijo žilav odpor. Na fronti Klisura - Tepeleni je prišlo ponovno do bajonetnih spopadov. Italijan položaji so utrjeni po vseh predpisih sodobne fortifikacije. Kljub temu skušajo Grki z junaki naskoki odločiti bitko v svoj prid. Severno od Klisure je bil italijanski odpor precej močan.

Tudi na južni fronti so hudi boji. Postojanke menjajo gospodarje. Najsrditejši boji so bili severno in severozahodno od Himare. V teku predvčerajšnjih operacij so Italijani izvršili več krajevnih napadov na vsej južni in centralni fronti od Himare do Klisure. Najsilnejši je bil napad pri Klisuri. Vsi italijanski protinapadi so se končali z borbo na bajonet. Grki so, kakor poročajo listi, zavrnili vse protinapade.

Vstaški pokret

Atene, 4. jan. s. (Reuter). Po grških informacijah je član albanske vlade v Tirani Kalča pobegnil v gorovje in se pridružil četašem.

Rešena angleška letalca

Atene, 4. jan. s. (Reuter). Poveljstvo angleškega letalstva v Grčiji javlja, da sta se po 12dnevni odsotnosti vrnila v svoje oporišče dva angleška letalca, katerih letalo je bilo sestreljeno nad bojiščem v Angliji.

Italijanska lovka letala so letala pred 12 dnevi napadla. Strelec v letalu je bil takoj ubit in letalo samo tako poškodovano, da sta morala tudi opazovalec in pilot odskočiti s padali. Opazovalec je pristal brez nezgode, pilota pa so tudi med odskokom napadla italijanska lovka letala. Padalo je bilo dvajsetkrat prestreljeno od krogl in pilot sam je bil močno ranjen. Oba angleška letalca pa sta vendarle pristala tik za grškimi linijami. Grški vojski so ju nato na nosilnicah v štiridnevni pohodih skozi gorovje prenesli do Korice, odkoder sta bila poslana dalje v bolnico v Lerin.

najbolj ogroženi v sedanjem trenutku. Sovražno napredovanje v Albaniji in v Libiji daje povod za razmišljanje.

Nemška letala že v Albaniji?

Solun, 4. jan. p. V zvezi z italijanskimi poročili, da so Nemci poslali Italijanom na pomoč večji letalski odred, postavljajo v grških krogih vprašanje, ali bodo nemški letalci nastopili tudi na albanskem bojišču proti Grčiji. V zvezi s tem opozarjajo, da Grčija z Nemčijo ni v vojnem stanju, marveč ima z njo redne diplomatske odnose in tudi reden trgovinski promet, dasi se je promet zaradi vojne v zadnjem času zmanjšal.

Atene, 4. jan. s. Reuter poroča, da so na severovzhodnem sektorju bojišča včeraj na italijanski strani stopila v akcijo letala, ki so izgledala, kakor nemški strmoglavci. Doselej sicer še ni uradno potrjeno, da so nemška letala že v akciji v Albaniji, zdi pa se to vsekakor zelo verjetno.

Sofija, 4. jan. s. (Tass) list »Zora« poroča iz Rima, da se v četrtki italijanska letala izvedla močan bombni napad na Solun. Italijanska letala so v dveh skupinah bombardirala industrijske in druge objekte v Solunu.

Tako list »Zora«, kakor tudi »Utro« napovedujeta, da se bo v prihodnjih dneh z ozirom na prihod nemških letal verjetno zelo povečala italijanska letalska aktivnost na bojišču proti Grčiji.

New York, 4. jan. s. (Columbia B. S.). Po nevtralnih informacijah so na bojišču v Albaniji že stopili v akcijo tudi mehanizirani oddelki nemške vojske.

»Queen Elisabeth« v Capetownu

Capetown, 4. jan. s. (Ass. Press). Včeraj je bilo tu nepričakovano uradno objavljeno, da je prispela v tukajšnje pristanišče največja ladja na svetu, angleški prekomornik Queen Elisabeth. Ladja je bila šele preteklo leto dograjena v Angliji, nato pa poslana v New York. Sedaj je preko Trinidade skozi južni del Atlantika nemoteno prispela v Južno Afriko. »Queen Elisabeth« bo iz Capetowna odplula dalje v smeri smeri. Verjetno je na poti v

Avstralijo in bo najbrže enako kakor mnogo drugih angleških parnikov služila za prevoz vojaštva na Bližnji vzhod.

Špansko živo srebro za Japonsko

New York, 4. jan. AA. Japonska je pred nedavnim kupila v španiji 8.000 steklenic živega srebra po 200 dolarjev za vsako steklenico.

Narod brez otrok je narod brez bodočnosti

Francija - najpomembnejši činitelj na kontinentu

Švicarska sodba o boji vlogi Francije, brez katere se v Afriki ne more nič zgoditi

Bern, 4. jan. AA. (Havas). »Journal de Geneve« piše o položaju Francije in prvi med drugimi:

Naj bo danes Francija še tako izmučena, vendar ostaja še naprej najpomembnejši med ostalimi činitelji na kontinentu. List predvideva francosko posredovanje v sporu. List omenja nato osebno delovanje maršala Petaina in ugotavlja, da se je v zadnjih mesecih mednarodni položaj Francije okrepil.

List piše: »Kadar bodo narodi izmučeni zaradi bitk, tedaj se bodo začeli pogajati in tedaj bodo Francijo povabili, da prevzame koristno vlogo, kajti po besedah predsednika Roosevelta je to velika država, ki bi lahko bila nepristranski posredovalec v Evropi. V mednarodno politiko bi lahko prinesla zmernost in pravičen sporazum. Računati je treba, da moralno slo Francije, Francija ostaja kolonialna država z veliko in brodom. V Afriki se ne more nič zgoditi brez njenega pristanka, afriški činitelji pa bo moral imeti svoje vlogo pri organizaciji evropskega gospodarstva.

Ameriške simpatije za Francijo

Madrid, 4. januarja. AA. (Havas). Novi ameriški veleposlanik v Franciji admiral Leahy je izjavil, da so simpatije v Ameriki za Francijo vsak dan večje. Moja dolžnost je povedati v Vichyju, da simpatije mojih sodržavljancev za Francijo nikdar niso bile tako velike kakor danes.

Nato je admiral Leahy izjavil, da ame-

riška vlada iskreno želi, da bi ji bilo mogoče poslati šivilja v Francijo, zlasti pa mleko in sadje. Leahy je še rekel, da je pri odhodu iz Washingtona prišel do prepričanja, da bo to vprašanje kmalu urejeno, ker se pogajanja s pristojnimi oblastmi odlično razvijajo.

Preosnova francoske vlade?

Vichy, 4. jan. p. Ker je dosedanj državni podtajnik pri ministrskem predsedstvu Baudoin podal ostavko, je maršal Petain sklenil izvesti popolno preosnovo svoje vlade. Da okrepi svoj režim, je maršal Petain sklenil poverti vse vladne posle od boru trojice, ki ga tvorijo admiral Darlan, general Huntzinger in Flandin.

Admiral Darlan je tudi določen za Petainovega naslednika in bo o tem isten poseben zakon. Admiral Darlan bo poleg dosedanjega resorja vojne morarice prevzel tudi posle notranjega ministra.

General Huntzinger je bil zavzema do sedaj položaj vojnega ministra, bo prevzel vse posle, nanašajoče se na državno obrambo.

Zunanji minister Flandin bo poleg zunanjega resorja prevzel tudi ministrstvo za gospodarstvo.

Dosedanje posle državnega podtajnika Baudoina kot vrhovnega šefa propagande in tiska bo prevzel poseben oddelek, ki bo priključen ministrskemu predsedstvu. V merodajnih krogih izjavljajo, da ostavka Baudoina ni v zvezi s francosko nemškimi razgovori in da Baudoin tudi ni podal ostavke na zahtevo Nemcev.

Obisk Filova v nemški luči

Uradnih obvestil še ni, vendar se more sklepati po berlinskih informacijah, da gre za važno odločitev Bolgarije

BERLIN, 4. jan. e. Glede na sedanji položaj se v tukajšnjih službenih krogih ne more dobiti nobeno obvestilo, pravijo v diplomatskih in političnih krogih. Pravijo samo, da je bolgarski ministrijski predsednik Filov prispel na Dunaj in k temu ne dodajajo nobene pripombe. Edino to podarjajo, da je hkrati z dr. Filovim prispel tudi nemški poslanik v Sofiji von Richthofen, iz česa bi se lahko sklepalo, da pride do nekakih razgovorov med bolgarskim ministrijskim predsednikom in nemškimi državniki.

V zvezi s tem poudarjajo, da je na eni strani nemško letalstvo že dospelo v Italijo in da bo s svojimi izkušnjami doprineslo k uničenju angleške mornarice v Sredozemskem morju, na drugi strani pa se koncentrirajo vojne sile v državah Podunavja. Vprašuje se, ali to ne pomeni popolnega prenosa središča bojev na obale Sredozemskega morja. Pravijo, da se bo pač potrdilo mnenje, da je boj med Grčijo in Italijo le posttranskega pomena, kajti v primeru, če bodo angažirane nemške vojaške sile, bo v kratkem času izginilo to vojno pozorišče.

Če se motri prihod Filova v Nemčijo s tega vidika, se lahko smatra, da gre za pomembno odločitev Bolgarije. Bolgarija naj bi se odločila za korak, ki bi hkrati pomenil prenos vojnega pozorišča. Postavlja se vprašanje, ali bo Bolgarija hotela tako stanje? O tem v krogih berlinskih tujih opazovalcev ne dvomijo. Bolgarski državni bode napravili sklep, ki bo vsekakor usoden. Toda že danes se lahko reče, da bo ta sklep pozitiven prihod k hitrejšemu zaključku vojne. Vprašanje grško italijanskega spopada, razmotrivanega v tem okviru, je dejansko posttranskega pomena in je predvčer bitke, ki se to pot ne bo vršila na ozemlju balkanskih držav, ki jih ne bo zajel vojni požar temveč na drugih obalah Sredozemskega področja.

Tako približno je treba razumeti prihod Filova v Nemčijo. Včeraj so bile celo razširjene vesti, da je prišlo do sestanka med Filovim in vodilnimi nemškimi osebnostmi v kraju, ki je bil že mnogokrat omenjen v zvezi z zadnjimi političnimi dogodki (najbrž Salzburg). Dasi vest dozdaj še ni bila potrjena, vendar se zdi verjetna. Vse te domneve se s strani merodajnih krogov ne

potrjujejo in tudi ne demantirajo. Službeni predstavniki nemškega zunanjega ministrstva je izjavil, da se ne more spuščati v stvari, ki so popolnoma vojaške narave in bo, kakor kaže, spet imelo nemško orožje glavno besedo. Vsekakor to ne pomeni, da bo nemška diplomacija mirovala, ker se je pokazala kot instrument vojne skoro v isti meri kakor armada na bojiščih. Zato je poleg velikih dogodkov pričakovati, da bo nemška diplomacija priredila nova presenečenja.

Dunaj, 4. jan. e. Kakor izve Transkontinental Press, je dr. Filov konzultiral včeraj popoldne slavnega dunajskega internista vseučiliškega profesorja dr. Eppingerja. Prav tako bo tudi njegova žena na Dunaju konzultirala zdravnike.

Kaj pravijo v Sofiji

Sofija, 4. jan. e. V zvezi z bivanjem predsednika vlade dr. Filova na Dunaju in o možnostih političnih razgovorov, se v tukajšnjih krogih najodločnejše demantirajo vse verzije. Na službenem mestu trdijo, da je Filov odpotoval na Dunaj samo v svrhu zdravniške konzultacije, ker je zares resno bolan. Na istem mestu pravijo, da se politični momenti niso tako spremenili, da bi bilo potrebno, da bi bolni predsednik vlade vodil v inozemstvu razgovore zlasti ker je nedavno imel razgovore s Hitlerjem.

Neka dobro obveščena politična oseba se strinja s tem mnenjem službenega mesta in smatra, da Filov sedaj na Dunaju nima nobene politične misije. Ista oseba pa ne izključuje možnosti, da se Filov kot predsednik vlade po ali razmer lahke sestane z nemškimi ministri in m. izključeno da se bodo na tem sestanku razmotrivala politična vprašanja.

Turki za svojo svobodo

Carigrad, 4. jan. a. (Reuter). List »Ulus« komentira Churchillovo poslanico turškemu narodu ter pravi: Onim, ki vprašujejo za kaj se Turčija pripravlja in zakaj je prijateljica Anglije, povemo, da hočemo Turki svobodo svojega naroda in vseh narodov, ki spadajo v našo varnostno cono. Mir v področju Sredozemlja in Bliznjega vzhoda je mogoče ohraniti samo s sodelovanjem med narodi na podlagi pravičnosti.

V ponedeljek bo izročil Roosevelt svoj predlog kongresu

Washington, 4. jan. s. (Ass. Press). Včeraj je bilo odprto zasedanje novega ameriškega kongresa. Včerajšnja seja je bila samo formalnega značaja. Prihodnja seja bo v ponedeljek in tedaj bo predsednik Roosevelt v velikem govoru osebno predložil kongresu, da odobri posoditev vojnega materiala Angliji.

Washington, 4. jan. s. (Tass). Associated Press javlja, da bo po mnenju dobro poučenih krogov večina novega ameriškega kongresa, ki se je včeraj sestala, gotovo odobrila Rooseveltov predlog za posoditev vojnega materiala Angliji.

Obenem pa ameriški listi poročajo, da se izolacionisti pripravljajo na odločen odpor proti Rooseveltovemu predlogu, v senatu organizira ta odpor senator Wheeler.

Prežan vojni material

Washington, 4. jan. s. (Ass. Press). Vojni minister Stimson je včeraj obvestil kongres, da je vojno ministrstvo v pre-

teklem letu prodalo družbi »USA Steel Co.« 20 milijonov dolarjev starega vojnega materiala. Ta material je stal ameriško vojsko, ko je bil izpuščen, 20 milijonov dolarjev. Domnevajo, da je vojna prodala material družbi zato, da ga je ta prodala dalje Angliji in angleškim dominionom.

Med prodanim materialom je po Stimsonovem poročilu nad 1 milijon pušk, 83 tisoč strojnica, 2300 topov, 316 havbic, 212

tankev po 6 ton, 320.000 revolverjev, kakor tudi velike množice municije.

Ukinitev osemurnega delavnika

Washington, 4. jan. AA. (Reuter). Predsednik Roosevelt je včeraj ukinil osemurni delavnik za vse strokovne delavce, ki so zaposleni po ladjeobdelavah in orožarstvih, da bi se zaradi navedne obrambe povečal delavni tempo.

Stalinova izjava

Kako je nastala pomota v poročilih o Stalinovi izjavi glede mednarodnega položaja

Moskva, 4. jan. s. Uradna agencija Tass je objavila snodi naslednje komunikacije: Inozemski listi so razširili poročilo, da je 1. januarja v moskovski »Pravdi« in v nekem drugem listu baje Stalin objavil nekakšno izjavo ali novoletno poslanico, v kateri analizira mednarodni položaj. Tass je pooblaščen izjaviti, da so ta poročila popolnoma izmišljena.

Moskva, 4. jan. s. (Columbia B. S.) Pomota v poročilih o Stalinovi novoletni poslanici v »Pravdi« je nastala zato, ker so ruski listi 1. januarja objavili Stalinovo pismo komunistični mladini, ki pa je bilo objavljeno že leta 1938. Ruski listi pa pri-

našajo sedaj takratno Stalinovo izjavo, nekako kot geslo, ki naj v novem letu vodi Rusijo.

Ceravno Stalinova izjava torej ni nova, je vzbudila znatno pozornost v mednarodnih krogih. Ta izjava namreč govori o potrebi mobilizacije vseh sil v Rusiji, da se prepreči vsak možnost napada na rusko državo. Seveda je bila ta izjava leta 1938 podana v povsem drugačnem mednarodnem položaju. Prav to pa vzbuja pozornost, ker se zdi, da se sedaj vračajo merodajni ruski krogi zopet k podobni presoji položaja, kakor tedaj.

Tretji napad na Bremen

Preteklo noč so angleški bombniki zopet napadli Bremen — Nemška letala so bombardirala neko mesto v zapadni Angliji, pa tudi London

London, 4. jan. a. (Reuter). Letalsko ministrstvo javlja:

Preteklo noč so bombniki vojnega letalstva že tretjo noč zaporedoma »zvedli« močan in koncentriran napad na Bremen. Povzročenih je bilo mnogo požarov, ki so gorili še ob koncu napada.

London, 4. jan. s. (Reuter). Letalsko ministrstvo javlja, da je napad na Bremen v noči od četrta na petek trajal od 20. pa do zore. Bombardiranje so bile zlasti ladje, delnice »Atlas«, industrijske naprave v bližini kolodvorov in glavni kolodvor sam. Izbruhnil so zopet ogromni požari. Neko angleško letalo se je spustilo samo 15 m na nemško baterijo zarometov ter je tri žaromete razdejalo s strojniškim ognjem.

Nemški bombniki nad Anglijo

London, 4. jan. a. (Reuter). Letalsko in notranje ministrstvo javlja v svojem današnjem jutranjem komunikatu:

Glavni sovražni letalski napad preteklo noč je veljal nekemu mestu v zapadni Angliji (najbrže Bristol op. ur.). Napad je bil dolgotrajen. Eksplozivne bombe in požari so povzročili znatno škodo na zgradbah. Vsi požari pa so sedaj pod kontrolo. Več oseb je bilo pri napadu ubitih in ranjenih, toda skupno število žrtev ni preveliko.

Bombe so bile v teku noči vržene tudi na razne druge dele države, toda škoda je povsod majhna in o človeških žrtvah ni poročil.

London, 4. jan. s. (Reuter). Glavni objekt nemških letalskih napadov preteklo noč je bilo neko mesto v zapadni Angliji. Napad je trajal več ur in je povzročil znatno škodo na imetju Nemška letala so vržla veliko število zlasti zažigalnih bomb ter tudi eksplozivne bombe. Kakor javljajo, pa so novoustanovljeni oddelki požarnih čuvajev s takojšnjo akcijo preprečili požare v mnogih velikih zgradbah.

Bombe so bile ponoči vržene tudi na London, toda škoda je majhna in človeških žrtev je bilo zelo malo.

London, 4. jan. s. (Reuter). V smislu nove vladne odredbe bodo pri straži proti razširjenju požarov pri sovražnih letalskih napadih sodelovale tudi posebne izvidnice skavtov. Te izvidnice bodo postavljene iz pet do šest dečkov starih po 15 do 16 let.

Kdo bombardira Irsko?

New York, 4. jan. s. (Ass. Press). Ameriškim novinarjem je bilo sredi današnjem mestu v Berlinu sporočeno, da nemška letala vsekakor niso metala bomb na Irsko. Po nemškem mnenju so bile bombe, ki so bile vržene angleške ali pa so jih Angleži ponaredili kot nemške. Nobeno nemško letalo ni bilo v času napadov, kakor izjavljajo v nemških uradnih krogih, nad Irsko.

Jezerske 300 m: —5, sneži, 25 cm snega, pršilo.
Skoča Loka 350 m: —1, sneži, 15 cm snega, južen.
Poljevo 600 m: —5, sneži, 15 cm snega, pršilo.
Sodražica 550 m: —4, sneži, 18 cm snega, pršilo.
Kureček 833 m: —7, sneži, 25 cm snega, pršilo.
Rimski vrelci 530 m: —4, sneži, 40 cm snega, pršilo.
Peca 1654 m: 0, sneži, 55 cm snega, pršilo.
Rogaška Slatina 238 m: —1, sneži, 15 cm snega, pršilo.
Maribor 274 m: —3, sneži, 13 cm snega, pršilo.

Boleznica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 4. januarja: Tit, Angela. Jutri: Nedelja, 5. januarja: Telesfor: Iane Jezusovo, Simeon.

Pojutrišnjem: Ponedeljek, 6. januarja: Sv. Trije kralji.

DANESNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Zena s trojnim življenjem KINO SLOGA: Vsako jutro umiram... premiera. Ob 14.30: »Cirkus bratov Marksa« in v nedeljo in v ponedeljek ob 10.30 ur.

KINO UNION: Balalaika KINO MOSTE: Gibraltar in Car bohemov KINO ŠKOLA: Krvavi kapetan

Razstava akademikega slikarja Dušana Petriča v Obersnelovi galeriji na Gosposvetki cesti 1. Odprta od 8. do 18.

IV. tradicionalni veliki spornik ples »S. K. Ilirije« ob 20. v vseh prostorih Kazina.

Šentjakobsko gledališče: Gospa ministrica. Ob 20.15 ur.

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFI: isti spored SOKOL VIC: »V kraljestvu palčkov« ob 16. v Sokolskem domu

Šentjakobsko gledališče: »Princeska in pastirček« ob 15.15, »Gospa ministrica« ob 20.15.

Drugi družabni večer obeh šempetrskih podružnic CMD ob 20. v Kazini.

PRIREDITVE V PONEDELEK

KINEMATOGRAFI: nespremenjeno SOKOL VIC: »V kraljestvu palčkov« ob 16. v Sokolskem domu.

Šentjakobsko gledališče: »Gospa ministrica« ob 20.15.

DEŽURNE LEKARNE

Sobota, nedelja: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hočvar, Celovška cesta št. 62, Garts, Moste, Zaloška cesta 47.

Ponedeljek: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trnkovec deč. Mestni trg 4, Ustar, Selenburgova ulica 7.

Mestno dežurno zdravniško službo bo opravljal od sobote do 8. zvečer do ponedeljka do 8. jutraj mestni višji zdravnik dr. Marjan Ahčin, Korytkova ulica 18, telefon 36-24. — Od ponedeljka do 8. jutraj od torka do 8. jutraj pa mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Srbska ulica 7-L. Telefon 36-41.

SPOROČAMO, da se bo vršil 11. januarja v dvorani Kazine

tradicionalni XVII.

»Obrtniški ples«

ki ga priredi Obrtniško društvo v Ljubljani, na katerega že sedaj opozarjamo vse prijatelje in znance.

Požig iz razžaljenosti

Trebnje, 3. januarja.

Se nam je v spominu nočni požar na Odrgi pri Trebnju, ko je do tal pogorela hiša Marije Kržolj. V tej hiši sta stanovala njen sin France s svojo ženo in njena hči s svojim možem. Med svakoma in svakinjama pa ni bilo soglasja in prepri so bili na dnevnem redu. Tako so se prepirali tudi nekega večera v novembru lanskega leta, iz prepira je nastal pretep in že se je France našel pred vrati. Razžaljen, ker so ga vrgli iz lastne hiše, je mislil na maščevanje in sklenil je hišo zažgati. Ko so se ostali v hiši ravno spravljali počivat, jim je zaklical: »Tudi vi boste šli iz hiše, če ne, se boste pa spekli!« Po tem opozorilu je podtaknil ogenj in hiša s slavnato streho je bila hipoma v plamenih ter je z vsem svojim borbim tmetjem pogorela do tal.

Po storjenem dejanju se je France sam javil orožnikom, včeraj pa ga je senat okrožnega sodišča v Novem mestu, upoštevajoč vse olajšilne okoliščine, zlasti da požiga lastne domačije ni izvršil iz koristi, ljubja, obsoil na dve leti robiže. Kazen je skesano prevzel.

STVARNO

— Ljubim vas, Vca.

— Kje imate zaročni prstan?

Hopkins potuje v London

Predsednik Roosevelt je poslal svojega političnega prijatelja in bivšega trgovinskega ministra v Anglijo

Washington, 4. jan. AA. (Reuter). Predsednik Roosevelt je včeraj izjavil novinarjem, da bo Hopkins odpotoval v Veliko Britanijo, da stopi osebno v stik z angleško vlado. Ostavka Kennedyja na položaj veleposlanika v Angliji formalno ne bo sprejeta vse do tedaj, dokler senat ne odobri imenovanja njegovega naslednika. Predsednik Roosevelt je izrazil prepričanje, da bo lahko predložil senatu v odobritev imenovanje novega veleposlanika v Londonu že prihodnji teden. Misli, da bo Hopkins odpotoval v najkrajšem času v Anglijo, kjer se bo zadržal morda 15 dni.

Hopkins ne bo imel izven Anglije nobene naloge — je pripomnil Roosevelt — in ne bo postal stalni veleposlanik, ker njegovo zdravstveno stanje ni najboljšo. Ne bo imel uradnega naslova. Na njegovem potovanju ga nihče ne bo spremljal. Vse stroške Hopkinsovega bivanja v Angliji bo verjetno nosila vlada.

Hopkins je politični Rooseveltov prijatelj in pristaš »New Deal«. Meseca avgusta preteklega leta je z zdravstvenih razlogov podal ostavko kot trgovinski minister. Od tedaj je zelo pogosto prihajal v Belo hišo in spremljal predsednika Roosevelta na njegovih potovanjih.

Washington, 4. jan. AA. (Reuter). Hopkinsovo potovanje v London je zbudilo v Washingtonu presenečenje. Mnogo ugiba o tem, kakšne namene ima Roosevelt, da pošilja v Anglijo Hopkinsa, o katerem je znano, da je predsedniku Rooseveltu zelo blizu in da ve za njegove najskrivnej-

še namene. Hopkins je bil prej trgovinski minister in bo lahko Churchill in britansko vlado od vseh podrobnosti obvestil o pereh vprašanjih ter o ameriškem stališču do njih. Smatrajo, da je Hopkins najpriladnejša osebnost za vzdrževanje tesnih stikov med Rooseveltom in angleško vlado.

V ponedeljek bo izročil Roosevelt svoj predlog kongresu

Washington, 4. jan. s. (Ass. Press). Včeraj je bilo odprto zasedanje novega ameriškega kongresa. Včerajšnja seja je bila samo formalnega značaja. Prihodnja seja bo v ponedeljek in tedaj bo predsednik Roosevelt v velikem govoru osebno predložil kongresu, da odobri posoditev vojnega materiala Angliji.

Washington, 4. jan. s. (Tass). Associated Press javlja, da bo po mnenju dobro poučenih krogov večina novega ameriškega kongresa, ki se je včeraj sestala, gotovo odobrila Rooseveltov predlog za posoditev vojnega materiala Angliji.

Obenem pa ameriški listi poročajo, da se izolacionisti pripravljajo na odločen odpor proti Rooseveltovemu predlogu, v senatu organizira ta odpor senator Wheeler.

Prežan vojni material

Washington, 4. jan. s. (Ass. Press). Vojni minister Stimson je včeraj obvestil kongres, da je vojno ministrstvo v pre-

Umrla nam je naša zlata, nepozabna mama in sestra, gospa

Ana Miklavčič

vдова po vodji mest. tročarinskega linjskega urada v p.

3. t. m. po dolgi mučni bolezni, previdna s zakramenti za umirajočo.

Predrago pokojnico bomo spremlili na njeni zadnji poti v nedeljo 5. t. m. ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti, Einspielerjeva ul. 24 (Bežigrad) na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 4. januarja 1941.

GLOBOKO ŽALUJOČI:

Favla, Antonija, Ana — hčerke, Kastelle Antonija — sestra

Mestni pogrebni svet
Občina Ljubljana

ŽENA S TROJNIM ŽIVLJENJEM

KINO MATICA — tel. 22-41

POZOR! Zaradi izredne dolžine filma predstave danes ob 16., 19., 21.15, jutri ob 14.45, 17., 19.15 in 21.15 uri, dopoldne ob pol 11. uri matinejska predstava

BETTE DAVIS,
CHARLES BOYER

prvič kot igralski par
v pretresljivi ljubavni drami!

Režija: ANATOL LITVAK

Produkcija: WARNER BROSS.

DANES PREMIERA Warner Bros. kriminalnega filma
VSAKO JUTRO UMIRAM...

KINO SLOGA,
tel. 27-30

V gl. vlogah James Cagney in George Raft, dva velika filmska umetnika v svojih najdovršnejših igralskih kreacijah. Globoka socialna drama o mladem obupanecu, ki so mu propadle vse nade, pa vendar še ni obupal, da se reši iz ječe. Močna, realna vsebina tega filma gane globoko slehernega gledalca!

Za mladino izpod 17 let film ni primeren! Ob 16., 19. in 21. uri.

MATINEJA danes ob 14.30 uri, v nedeljo in ponedeljek ob 10.30 uri

CIRKUS BRATOV MARX

Zabavna in vesela filmska komedija

BALALAJKA

NAJLEPSI FILM SEZONE

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri, v nedeljo in na praznik ob 10.30 dop. (znižane cene), ob 15., 17., 19., in 21. uri matinejska predstava

KINO UNION — TEL. 22-21

Zaradi stalnega preogromnega navala pri blagajni se do preklica ne morejo sprejemati telefonična naročila vstopnic

Živilske cene letos in lani v januarju

Primerjava cen živil v Ljubljani v posameznih letih — Leta 1924 je znašala povprečna cena govedine 24.28 din, svinjine pa celo 34. 26 din

Ljubljana, 4. januarja.

Razlika med cenami lani januarja in letos je znatna, kar sprevodimo najbolj po indeksu stroškov za prehrano; lani januarja je znašal indeks stroškov za prehrano v Ljubljani 82.1, ob koncu leta pa so bili stroški že za okrog 34% višji. Ljudje pa raje primerjajo cene posameznih živil, ker se jim zdi tako značilnejše bolj nazoren, zato ob tej priliki navajamo ljubljanske živilske cene v posameznih letih in lani januarja.

Meso

Zdaj je govedina I. vrste po 16 do 18 din kg. Meso se pri nas ni tako hitro podražilo kakor mnoga druga živila. Še pred letom, januarja, je bila govedina I. vrste po 13 din kg kakor v letih 1938. in 1939. Govedina se je po izbruhu sedanje vojne podražila šele lani maja prvič, in sicer I. vrste na 14 din, junija se je pa podražila na 15 din, med tem ko so se slabše vrste podražile na 12 do 13 din (prej 9 do 11 din). Teletina je bila zadnja tri leta po 13 do 15 din kg. Prvič se je podražila lani junija II. vrste od 13 na 14 din, I. vrste pa oktobra na 18 din. Zdaj je teletina po 14 do 20 din. Svinjina (sveža) je zdaj po 18 do 24 din kg, lani januarja je pa bila po 15 do 19 din. Novembra leta 1939 se je podražila I. vrste od 17 na 19 din lani oktobra na 21 din, II. vrste pa lani aprila od 15 na 17 din in novembra na 21 dinarjev.

V letih po svetovni vojni je bila govedina najcenejša l. 1935, ko je bila po 7 do 9 din kg, najdražja pa je bila l. 1924, ko je znašala povprečna (letna) cena govedine I. vrste 24.28 din in II. vrste 27.7 din. Istega leta je bilo najdražje tudi drugo meso: teletina I. vrste po 26.7 din in II. vrste po 26.21 din, svinjina po 29.38 do 34.26 din. Tudi teletina in svinjina sta bili najcenejši l. 1935; teletina povprečno po 8.25 do 10.4 in svinjina po 10.5 do 12.25 din.

Specerijsko blago

Pri specerijskem blagu je najbolj občutna podražitev sladkorja, riža, jedilnega

olja, testenin in kave. Rekord je pa dosegel čaj. Zdaj je čaj po 300 do 500 din kg, med tem ko je bil lani januarja po 190, predlanskim po 160 in l. 1938 po 130 din kg. Sladkor v kockah je bil lani januarja po 15.5, novembra se je pa podražil na 18 din. Zdaj se bo še podražil zaradi zvišane trošarine za približno 2 din. Riž je bil pred letom po 10 do 14 din kg, zdaj je po 12—18 din. Pred dvema letoma so ga prodajali po 8 do 13 din. — Kava »Portorico« je bila lani januarja po 93 din kg, oktobra se je podražila na 102 din, decembra na 108 in zdaj je po 108 do 128 din. Kava »Santos« je bila pred letom po 73 din, zdaj je po 86 do 96 din. Kava »Rio« je zdaj po 84 do 92 din kg, pred letom je bila po 62 din. Pražena kava I. vrste je po 120 do 138 din, II. vrste po 108 do 120 din. Pred letom je bila I. vrste po 123 in druge vrste po 87 din kg. — Jedilno olje je bilo pred letom po 19, zdaj pa po 25.50 din liter. — Testenine so zdaj po 10 do 20 din, pred letom so pa bile po 8 do 14.5 din.

Moka, kruh

Med vsemi živilsi se je sorazmerno najbolj podražila pecivna moka. Lani januarja je bila fina pšenična moka se po 3.80 din, med tem ko je zdaj po 8 do 9 din. Podražila se je torej za nad 250%! Tudi koruzna moka je zelo draga v primeri s cenami prejšnjega leta. Lani je bila zelo dobra letina, predlanskim (1939) so pa pridelali malo koruze, vendar je bila lani koruzna moka mnogo cenejša kakor zdaj: po 2 din, zdaj je pa po 4 do 5 din. Med mlekavskimi izdelki sta najdražja ajdova moka in pšenični zdrob, po 9 do 10 din kg. Pred letom je bil pšenični zdrob po 4.75 din in ajdova moka I. vrste po 5 din. — Sorazmerno s podražitvijo moke se je seveda podražil tudi kruh. V povojnih letih kruh se ni bil tako drag kakor zdaj, ko prodajajo belega po 8 din, toda ne niti kg, temveč le 96 dkg. Pred letom je bil beli kruh po 4.8 din, predlanskim po 4.25 in l. 1938 po 4.50 din. Polbeli (v kakovosti enotnega) je bil pred letom po 4.40 din, med tem ko je zdaj kruh iz zmesi bele

pšenične in koruzne moke po 6 din 94 dkg, tako zvani ljudski kruh pa po 5 din kg. Razen tega je zdaj naprodaj še kruh iz krušne pšenične in koruzne moke po 5 din kg. Ni pa črnega, rženega kruha, ki je bil pred letom po 4.20 din. Beli kruh je bil v Ljubljani najcenejši l. 1935, po 4 din, najdražji pa, če ne upoštevamo sedanje najvišje cene, l. 1923, ko je znašala povprečna letna cena 7.27 din kg.

Mleko, maslo, mast

V zadnjem letu so se občutno podražile vse vrste zabel, kar velja tudi za mleko in mlečne izdelke, kolikor jih uporabljamo kot zabelo. Povprečna cena mleka je bila lani januarja 2.25 din liter. Zdaj je mleko po 2.5 do 3 din. Najdražje je bilo mleko l. 1923, ko je znašala povprečna cena 3.94 din. Najcenejša pa je bilo l. 1937., povprečno 2 din. Maslo je bilo včasih še dražje kakor je zdaj: l. 1923 je znašala povprečna cena surovega masla 56.53 din, čajnega pa celo 74.36 din. Najcenejšo je bilo maslo l. 1935, surovo po 21.5 in čajno po 28.33 din. Zdaj je surovo maslo po 40 do 46, kuhano po 48 do 52 in čajno po 48 do 56 din. Lani januarja je bilo surovo maslo po 31 din, kuhano po 34 in čajno po 37 din kg. — Svinjska mast je zdaj po 28 din, pred letom je bila po 21.5 in leta 1923, ko je bila najdražja v povojnih letih, po 41.52 din kg. Najcenejša je bila l. 1935, povprečno po 16.63 din kg.

Krompir, fižol

V povojnih letih krompir se ni bil dražji kakor zdaj. Pred letom je bil po 1.75 din kg, zdaj je po 1.50 do 2 din. Najcenejši je bil krompir l. 1936, ko je znašala povprečna letna cena le 59 par. Precej drag je bil tudi l. 1923, ko je znašala povprečna cena 1.65 din kg. Predlanskim je znašala povprečna cena krompirja 75 par. — Luščeni fižol je zdaj po 6 do 8 din kg, pred letom je bil po 6.5 din, predlanskim po 4.5 in l. 1938 po 3.5 din.

Ta pregled cen nam kaže, da so se najbolj podražila prav najvažnejša živila, predvsem moka, kruh, krompir, meso in mast.

naklonjene podpore, ravnateljstvu l. drž. realne gimnazije in Kmetijski družbi za prepustitev predavalnice oz. sejne sobe, posebno pa se je zahvalil vsem gg. predavateljem za njih poštrevnost in vsem ljubljanskim dnevnikom za njihovo poročanje o podružničnem delovanju.

Sledilo je tajniško in blagajniško poročilo. Zanimivo je bilo poročilo predsednika vrtnarskega odseka, iz katerega so se zrcalili njegovi uspehi, med katerimi je največji cvetlična razstava na ljubljanskem jesenskem velesejmu, ki je bila po večini njegovo delo in ki jo je obiskala tudi delegacija Hortikulturnega društva iz Zagreba.

Po soglasju odbora podeljeni razrečnici so bile volitve novega odbora. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Spiljar. Muys Fran. za podpredsednika prof. Lovše Anton, v odbor pa ing. Bajec Josip, Barle Ružka, Drenig Teodor, Jermol Josip, Kaluža Anton, ing. Levstik Josip, Ložar Avgust, Pirnat Franc, Olup Josip, Simenc Vinco, Slajmer Josip in Zelenik Franc; preglednikom računov sta bila določena nadzornik Josip Strekelj in Anton Susteršič.

Razpravljali so se še predlogi za občni zbor osrednjega društva in razne slučajnosti, na kar je predsednik zaključil občni zbor, želeč udeležencem in vsemu članstvu vesel božič in srečno novo leto.

Iz Trbovelj

— Krsti, poroke in smrti. V Trbovljah so bili krščeni: Cestnik Silva, škvarca Bogdan, Vovod Ivana, Puntar Jožica, Šikovc Pavla, Goljuf Janez, Suhadolčan Jožef, Erjavec Silva, Petretič Friderika, Obreza Janez, Kralj Mihaela. — Poročili so se: Protšek Vladimir, trgovski pomočnik in Polšek Stefanija, šivilja; Doberšek Mihael rudar in Dolar Rozalija, zasebnica; Zidanšek Franc, rudniški kovač in Podgajšek Terezija, zasebnica; Buneta Mile, frizer in Fiere Marta, vezilja; Šmidhofer Stanislav, rudar in Smolar Marija, delavka; Merela Ivan, rudar in Glavar Ivana, zasebnica; Klančič Stefan, rudar in Virant Amalija, zasebnica; Barovič Jožef, rudniški klepar, in Koder Angela, rudarjeva hči; Urbanija Franc, rudar in Brlec Ivana, rudarjeva hči; Zibert Alojz, rudar in Zibert Alojz, rudar in Zibert Ana, rudarjeva hči; Pesko Karel, rudniški delavec in Lokat Stefanija, šivilja; Rozin Gvidon, slušatelj tehnik in Skrinjar Matilda, zoboteknica; Zorko Stanislav, rudniški slikar in Kanžar Danijela, rudarjeva hči; Kukerberg Andrej, gostilničar in Levak Maksimilijana, posestnikova hči; Cahun Maks, pekovski mojster in Premerer Františka, zasebnica. Bilo srečno! — Umrla so: Jankovič Rudolf, brezposelni delavec, 19 let, Boško Marija, zasebnica, 61 let; Kruljev Pavel, poštni upravitelj v pokolu, 84 let; Milnar Františka roj. Lipovšek, vdova po rudarju, 59 let; Bartolj Franc, upokojeni rudar, 79 let; Ščurk Ivan, rudar 45 let; Pivk Marija, roj. Špehar, vdova po staroupokojencu, 76 let; Borštnar Ignac, rudar, 56 let; Hočvar Ivan, upokojenec-rudar. Naše sožalje!

— Namesto venca na grob pok. Jostpa Hancka je darovala gospa Neža Pravdič 100 din trboveljski podružnici Ciril Metoda.

Razstava Dušana Petriča

Prvič se je predstavil javnosti z zbirko oljnatih slik, med katerimi so posebno dobri portreti

Ljubljana, 4. januarja.

V Obersnelovi galeriji na Gospodarski cesti je bila z novim letom otvorjena razstava Dušana Petriča, ki se je prvič predstavil ljubljanski javnosti s 50 olji. Dušan Petrič je študiral akademijo v Pra-

gi, prinesel nekaj olj, odpravil se tudi na slovensko deželo, kjer si je poiskal nekaj zanimivih krajinskih motivov. V dveh sobah galerije je razstavil svoja dela in s tem opozoril umetnost ljubčo javnost nase.

Razstavljalec se ni dognal akademije, toda že v Pragi se je moral udeleževati samostojno, saj je moral živeti in zaradi tega delati tudi za prodajo izven akademije. Tako se je Dušan Petrič nekako osamosvojil že v študijski dobi in čeprav nima diplome v žepu, je lahko razstavil dvoma prvo večjo zbirko, kajti ni nobenega dvoma, da je talentiran slikar in da obeta mnogo. Sam se pa najbolj dobro zaveda, da je pred njim še dolga pot, na kateri bodo njegove sposobnosti še močno preizkušene. Posebno pozornost vzbujajo razstavljene portreti. Vse kaže, da bomo dobili s Petričem dobrega portretista. Portretiral je svojo mater in svojega očeta ter sestro in samega sebe. Vsa ta olja so dobra. Poleg tega ima še nekaj drugih portretov, ki so izredno živi, tako portret pokojnega primarija dr. Derganca, portret Don Iva, portret lastnika galerije Obersnela in druge. V nekaterih delih se pač vidi vpliv praškega slikarskega miljeja in njegovih umetniških struj, toda tendence za samostojno oblikovanje je v Petričevih boljših delih že prav izrazita.

Kot vstopnico pobira galerija 1 din, ker je razstavljalec hotel opraviti obenem tudi dobro delo. Denar iz vstopnice je namenil nekemu svojemu bolnemu tovarišu, ki študira medicino. Mnogo obetajoči slikar za služi vso pozornost naše javnosti.

Naši sadjarji so zborovali

Občni zbor podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana I

Ljubljana, 4. januarja.

V soboto 21. decembra je imela svoj letni občni zbor podružnica SVD Ljubljana I., ki je izmed 321 podružnične družstva najmočnejša, saj šteje 406 članov.

Občni zbor je otvoril in vodil predsednik dr. Spiljar Muys, ki je podal kratek pregled o delu in doseženih uspehih. Podružnična tradicija so njena priljubljena in številno obiskana predavanja v zimski dobi, na katerih podajajo strokovnjaki udeležencem strokovni pouk in ki so vsak tork v kemijski predavalnici l. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici. Posebno mnogo zanimanja je vzbudilo letos vrtnarski tečaj za lastnike malih vrtov, ki se je pričel meseca novembra in nudi udeležencem podoben pouk iz zelenjadarstva, sadjarstva in cvetličarstva, cilj pa mu je, da usposobi čim več lastnikov bodisi še tako majhnih zemljišč, da jih plodonosno obdelajo, kar postaja nujno spričo vedno težjih prehranjevalnih razmer. Podružnica pa tudi de-

žansko pomaga svojim članom s tem, da jim opravi zimske in poletne škropljenje sadnega drevja, ali pa jim vsaj posoja škroplilnice in dobavlja po znanih cenah škropliva. V to svrbo si je nabavila še večje število prenosnih in prevoznih škroplilnic. Lma pa v programu še mnogo načrtov kakor vzorna vrtna naselja za delavce in nameščence, drevesnico in dr. Izvršitev teh načrtov je seveda odvisna od mnogih okoliščin, predvsem od podpore, ki bi jih javni faktorji morali v večji meri nuditi njenim socialnim in gospodarsko pospeševalnim stremeljem. Podružnica Ljubljana I se tudi trudi, da bi povežala sadjarske in vrtnarske podružnice mesta Ljubljane in okolice, ker imajo enake interese in potrebe, k skupnemu delu v vrtnarsko okrožje, ki bi se lahko lotilo uspešno zgornj navedenih nalog. Končno se je predsednik spomnil vseh dobrotnikov in pospeševalcev ter izrekel v imenu podružnice zahvalo banški upravi in mestnemu poglavarstvu za

Film »Žena s trojnim življenjem«

V njem se odlikujeta Charles Boyer in Bette Davis

Ljubljana, 4. januarja. Odkar je znano, da je ameriška družba Warner Bros. poslala v Evropo po Charlesa Boyerja, da bi podal dostojno partnersko vlogo slavni Davis, je filmska publika z živim pričakovanjem ugibala, kakšen uspeh bosta imela slovita umetnika kot igralski par. Oba sta rešila to vprašanje na najboljši način. Igra, kakršno podajata v »Ženi s trojnim življenjem«, je tako dovršena in silna; lika, ki ju interpretirata, tako grandiozna, edinstvena, da bo tu njun prvi skupni film z zlatimi črkami zapisan v analizi svetovne filmske produkcije.

Charles Boyerja poznamo iz najboljših francoskih filmov. Kader njegovih oboževalcev je tako velik, da filmi, v katerih igra on, ne rabijo nobene bučne reklame, dvorane so polne strastnih in občudujočih src... S svojo impozantno, elegantno, visoko pojavo, z velikimi, mehкими, toda tako čustvenimi očmi in sugestivnim, fino modeliranim glasom fasciniira vsakogar, predvsem seveda ženski svet...

Kako je priljubljen med nežnim spolom, najbolj zgovorno dokazuje hrup, ki so ga dvignile francoske oboževalke zastavnega filmskega ljubimca, ko je bil pred nekaj meseci vpoklican... Casopisi so takrat javili, da je letnika 1891. To so smatrale

za tako žalitev, da so pričele s pravcatim bojkotom proti tem nesrečnim dnevnikom. Izzvale so s tem samega Boyerja, da je povedal, da je rojen 1891, da je torej 41 let star. S tem so bile zadovoljne, ker 41 let je najlepša moška doba, so rekle.

Se nekaj je treba pihiti: on je prvi Evropec, ki je ameriško publiko popolnoma očaral.

Najbolj znani njegovi filmi so: »Intimen svet« s Claudette Colbert, »Sanghaj« z Loretto Yungovo, »Mayerling« z Danielle Darieux, »Alahov vrt« z Marieno Dietrichovo, »Grafico Walewsko« z Greta Garbo in v zadnjem času ved filmov z Ireno Dunne.

Bette Davis je danes nedvomno največja tragedijna filmskega platna. S svojimi velikimi senzibilnimi očmi in glasom svojeke narave prevzema vsakogar. Če se o kom more reči, je potem to ona, da je res umetnica bo božji volji. Svoj prvi največji uspeh je doživela v Juarezu in od takrat igra glavne in najtežje vloge pri vseh največjih in najkvalitetnejših Warner Brossovih filmih.

»Žena s trojnim življenjem« je po soglasni najstrožji kritiki letošnji najboljši film. Premiera danes v Kinu Matic.

Snega bo dovolj

Ljubljana, 4. januarja

Ko se je o novem letu začel pomladni intermezzo, je marsikdo mislil, da bo letošnja zima v slogu tish dobrih časov, ko sploh nismo imeli snega. Smučarji so bili zelo poparjeni, mile zime so se pa veselili ljudje, ki zdaj še posebno težko kupujejo drago kurivo.

Toda tudi letošnja zima ne bo prizanesla in zavedati se moramo, da se je prav za prav šele začela. Računati moramo, da bo trajala najmanj še 2 meseca. Med tem bo še kdove kolikrat snežilo. Sicer bo pa že zdaj zapadlo toliko snega, da bomo za loženi z njim za vse potrebe najmanj do prihodnjega.

Južno vreme se je začelo sprevračati že na praznik, ko je močno deževalo. Obetal se je sneg. Včeraj dopoldne je sneg še samo naletal in zdelo se je, da se bo zjasnilo proti večeru na je začelo snežiti »kakor januarja«. Snežilo je vso noč in tudi danes najbrže ne bo še konec. Smučarji so za jutri in praznik dobro preskrbljeni.

KINO MOSTE

Danes ob 20., jutri in na praznik ob 14.30, 17.30 in 21., v torek ob 20. uri

GIBRALTAR

Erich von Stroheim, Viviane Romance Roger Duchesne

Film največje aktualnosti o srditi borbi špijonov različnih narodov za posest Gibraltarja, ključa Sredozemlja

ČAR BOHEMOV

Jan Klepura in Martha Eggerth v poslednjem in edinem skupnem filmu najdivnejših arj in melodičnih slagerjev

V torek: Matura (Simone Simon, Herbert Marschal)

Bratom pravoslavne vere: čestit Božič

DNEVNE VESTI

— Vrhovni komisar za prehrano in preskrbo, včeraj je bilo v Beogradu več posvetovanj z zastopniki Hrvatske in Slovenije o prehrani prebivalstva. V Beograd se je vrnil predvčeršnjim pomočnik trgovskega ministra dr. Savo Obradović, ki se je več dni mudil v Zagrebu in Ljubljani, kjer se je posvetoval o prehrani in preskrbi prebivalstva čez zimo. Na posvetovanjih je bila dana pobuda, da se skliče sestanek zastopnikov centralnih in federalnih ustanov za prehrano in preskrbo, na katerem bi se obravnavala vsa v ta okvir spadajoča vprašanja in storihi potrebni sklepi. Sestanek je bil včeraj. Najvažnejša točka dnevnega reda je bilo vprašanje organizacije vrhovne uprave za prehrano in preskrbo. Načeloval bi ji vrhovni komisar, s katerim bi sodelovale vrhovne gospodarske organizacije in tudi izvršne oblasti. Vrhovni komisar bi imel široka pooblastila glede ukrepov za prehrano prebivalstva. Njegovi poslovni organi bi bili Prizad, Pogod in Prevod.

— Zastopniki madžarskega turizma v Dalmaciji. Z avtomobili so se pripeljali včeraj iz Dubrovnika v Split ugodni zastopniki ljubljanskih madžarskih ustanov, ki potujejo po naši državi. Med njimi sta dva državna podtajnika in sicer trgovskega in prometnega ministrstva, dalje še zdravniškega, ter še dva prometnega in turističnega oddelka iz trgovskega ministrstva. V Splitu so madžarske goste sprejeli zastopniki naših oblasti. Madžarski gosti ostanejo v Splitu do jutri, da si ogledajo mesto in okolico.

— Železniški vozniki park bo obnovljen. Iz Beograda poročajo da pripravljajo v prometnem ministrstvu obsežen načrt o obnovi železniškega voznega parka. V petih letih naj bi se vsi železniški vozniki park obnovil, ker je že močno obrabljen in zastarel. Načrt predvideva tesno sodelovanje domače industrije vagonov in lokomotiv ter železniških delavcev.

— Močan jug v Primorju. V četrtek popoldne je pritisnil na vsem Primorju orkanski jug. Posebno močan je bil veter včeraj zjutraj. Vsi parniki so imeli velike zamude.

ZVOCNI KINO SKOLSKI DOM V ŠISKI, telefon 41-79

Film prikazuje mladega človeka, ki je bil po nedolžnem prodan v sužnost

Krvavi kapetan

(KAPETAN BLOOD) V gl. vlogah: priljubljena Errol Flynn in Olivia de Havilland

PREDSTAVE: danes ob 7. in 9. uri, jutri ob 3., 5., 7. in 9. uri, v ponedeljek ob 3., 5., 7. in 9. uri

MATINEJA: »NASMEJANA SRCA« v nedeljo ob 11. uri in v ponedeljek ob 11. uri po enotni ceni din 4.50

Prihodnji spored: v soboto 11. I. 41

Antonio Adverso

— Naši parniki na poti v Ameriko. Od kar je stopila Italija v vojno je več naših trgovskih parnikov počivalo, ker je bil na vseh dolgih progah ustavljen promet. V severnem splitskem pristanišču stoji več trgovskih parnikov. Zdaj pa kaže, da bodo nekateri vendar lahko zopet odpuli v Ameriko. Parnik »Petare«, »Pavel« in »Solin« odpeljuje te dni na Sušak, kjer bo nato torjen tobak, namenjen za izvoz v Ameriko. Poleg tega bodo nekateri naši večji parniki prevažali žito za mednarodni Rdeči križ. Iz dubrovnikega pristanišča je odpulil v Buenos Aires naš tovorni parnik »Serafino Topić«.

— Popis zalag blaga, ki spada pod zvišano trošarino. V zvezi z zvišanjem državnih trošarin je izdalno finančno ministrstvo podrejenim ustanovam navodila. Po teh navodilih bi morale biti že 1. januarja popisane vse zaloge trošarskega blaga pri veletrgovcih in detajlistih. Netočno prijavljanje in zatajevanje blaga bodo kaznovali kot tihotapstvo. Vsi veletrgovci in detajlisti so bili dolžni, da že najpozneje 2. t. m. prijavijo pristojnemu oddelku finančne kontrole zaloge blaga, ki spada pod trošarino. V prijavi bi morali označiti vrste trošarskih predmetov in natančno količino vsake posamezne vrste. — Tega pa ni bilo mogoče izpolniti, saj je bil 1. januarja praznik, a naslednji dan ni bilo v Ljubljani niti še »Službenih Novin«, ki so objavile te predpise.

Darujte za staroški

»Dom slepih«

zavod za odrasle slepe!

Ček. rač. 14.672, »Dom slepih«, Ljubljana.

— Pravilnik o prisilnem odkupu koruze. Trgovski minister je predpisal pravilnik o prisilnem odkupu koruze. Z njim je izpopolnjena uredba o prodaji koruze. Po predpisih pravilnika so dolžne mestne občine odnosno policijske oblasti ali okrajna načelstva na poziv Prizada v treh dneh pozvati lastnike koruze in koruze moke, da prijavijo svoje zaloge. Kakor hitro bo ta poziv objavljen, lastniki ne bodo smeli prodajati več ne moke in ne koruze, kolikor je odpade na prisilni odkup.

— Posadka parnika »Srebrnec« v smrtni nevarnosti. Včeraj smo poročali, da parnik »Srebrnec«, ki je zavezil 7. p. m. za Boko Kotorsko na pečine, počasi tone. Reševanje nima nobenih izgledov na uspeh, ker je morje zelo razburkano. Reševalna dela trajajo nepretrgoma že 17 dni. Zdaj gre samo še za rešitev posadke in delavcev s parnika, ki jih je na njem 34. Vsa časa se parnik lahko potopi, ker je morje čim dalje bolj razburkano. Člani posadke in delavci morajo s parnika skakati z rešilnimi pasovi v morje, iz katerega jih potem rešijo. Reševanje je prevzela vojna mornarica z gumijastimi čolni.

— Beograjski, zagrebški in ljubljanski župan pred mikrofonom. Drevo od 20. do 20.30 bodo govorili po radu beograjski, zagrebški in ljubljanski župan o zimski pomoči.

— Naj mu občinstvo vsak primer kršitve te prepovedi javi. — Pri nas pa je že tradicija, da pismo moše prejemajo ob novem letu darila in s tem računajo kakor z rednim dohodkom, nekakšno trinajsto plačo. Tudi letos so pismo moše v Ljubljani prejemale skromne napitnine ob novem letu in pri nas ni prišlo nikomur na misel, da je to prepovedano.

— Zdravniška vest. V imenik zdravnikov zdravniške zbornice za dravsko banovino je bila vpisana zdravnica v Ljubljani dr. Frančiška Bojce.

— Nova grobova. Včeraj je umrla v Ljubljani za Marija Dolenc, rojena Schnerch, soproga prof. dr. Metoda Dolence. Pogreb bo jutri ob 15.30 z Jal — kapele sv. Nikolaja — k Sv. Križu. — Po dolgi mučni bolezni je preminula včeraj ga. Ana Miklavčič, vdova po vodil mest. trošarskega inšpektorja urada v pok. Pokojnica je živeła samo svojim trem hčerkam, katerim je bila nadvse skrbna mati. Pogreb bo jutri ob 14. iz hiše žalosti. Einspielerjeva ulica 24 (Bežigrad) na pokopališču k sv. Križu. Pokojnicama blag spomin, žalujotim črna iskreno sožalje.

— Nova katastrofa uprava. Na temelju zakona o reorganizaciji finančne uprave je izdal finančni minister odlok, da se ustanovi za gornjegrajski srez odnosno za področje davčne uprave v Gornjem gradu nova katastrofa uprava s sedežem v Gornjem gradu.

Lepa namizna jabolka

nudi po ugodnih cenah »EKONOM«, Ljubljana, Kolodvorska 7

— Iz »Službenega lista«. »Službeni list kr. banske uprave dravske banovine« št. 2 z dne 4. t. m. objavlja uredbi o spremembi zakona o notranji upravi, naredbo o kontroli izvoza živine, naredbo o kontroli izvoza lesa, lesnih izdelkov in gozdnih proizvodov voba, objavo o zvišanju pokojnin monopolskih delavcev, objavo o spremembah pri kartah za nakup bencinske mešanice, naredbo o spremembi člena 2. narebe o spremembi lupovista in zaščiti redke divjadi, odločbo o razveljavitvi 3. odst. čl. 10. odločbe o cenah mesa in masti, razglas o odložitvi volitev delavskih in nameštenskih zaupnikov, popravek v odločbi bana o maksimiranju cen usnja in razne objave iz »Službenih novine«.

— Promet v šibeniškem pristanišču lani. Promet v šibeniškem pristanišču je lani zelo nazadovao. Predlanskim (1939) je bilo izvoženo iz šibeniške luke okrog 400.000 ton blaga, lani pa samo 180.000 ton.

— V Donavi od leta do leta manj rib. Strokovnjaki so ugotovili, da je v Dunavu od leta do leta manj rib, kakor tudi v drugih naših rekah. To so ribiči opazili že prejšnje čase, kar pa ni nikogar skrbelo. Tako je znano, da zelo izumirajo ribe tudi v Savi. Po ugotovitvah strokovnjakov je zdaj v Donavi manj rib, ker je osušena mnogo obrežnega ozemlja, dalje so čedalje bolj uničeni donavski pritoki in mnogo rib uničijo divji ribiči z dinamitom. Ugotovljeno je tudi, da se izlivajo onesnažene vode iz vojvodinskih sladkornih tovarn v Donavo. Te vode vsebujejo mnogo posebno škodljivih kemikalnih snovi. Da je rib v Donavi čedalje manj, opazajo tudi v drugih donavskih državah.

Obiščite jutri zvečer dobrodelno predstavo SOKOLA ZG. ŠišKA

»Pesem s ceste«

igrano v korist zimske pomoči

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno in zmerno hladno vreme, sicer brez bistvenih sprememb sedanjega vremena. Včeraj je snežilo v Ljubljani in Mariboru, deževalo pa v Splitu, Kumboru, Zirju in Dubrovniku. Najvišja temperatura je znašala v Kumboru 16. v Dubrovniku 15, v Splitu in Zirju 14, v Sarajevu in Visu 10, v Beogradu 6, v Mariboru 2, v Ljubljani in Zagrebu 1.0. Davi je kazal barometer v Ljubljani 757.9, temperatura je znašala -1.2, na aerodromu -2.0, v Mariboru -3, v Zagrebu 0.0, v Beogradu 4, v Sarajevu 7, v Visu 9, v Splitu 11, v Zirju in Dubrovniku 12, v Kumboru 13.

— Nesreča. Na cesti v Skofji Loki je padel 80letni posestnik Franc Podmnik tako nesrečno, da se je hudo poobil na glavi in si nalomil tudi kost na desni roki — V okolici Skofje Loke je po nesrečnem naključju zavozil šofer Jože Veber v obcestni jarek. Veber je udaril z glavo ob volan in se hujše poškodoval. Eno leto stara hčerka delavca Jožeta Oter iz Dobrave je doma padla na zakurjen štedilnik in dobila hude opekline po životu. — 32-letni monter KDE Ivan Cerer se je peljal s kolesom domov v Rafolce, na cesti pa je padel in si zlomil levo ključnico. — V bolnico so prepeljali včeraj popoldne tudi šilietnega trgovskega podjetnika Teodora Lasekega iz Ljubljane, ki ga je na Tyrševi cesti podrl nek voznik, da se je poškodoval na glavi.

— Še vedno ga nimajo. Orožniki na deželni zlasti okrog Skofje Loke, že dolgo za sledujoči 30letnega natakarka Antona Kuderja, ki se klati okrog brez posla in je tudi brez stalnega bivališča. Kučer je znan vlomilec, ki se je zadnje čase klatil najraje okrog Skofje Loke. Družil se je tudi z drugimi vlomilci in je z njimi vdrl pred dvema mesecema v Homanovo trgovino v Podpučnici, kjer je bilo ukradenega za 10.000 din blaga. Kučer se sedaj najbrž skriva nekeje v ljubljanski okolici.

— Občinski redar ustrelil mečarja. V Sremski vasi Kuncinci sta popivala mesar Slavko Čubrilo in občinski redar Zivan Jovanović. Kar sta se sprla in Čubrilo je razgalil prsi ter zaklical svojemu tovarišu Ustrelj, če me hočeš ubiti! Gostje so bili zelo presenečeni, ko je Jovanović pograbil lovsko puško in ustrelil Čubrilo. Zadel ga je tako dobro, da je bil na mestu mrtev.

— Brata šiva zgorela. Strašna nesreča se je pripetila v planinski vasi Rude blizu Travnika. Brata Marko in Ivan Juršič sta že več let žejala orke in za prodajala po Bosni. Ker je zadnje čase povpraševanje po orju zelo veliko, sta ga žejala kar nepretrgoma. V gradu sta si napravila kolibo, kjer sta prenočevala. Koliba je bila zvezana s kopo po tramu. V četrtek je zanj iz kope zajel kolibo, v kateri sta našla brata strašno smrt. Tretji brat Pavel

je našel Ivana in Marka mrtva na vrhu kope. Bil sta vsa zgoznela.

— Zagonetna smrt skladatelja. V Zagrebu so našli mrtvega 55letnega skladatelja Mijo Stipoljška. Bil je že dolgo bolan in tožil je, da ga boli srce. Mučil ga je hud kašelj. Pred novim letom je da dejal sosedom, da se počuti bolje. Ko so ga prišli na novega leta dan k njemu, so ga našli mrtvega. Ležal je vznak in imel je dve rani, eno ob glavi, drugo pa na roki. Obdukcija je pokazala, da ni podlegel bolezni srca, temveč prelomu lobanje. Ni izključeno, da gre za zločin.

— Zaradi selitve se prodaja v velikim sadnim vrtom ob železniški postaji na Dolenskem. Informacije: Bleiweisova cesta št. 16, II. desno.

— Smuka na Polzevne spet ugodna. Vabljeni! 4-n

Plesne izpopolnjevalne vaje

»GRAFIKE« se vrše še vses mesec januar vsako nedeljo ob 14. uri dalje

— Planinski Vestnik bodo prejeli naročniki v prihodnjih dnevih. Novembraški in decembraški številka bosta imeli obseg štirih rednih števk ter bosta vsebovali »kazalo vseh d sedaj izšlih 40letnikov planinske revije Prva letošnja številka Planinskega Vestnika bo tudi v kratkem dostopna ter bo priključena novembraški decembraški številki iz leta 1940. Uprava Planinskega Vestnika prosi naročnike, da potrpijo nekaj dni, ker bodo do 10. januarja zanesljivo prejeli tri številke Planinskega Vestnika hkrati.

Iama Madeleine

diplomirana terapevtinja za govorilno, glasovne in dihalne motnje deluje na drž. šolski polikliniki. Ordinira v hotelu »Slon« v torek, četrtek in petek ob 11. do 13. ure

Iz Ljubljane

— Iz Služba božja v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda. Za pravoslavne božične praznike bo služba božja v pravoslavni cerkvi po naslednjem vrstnem redu: Na dan pred božičem (badnjaki) 6. januarja se prične liturgija Sv. Vasilije Velikega ob 10. na božični dan 7. januarja jutranjica ob 6. liturgija sv. Jovana Zlatousti ob 10. bdenje ob 18. Na drugi b. žični dan liturgija sv. Jovana Zlatousti ob 10. bdenje ob 18. Na Stefanovo 9. januarja liturgija ob 10. po nji na zahvalnica za Nj. Vel. kraljico mater Marijo.

— Iz Dovož živl na trg je bil danes nekoliko slabši zaradi poslabšanega vremena, vendar je bilo napredaj dovolj zelenjave in sočiva, kakor tudi perutnine in sadija, v primeri s povpraševanjem. Bistvenih sprememb pri cenah blaga, ki ga prodajajo na odprtih prostorih, v zadnjem času ni bilo. Ustale so se tudi cene jabolk. Jabolka prve vrste so napredaj povprečno po 10 din kg. Po božiču je nastal zastoj v prodaji mlečnih izdelkov, danes so pa gospodinje zopet nekoliko bolj kupovale maslo, smetano in sir. Upati smemo, da se maslo ne bo več podražilo, ker je zdaj mnogo manjša poraba in blaga vedno dovolj.

— Iz Vsi poslodajalci v Ljubljani, ki zaposlujejo hišno služnino morajo nabaviti najpozneje do 31. januarja 1941 davčne karte za leto 1941. Kdor ne bo nabavil davčne karte ali jo ne bo nabavil pravočasno, bo moral plačati kot kazni 5kratni znesek rednega davka. Davčna karta stane 52 din, prispevek za obrambni fond 3 din, prispevek za bednostni sklad 25 din Skupaj 80 din. Davčno karto dobite pri davčni upravi Ljubljana, mesto, Vodnikov trg 5-II, soba št. 14.

— Iz Umrlj so v Ljubljani od 26. decembra 1940 do 2. januarja 1941. Krainer Fr., 77 let, železniški vpokojenec; Malenšek Ivana, roj. Struželj, 62 let, žena vpok. drž. žel.; Pečjak Rudolf, 49 let, ravnatelj mešanske šole; Prelec Franc, 26 let, radiotehnik; Smrekar Stanislav, 38 let, zasebnik; Wolfing Albina, roj. Košir, 69 let, žena uslužbenca piv. Union; Jermol Ivanica, roj. Zupančič, 56 let, žena postila, zvan. č. nika; Kos Terezija, roj. Serša, 71 let, vdova zaseb. uslužbenca; Kukuljević Matilda, sestra Jelena, 40 let, usmiljenka; Novak Terezija, 80 let, poljedelka; Piric Franc, 56 let, poštni inšpektor; Pungartnik Ana, roj. Pišek, 85 let, vdova čevljarja; Ramovš Franc, 44 let, policijski uradnik; Trampuš Viktorija, 68 let, služkinja; Stajković Helena, roj. Velepč, 77 let, vdova žel. spre. vodnica; Pogačar Marija, 72 let, zasebnica; Stepanja vsa; Bučar Nikola, roj. Potonik, 56 let, žena profesorja v p.; Jamnik Marija, roj. Prešeren, 68 let, zasebnica; Habič Marija, roj. Škerli, 65 let, zasebnica; Svetek Marija, roj. Bešen, 87 let, zasebnica; Javornik Helena Marija, 4 mesece, hči mestnega delavca; Sajovic Marija, roj. Rebolj, 75 let, vdova žel. spre. vodnica; Ocepek Anja, rojena Podpadev, 76 let, vdova prenehanja mest. troš. urada v p. in delavka tob. tob. v p. — V Ljubljani: bolnici so umrli: Kraljevič Karlo, 22 let, delavec, Brezovo pri Litji; Rus Marija, roj. Funtek, 67 let, žena okrajnega cestarja v p.; Kolenc Amalija, 38 let, poljska dinarica. Kriz ob Trebnje; Ličar Stefanija, roj. Jamnik, 36 let, žena banskega svetnika; Hrovatič Lado, 19 let, sin rekovskega moistra, Unec pri Raku; Kožlaker Franc, 24 let, poljski dinar. Cirkuše, obč. Tušinj; Sturm Ivan, 52 let, žel. inšpektor; Tomažič Leopold, 51 let, obč. revež; Smartno, srez Litija; Vybralič Blandina, roj. Kuželj, 59 let, postrežnica; Hrstovec Pavia, 17 let, služkinja.

— Iz Novi začelniški plesni tečaj za dame in gospe se bo pričel v ponedeljek 6. t. m. ob 20. uri v Jenkovi št. 1. — Kazna — Zveza. Vpisovanje in informacije tudi za posebne plesne ure vsak dan. Studentinje popust. 3-n

— Iz Popolnidska plesna vaja Jenkove šole bo na praznik »Treh kraljev« ob 16. do 20. ure namesto to nedeljo zaradi predvide. Vsa torka in četrtek ob 20. nadaljevalna tečaja. V petek ob 20. začelniški nadaljevalni tečaj. 3-n

— Iz Rusko silvestrovanje. Tudi letos priredi Društvo ruskih intelektualcev v Ljubljani že tradicionalno in solšno pr. ljubljano silvestrovanje. V ponedeljek 13. t. m. zvečer se zbere v Ljubljani živeči Rusi in njih prijatelji v kletnih prostorih Emong, da se poslove od starega in pozdravijo nove leto. Rusko silvestrovanje je nekaj osebnega za naše razmere. Tudi letos bo za to rusko prireditvi zanimanje

RESTAVRACIJA HOTELA »SLON«

sluvi po dobri kuhinji in pljači. Odlikuje jo vzorna postrežba.

EKSPRES RESTAVRACIJA

postreže vsak čas s toplimi jedili in pljačami, okusno pripravljenimi malinil prigrizki, svežimi tortami in drugim pečivom.

V KLETI

vsako soboto, nedeljo, praznik in predpraznik KONCERT S PLESOM!

v Ljubljani gotovo veliko. Vstop bo samo proti vabilom.

Pevski zbor Glasbene Matice bo imel prihodnji skupni pevski vaji v nedeljo 5. t. m. ob 10. in v torek 7. t. m. ob 20. Vaji bo vodil ravnatelj Polič. (—)

— Združenje gledaliških igralcev v Ljubljani in ljubljanska filharmonija prideta v petek 10. t. m. v operi akademijo za zimsko pomoč. Na akademiji bodo sodelovali odlični člani drame in opere: M. Danilova, S. Jan, F. Lipah, M. Saričeva, M. Dolničar, I. Franci, V. Heybalova, S. Ivančičeva, M. Kogejeva, F. Lupša, B. Popov, E. Moharjeva in B. Pilato. Sodeluje tudi celokupna ljubljanska filharmonija pod vodstvom D. Zebeta in ves operni zbor Pri klavirju g. Neffat Simoniti, štrifot. dr. švara. Z akademijo želite omenjeni organizaciji prispevati k olajšanju težkih prilik našim najprejnim in vabita občinstvo, da se je udeleži v čim večjem številu.

— Iz Uprava idna Uniona sporoča, da zaradi preprogramne navala občinstva pri filmu »Balaiajka« do preklica ne more sprejemati nobenih telefonskih naročil za vstopnice. Občinstvo se naproša, da si nabavi potrebne vstopnice osebno pri blagajni, po možnosti v prodajalji. Predprodaja vstopnic se vrši dnevno od 11. do 12. ure dopoldne in popoldne od 15. ure naprej.

— Iz Na našlova poštna uprave v Ljubljani. Revni upokojenci si dovoljujejo ponizno vprašanje kakaj poštna uprava ne dovoljuje več dostavljanja pokojnin ob nedeljah in praznikih kakor prejšnje čase. Ali imajo uslužbenec morda poslej proste dneve ob praznikih kakor prejšnje čase? Toda, če so zaposleni, kakaj ne smejo dostavljati pokojnin, ki jih marsikdo izmed nas tako težko pričakuje? Želimo pa vsaj, da bi nam sporočili, kadar nam ne morejo dostaviti pokojnin v začetku meseca, da bomo lahko obvestili upnike, kdaj jim bomo plačali.

— Iz Mladi humoristi. Na Silvestrovo se nam je v kinu »Slogi« predstavil humoristični kvartet »Pavliha«. V nad eno uro trajajočem sporedu s pestrimi šalami, kupleti in komičnimi nastopi je bilo toliko humorja, da se je do zadnjega kotička razprodana dvorana izvrstno zabavala. Med drugim so posebno ugajali kupleti konfencieria Bičija, plesi in popevke »gospodine« Sizi, nastop primadone Bunke in taletiranega muzika Kikija Taki večeri bi bili za res precej zaspano Ljubljano kakor nalašč, zato želimo kvartetu »Pavliha« še mnogo uspeha.

— Iz Mladi ministrica izvrstno zabava obiskovalce v šentjakobskem gledališču. Ponovitev te zabavne Nušičeve veseloigre bo drevi, jutri zvečer in na praznik 6. t. m. vselej ob 20.15. V naslovni vlogi bo nastopila ga. Bučarjeva, v ostalih vlogah pa: Čučka, Dragarjeva, Dimčeva, Hanžičeva, Kramarjeva, Battelino, Eypper, Hanžič, Lavrič, Lombard, Plevelj, Tora in drugi. Igra je imela velik uspeh in sta bili obe dosedajni predstavi popolnoma razprodani. Občinstvo se je od srca nasmejalo. V nedeljo 5. t. m. popoldne ob 15.15 bo popoldanska uprizoritev Golijeve mladinske igre »Princeska in pastirček« s Kramarjevo in Dimčevco v naslovnih vlogah. Skrbno pripravljena igra je imela v režiji Ernesta Eyppra popoln uspeh in nudi malim gledalcem obilo vsega užitka. Zasedba vlog je premierska, le vlogo poveljnika bo igral mesto g. Hanžiča g. Kos. Preskrbite si vstopnice že v predprodaji.

— Iz Tujskopletna zveza opozarja izletnike in smučarje, da bo na praznik 6. t. m. vozil iz Gorenjskega weekend (izletniški) vlak s prihodom v Ljubljano ob 21.50. Za ta vlak velja izletniška karta, kupljena že v soboto ali nedeljo.

— Iz Vse vozne karte pri PUTNIKU! — Iz Lutkovni oder Sokola I uprizori v nedeljo dne 5. I. ob pol 16 komično lutkovno igro v 5 dejanjih »Anže — junake«. Jurčkov jazz. Pridite, nasmejali se boste. 6-n

— Iz NA VSAKO MIZO LAŠKO PIVO! — Iz Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I nadaljuje v novem letu svoj vrtnarski tečaj za lastnike malih vrtov. Prihodnje redavanje, ki zaključuje prvi del tečaja (načrtna gojitve zelenjave v malem vrtu) bo v torek 7. t. m. ob 19. (7. uri zvečer) v kemijski predavalnici I. državne realne gimnazije v Vegovi ulici, in sicer bo predaval svetnik Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani g. inž. Franjo Jančič o »Rastlinjanih in živalskih škodljivcih na povrtnini in njih zatiranje«. Sklopitev slike! Vstop prost.

— Iz V nedeljo in ponedeljek redna plesna vaja ljubljanskega Sokola v Narodnem domu. 5-n

— Iz Starokatoliška služba božja bo jutri 5. t. m. in do nadaljnjega vedno ob pol 12. v evangelijski kapeli na Gosposvetaki cesti št. 9.

— Iz Še vedno stare cene najizbranejših vin v gostilni LOVSIN. 2-n

— Iz Najdena damska boa. V poslopju glavne pošte je bila najdena v četrtek damska boa. Dobi se pri upravniku pošte v sobi št. 76 v II. nadstropju.

Iz Kranja

— Prenosne takse. Davčna uprava razglša, da pričena s 1. januarjem 1941 nova takсна perioda za dopolnilno prenosno takso in sicer za razdobje od 1941.—1945. I. Pozivajo se vsi zavezanci dopolnilne prenosne takse, da vložijo prijave za odmero dopolnilne prenosne takse in sicer na predpisanim formularju najkasneje do 15. jan. t. l. v izlozih kazenskim posledicam. Predpisane tiskovine se dobe samo pri davčni upravi za ceno 2 din.

— Kino »Narodni dom« bo imel na Tri kralje dvojini velosporod s filmi »Satanov raj« in »Rdeče orhidije«. Predstave ob 18. pol 19. in 21. uri.

— Kegljanje na dobitke gasilske čete ob času predpustne veselice bo letos dne 5. jan. t. l. ob 19. uri na kegljišču v Narodnem domu. Darila so številna in bogata. Nasteli jih bomo le nekaj, tako blaga (moderni karo) za možko obleko, vreča 25 ke enotne moke, plašč in zračnica za kolo itd. Dobitki bodo razstavljeni na kegljišču, na plesni prireditvi pa bomo na

mali tombohi nudili igralcem in srečnejšem premog itd.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Sobota, 4. januarja: Ljubim te. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 5. januarja: Ob 15. Snegulčica. Mladinska predstava. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20.: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 6. januarja: Ob 15.: Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20.: Cigani. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

★

»Ljubim te« je naslov sodobne Newlarovicve veseloigre, ki jo bodo igrali drevi izven obannona pri znižanih cenah od 20 din navzdol. Zaradi obolenj v dramskem ansamblu je bila potrebna sprememba napovedanega repertoarja. »Ljubim te« so igrali kot zaključno predstavo lanske sezone z izrednim uspehom. V delu nastopata samo dve osebi, ki jo posebejblata Vida Juvanova in Jan. Tehnično spretno zgrajena igra zahteva dvoje močnih, blistrh, očarljivih in šarmantnih umetnikov, ki ponazorita ljubeznivo, pustolovno ljubezensko zgodbo med mladim Amerikancem in Nemko. Predstava je naša v lanskem sezoni nad vse topel sprejem ter je žela v igraliskem pogledu nedeljno pohvalo vseh kritikov in občinstva. Delo je zrežiral dr. Kref. *

OPERA

Začetek ob 20 uri

Sobota, 4. januarja: Sabška kraljica. Red premierski. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča, člana zagrebške opere.

Nedelja, 5. januarja: Ob 15.: Angel z avtom. Mladinska opereta. Predstava na korist Zimske pomoči. Cene od 30 din navzdol. — Ob 20.: Traviata. Izven. Gostovanje sopranistke Zlate Gjurgjenčeve, članice beograjske opere. Ponedeljek, 6. januarja: Ob 15.: Madame Butterfly. Izven. Gostovanje Zlate Gjurgjenčeve. Znižane cene.

★

Predstava v korist Zimske pomoči bo mladinska opereta »Angel z avtom«, pri kateri bo nastopil pevski zbor otrok (40), ki bo predstavljal anjele pred nebeškimi vrati. Pel bo razne ljubke in melodiozne pesmi, ki si jih bodo otroci poslušali hitro zapomnili. 12 otrok bo predstavljalo šolarje ter pelo in plesalo kolo. V igri pa bo nastopil tudi medvedar s svojim pleščim medvedom in pleščo in počelo ciganko. Razni zabavni in resni prizori bodo nudili mladini mnogo lepega.

Gostovanje priljubljene umetnice, sopranistke beograjske opere, Zlate Gjurgjenčeve. Za gledališko občinstvo bo pomembna njeno letošnje gostovanje dogodek, ki ga ne bo nihče zamudil, kdor je imel le enkrat priložnost uživati čar njene zrele in dognane pevске in igralske umetnosti. Njena močna individualnost, ki ume ustvariti iz ženskega lika pretresljivo usodo, daje njemu slehern

Barčad Adam, šolski upravitelj

Po trnjevi poti do vstajenja

Ob 25letnici tragedije junaškega srbskega naroda in njegove Golgote

Ljubljana, 4. januarja. Bilo je v drugi polovici oktobra 1915. Deževno, dolgočasno jesensko vreme v Nišu. Avstrijska armada, združena z nemško, je ponovno začela na severu udarjati na srbsko ozemlje in se tako masševati na svoj poraz. Posrežilo se ji je po hudih, težkih bojih zlomiti trd odpor branilcev. Čeravno so bili Srbi utrujeni od neprestanih bojev — že od 1912. leta dalje — so branili vsako ped svoje svobodne zemlje. Sovražniku bi se gotovo ne posrežilo prebiti fronte, če bi se ne pridružil za hrbitom, na vzhodu, nov sovražnik. To pa je bilo že preveč za preokrenjeno in izmučeno armado. Povrh so jih pustili na cedilu še zavezniki, ki jim niso poslali obljubljenih pomoči. Pričakovani so jih skoraj mesec dni, a zaman. Tako ni čuda, da so morali zaradi sovražnikove številne premoči končno popustiti. Kljub temu se pa niso vdali in kot pravi junaki so branili svoje. Hrabra armada s svojimi slavimi vojskovodji se je le polagoma in v redu umikala proti Nišu.

Takrat sem bil v izveščajnem biroju, čigar šef je bil pokojni Djura Pauković, kremenit Slovan, zelo ljubezniv mož. Po osvobojenju je bil podstarosta SKJ. Naše pisarne so bile v vojašnici 16. pp. Poveljni je bil pokojni polkovnik Šapinač, invalid, ki je šel prav tiste dni na dopust. Zamenjal ga je major Lazarevič. Od vseh strani se prihajale v Niš trume naroda, begunci z različnih bojišč so se umikali pred prodirajočimi sovražniki: starci, ženske, matere z otroci, mladina. Imeli so naložene vozove z najpotrebnejšimi. »Kam?« so vpraševali. Samo naprej do Niša! Proti Skoplju ni bilo moč, ker je bila pot odrezana. Tudi mi smo začeli spravljaljati v zabojne spise in na vozove. Vsak je spravil, kar je imel, in na pot v mirnem jesenskem dežju v okrog 40 km oddaljeno Prokuplje. Beguncev je bilo na tisoče, vedno več in več! Cesta nabito polna. Pravo preseljevanje narodov, pa na zimo! Koliko gorja — nepopolno. Krik in vik in klicanje svojcev, naganjanje uboge živine. Vsak pa je junaško prenašal svoje gorje, kot žrtev za domovino. Nihče ni mislil, kaj ga čaka. Vsi so upali, da se bomo kmalu vrnili zopet v Niš. V Prokuplju, kamor smo prišli vsi blatni, mokri in trudi, smo nekaj dni počivali.

Od tu se je razločno slišalo bombardiranje. Prišlo so vesti, da je sovražnik ne daleč od Niša zaustavljen, celo odbit. Vsem so se iskrile oči. Nazaj, nazaj na svoje domove! A težko pričakovano upanje se ni uresničilo. Naprej in le naprej smo morali! Srbi se niso klonili. Zopet smo naložili zabojne in vozove utrujenih bivolo v se odpravili proti Kuršumliji, ki je nad 40 km oddaljena od Prokuplja, proti zahodu ob reki Toplici, ki je vsa blatna in obilna hitela proti Nišu, kamor je nesla požar in pogum svojim hrabrim junakom, branilcem.

Tu smo zopet nadaljevali svoje delo. Jaz sem bil na pošti, nekak cenzor in poštni sluga za vse. Bil je Arandjelov dan 21. XI. 1915. Bili smo tam že najmanj 14 dni. Spoznal sem se z mnogimi meščani. Na pošti je bil pismonoša, stric žene vojvode K. Pečanca. Slavili so slavo, kamor me je stric pismočonoš povabil. Gospo Milevo sem tudi na videz poznal. Sprejme naju in pogosti. S kakim ponosom je govorila o svoji vojski in svojem Kostu! Niti najmanj ni izgubila upanja, da ne bi srbska vojska, njih hrabri Sokoli premagali sovražnika in ga izgnali s svoje zemlje. Tiste dni so prišle zopet novice, da so sovražniki neke zaustavili. Kosta — neranjiv junak — je bil s svojimi četai tudi na položaju, že dolgo ga ni videla in tudi vedela ni, kje je. Med prvimi se bori! Pokazala je na malega sinka in nama pripovedovala, kako se je s Kosto spoznala v Dušanovem Skoplju, še za časa turškega gospodovanja. Rekla je: »Vidiš, ovakav je kao otac. Crne oči, kao djavao. I več danas bi i on ratovao. Hoće, hoće i on!« Ni bilo dolgo, ko so že nekatere čete korakale skozi mesto. Kam? Nihče ni vedel!

Uboga mladina, cvet in up naroda, koliko si morala takrat prestati! Ubogi starčki, skitanci, in matere z otroci, kako jim je krvavelo njih srce za male neobogljence! Zahtevali so kruha, a nikjer ga ni! Šli smo le naprej in naprej! Nihče ni vedel, kam. Vse, ob in na cesti, je ležalo utrujeno, zbita, a še ne popolnoma obupano, ker še so bili na svoji zemlji. Vsak je bežal, da uide pred sovražnikom, da mu ne pade v roke. Oj, Kosovo ravno, Kosovo slavno! Tu smo upali, da se bomo usmerili proti Skoplju. A glej! Pot odrezana! Kam? V staroslavni Prizren! je bilo povelje. Nikdar si ni imel Prizren toliko gostov. In še kakšnih! Gneča nepopolna. Vse so zasedli. Nazadnje so prenočevali na prostem. Imeli smo srečo, da smo dobili prostor v cerkvi sv. Petke, stisnjeni kakor ribe. V Prizrenu nas je rešil naš stari znanec iz Niša Janko Stibilj-Vukasović, puk. komd. srbske žandarmerije. Povabil me je v svojo pisarno in mi zamenjal bankovec 100 din v srebru. Turki in Arnavti niso hoteli sprejeti bankovcev. Za sto din si dobil kvečemo 10 do 20 din v srebru. Pri slovesu mi je rekel: »Zalostno je to, da moramo zapustiti svojo svobodno zemljo. Iti moramo preko tuje, v boljšo bodočnost. Žal ne moremo sovražnika zadržati, premočeni je! Naše čete so izmučene, zbiti! Municije ni! Strašno! Pa tudi slovanstva nesloga je temu kriva! Upamo pa za trdno, da bo le pravica zmaga!« Še se bomo vrnili v svojo zemljo. Človek ne sme obupati! Njegove besede so se uresničile. V Prizrenu so vojsko in begunce razpošiljali po raznih poteh proti Albaniji. Mi smo šli za Ljumboku, Blicane, Vasjat, Piškupejo, Debar, Strugo-Ohridsko jezero.

Zdaj se je začel pravi križev pot, strašna Golgota! Ni bilo dovolj, da smo bili lačni — kar je bilo in je najhujše, nastopilo je povrh mraz, zoprn zimsko vreme. Dež, sneg — sneg, dež! Nikjer hiš, zavetišč! Od časa do časa smo videli gruč vojakov, kakor okostnjake sestradane vojake in civiliste, matere in otroke, ko so se kje gredli ob ognjih, pa mrtve živali in ljudi, žrtve lakote in mraza. Kar nas je bilo živih, smo bili sestradani do kosti. Vsak je šel svojo pot po kozjih stezah, ker cest ni bilo. Primitivne, lesene mostove reke Drina so narasle vode porušile. Morali smo brodit po pasu v mrazu ledeni vodi.

Ko smo prišli do Struge ob Ohridskem jezeru, je nastal zastoj. Albanci nas niso pustili preko Jablanice planine v Albanijo po svoji zemlji. Spali smo na prostem, potem si pa sedeli hišico ter jo pokrili z zelenjem, ki nam je dobro služilo. Zapadel je visok sneg. V hišici so mi med spanjem zgoreli podplati. Po dogovoru z Esad-pašo smo smeli naprej v Elbasan. Ob poti so stali albanski orožniki in niso nikogar pustili na stranpot, da ne bi po vaseh ter osamljenih kočah kradli. Vse nam je prišlo prav! Povsod, pred in za nami, so ležali mrtvi vojaki brez pušk, nagi; matere z otroki v naročju, konji... Prispeli smo v Elbasan, Tirano, šljak pred Dračem. Tam smo čakali nekaj dni, da bi se vkrcali na parnike, ki so čakali v luki, pa so bili torpedirani. Iz Kotora so prišle vojne ladje. Nas pa so dirigirali proti Valoni. Šli smo čez tri reke: Škumbi, Semeni in Vojuso, kjer sta mesteci Kavaja in Fieri. Povsod sami okostnjaki-mrtlici! Od čukusa sem hodil bos, v snegu in blatu. 23. XII. 1915 smo dospeli v Valono. Pri reki Vojusi so nas prevzeli Italijani.

Na svetli večer, moj rojstni dan in god, smo ležali na pesku, ob modrem Jadranu. Po nad dvomesečnem mukopolnem maršu me je prvič nasitil italijanski sergent don Pasquale.

Opolnoči 24. XII. 1915 smo krenili s krasno ladjo »Re Vittorio« iz Valone mimo otoka Sicilije na otok Asinaro, poleg Sardinije. Izkrkali smo se 29. XII. Od vkrčanij 3400 mož se nas je izkrkalo okrog 2600. Nad 800 mož je pomorlo v 4 dneh za kolero. Ostali smo bili itak še samo na pol živi in še manj. Na tem otoku smo se dobro popopravili. Tu je ostalo najmanj 5000 do 6000 mrtvih. Od vseh 64.000, ki smo bili v ujetništvu v Srbiji, nas je ostalo v letu 1916 morda le 12.000. Koliko nas je še zdaj?

Po osvobojenju sem prišel v Ljubljano v uniformi srbskega dobrovoljca. In koga sem našel tam pri diviziji v Zvezdi? J. Stibilj-Vukasovića! Vesel je bil, da sem ga prišel pozdravit. Govorila sva ter zbadala spomine. Rekel mi je: Vidiš, žrtve niso bile zaman! Zdaj smo v naši svobodni domovini. Brez žrtve ne bi šlo! Zdaj je tudi blagi polkovnik med mrtvimi.

sodelujočim se odbor iskreno zahvaljuje. — Kakor vsako leto, je tudi letos obdarilo Kolo za božičnico 150 revnih otrok v znesku 11.000 din, katero vsoto so naše neumorne kolačice nabrale pri občinstvu in uradništvu KID. Vsem toplja zahvala! — Odbor.

PO OVINKIH

- Ali si praznoveren?
- Ne.
- Ne verjamem ti.
- Kako naj te prepričam o tem?
- Kaj lahko. Posodi mi trinajst din.

... za sokolskim praporom

Savezni tečaj naraščajnikov se je pričel

Najmočnejše je zastopana seveda ljubljanska župa

Ljubljana, 4. januarja. Včeraj dopoldne ob 9. uri se je pričel v telovadnici Ljubljanskega Sokola sedemdnevni telovadni tečaj za naraščajnikov po svojih najboljših telovadcih. Vodi ga priznani vrhunski telovadci Ljubljanskega Sokola, katerim je poverjeno tudi vodstvo in organizacija tečaja. Tečaj ima namen pripraviti vse naše telovadce za prihodnji sokolski zlet, kateri bo letos v Beogradu za mladino na Vidov dan 28. junija. Tečaj se bode vršil v velike telovadne telne na orodju, za katere se naši naraščajniki že sedaj temeljito pripravljajo. Tečajniki so nastanjeni v akademskem kolegiju, kjer jih ob skupnem prenočišču nadzoruje prednjak Ljubljanskega Sokola br. Javarnik. Tečaj se vrši vsak dan dopoldne in popoldne (dopoldne 4, popoldne 3 ure) in je vstop prost. Ob zaključku tečaja bodo tudi ocenjevalne tekme poedincev, da bomo tako dobili kvalitativni pregled vseh naraščajnikov. Poleg dnevnih telovadb se na sporedu še razna predavanja o higieni telovadbe, zgodovini telovadnih sokolskih tekem, olimpijadi in drugih mednarodnih tekem, masaži in vzgoji telovadca vodnika. Predavali bodo prednjaki Ljubljanskega Sokola. V prostem času si bodo tečajniki ogledali vse sokolske telovadnice, po možnosti pa tudi šolske telovadnice, da tudi v tem pogledu dobe točen pogled o višinskem razvoju telovadnic pri nas ter tako lahko sami presodijo, kaj je v telovadnici koristno in kaj ne.

Tečaj je otvoril starosta Ljubljanskega Sokola br. Jazbec ter pozdravil tečajnike in njihove voditelje, razložil pomen tečaja ter pozval vse k vztrajnemu sokolskemu delu, da bo ob zaključku tečaja dosežen zaželeni uspeh. Sledile so ocenjevalne tekme posameznikov na orodju, katere so na podlagi njihove kvalitativne ocene porazdelili v posamezne skupine. Najbolje je zastopana seveda ljubljanska župa, ki ima zato dane vse pogoje, poleg tega pa sodelujejo še naslednje župe: Bielevar, Celje, Kranj, Karlovac, Varaždin, Zagreb, Sušak. Novo mesto in Maribor. Tečaj bosta posetila tudi starosta SKJ br. dr. Belavčič in savezni načelnik br. Ivan Kovac.

Sokolska mladina na gledališkem odru

Jutri in na praznik v Sokolskem domu na Viču „V kraljestvu palčkov“

Vič 4. januarja. Po lepo uspehi akademiji 1. decembra in božičnici 22. decembra ni naša sokolska mladina počivala, marveč se je mimo redne telovadbe posvetila tudi gledališki umetnosti, ter bo v nedeljo 5. in na praznik 6. t. m. vsakokrat ob 16 uri vprizorila ljubko pravljico igrice »V kraljestvu palčkov« v režiji br. Bogomir Kemperla. Kdor prihaja v večernih urah na sokolski oder bo z veseljem gledal kako se mladina pripravljata za svoj nastop, ki hoče na njem pokazati, da se zna spretno sukati tudi na gledališkem odru in ne samo v telovadnici. Igrica »V kraljestvu palčkov«, ki jo je spisal naš mladinski pisatelj Josip Ribičič, bo nudila vsem posetnikom prav lep užitek. Dejanja prepleta mnogo zdravega humora in se bode vsi večkrat od srca nasmejali mladim igralcem. Mimo proze so v igrici tudi pevske partije, ki jih bo pela mladina sama s spremljevanjem klavirja.

Za svoj trud zasluži naša sokolska mladina, da jo nagradimo s tem, da bomo obkralj napolnili dvorano do kraja. Zlasti bratsko vabimo ljubljanske sokolske družbe, naj pripeljejo svojo dečo, da bo uživala nekaj uric v veseljem razpoloženju in živela skupno s palčki v njihovem kraljestvu. Ker bo začetek točno ob 16. uri, vljudo prosimo vse p. n. posetnike, naj pridejo k predstavi točno, da ne bodo s svojci zamudili motilil igralce in občinstvo v dvorani. Zaradi tega vabimo vse, ki se nameravajo udeležiti predstave, naj kupijo vstopnice že v nedeljo ob 10. ure dalje v pisarni sokolskega doma in za drugo predstavo na praznik prav tako ob 10. ure dalje. Blagajna popoldne bo pričela poslovati ob 15. uri. Ponovno bratsko vabimo vso viško mladino, zlasti pa starše, naj v polnem številu pohitijo jutri v sokolski dom na Vič in tako izkažejo priznanje naši sokolski mladini. Zaradi mladinske igrice bosta obe lutkovni igrice odpadli, prihodnja lutkovna predstava pa bo v nedeljo 12. t. m. ob pol 11. uri in ob 15. naka opozarjamo naše obiskovalce lutkovnih predstav.

— Sokolsko društvo Ljubljana-Moste. Naš redni letni občni zbor bo v nedeljo 12. januarja ob 9.30 v dvorani kina Moste. Vabimo vse družstvene pripadnike, dobrotnike in prijatelje, da slišijo poročila društvenih funkcionarjev o delu uprave v letu 1940. Zaradi olajšanja dela občnega zbora bo 7. januarja ob 20. pri br. Bajcu, Marenčičeva ulica 5, članski sestanek, na katerem bo razgovor o delu v društvu in sestava predloga za novo upravo. — Dne 4. januarja ob 15. priredi uprava čajanko za dečo v salonu br. Lasana, Pokopališka ulica št. 14. Vstop dovoljen tudi starišem. Dne 9. januarja vprizori br. gledališki oder Zg. šiška v kinodvorani burko »Vaska Venera«, naš dramatski odsek pa v sokolskem domu Zgornja šiška, dne 12. januarja veseloigro »Pri belem konjčku«. Preskrbite si pravočasno vstopnice. Zdravo! Uprava.

V snegu in mrazu se spomnite ptic!

Horoskop za tekoči teden

od 6. do 12. januarja 1941 glede planetnih tranzitov do pozicije Sonca ob rojstvu

Ljubljana, 4. januarja.

Rojeni med 22. januarjem in 19. februarjem v Vodnarju: Rojeni v prvi tretjini znamenja utegejo srečati na svoji življenjski poti nove tovariše in navezati nove zveze. Sicer pa naj bodo val predvidni v sklepanju novih pogodb.

Rojeni med 20. februarjem in 20. marcem v Ribah: Zelo ugoden in srečen teden za vse, ki so rojeni v drugi tretjini znamenja. Obeta se uspeh tudi v neobičajnih načrtih.

Rojeni med 21. marcem in 20. aprilom v Ovnju: Rojeni v prvi in drugi tretjini znamenja utegejo srečati na svoji življenjski poti nove tovariše in navezati nove zveze. Sicer pa naj bodo val predvidni v sklepanju novih pogodb.

Rojeni med 21. aprilom in 21. majem v Biku: Vsi rojeni v Biku preživljajo kritično dobo, toda rojenim okoli 1. maja se položaj nekoliko zboljša.

Rojeni med 22. majem in 21. junijem v Dvojčkih: Razne neveselosti bo treba premagati zlasti v ljubavnem in družabnem življenju.

Rojeni med 22. junijem in 21. julijem v Raku: Teden slabega razpoloženja, razburjanja in motenj v zdravju.

Rojeni med 22. julijem in 23. avgustom v Levu: Počutite se kakor v oklepu nevidnih sil, toda doba najhujših pritiskov je skoraj premagana.

Rojeni med 24. avgustom in 23. septembrom v Devici: Teden, ki obeta uspehe v trgovskih poslih, pa tudi v umetniškem in znanstvenem udejstvanju. Kritični pa so aspekti za ljubezen.

Rojeni med 24. septembrom in 23. oktobrom v Tehtnici: Rojeni v drugi tretjini znamenja naj čuvajo zdravje in naj ne store neumnosti, ki bi lahko zrušila njih dosedanje prijateljske in poslovne zveze.

Rojeni med 24. oktobrom in 23. novembrom v Skorpijonu: Vpliv kritičnih aspektov ki držijo živce, popušča. Zdaj je čas za urejanje odnosov do sebe in drugih.

Rojeni med 24. novembrom in 22. decembrom v Strelcu: Zelo ugoden teden za utrjevanje že obstoječih zvez in za pričetek novih zvez.

Rojeni med 23. decembrom in 21. januarjem v Kozorogu: Oni, ki imajo v rojstnem horoskopu Sonce v harmoničnem odnosu do drugih planetov, bodo preživeli teden v prijetnem razpoloženju. Obetajo se jim tudi manjši uspehi, njih razmerje do nadrejenih bo najboljše.

K. B.

Z Jesenic

— Zvočni kino Radio predvaja v nedeljo ob 3. popoldne in 8. zvečer velfilmi »Hič kurtizane«. V glavni vlogi Käthe Dorsch. V ponedeljek (na Tri kralje) predvaja velfilmi »Očetova ljubica«. Med dodatki zelo zanimiv kulturni film o Londonu, vojni tehnik in domači kulturni tehnik. — Sledi »Mala ljubezen velikega kneza«.

— Življenje in umiranje na Jesenicah. V letu 1940 se je v jesenjski občini rodilo 109 otrok. V raznih bolnicah in porodnišnicah pa je prišlo na svet 50 mladih Jesenčanov, tako da se je naša občina pomnožila za 159 novorojencev. Lani je na Jesenicah umrlo 77 oseb, poročenih pa je bilo

80 parov. Iz zgornjih števil je razvidno, da so Jesenice zdrav kraj in da tu biva krepko in odporno ljudstvo. Naravni prirastek znaša 82 oseb ali preko 100 %. Če računamo, da šteje občina okoli 7700 občanov in da je v minulem letu umrlo 77 oseb, potem znaša umrlivost približno 1 % od celotnega števila občanov.

— Influenca razšaja. Zaradi spremenljivega vremena se je v zadnjem času precej razširila influenza. V nekaterih družinah imajo po dva ali celo tri bolnike. K sreči pa v večini primerov bolezen ni težkega značaja.

— Nov sneg. V noči od četrtega na petek je začelo snežiti. Sneg je zapadel na mokro podlago. Do petka zvečer je v dolini zapadlo okoli 30 cm snega, v Kranjski gori, Planici in po gorah pa znatno več. Če ne bo spet pritnila odjuga, bo snega dovolj za velike smučke prireditve, ki so pred durni. Bil pa je tudi skrajni čas, da je zapadel sneg, sicer bi ušli iz gorenskih zimskosportnih postojank številni gostje z juga, ki so že od božiča čakali na smuko.

— Kolo jugoslovanskih sester na Jesenicah je priredilo 22. p. m. koncert. Katerega čisti dobček je bil namenjen za božičnico revnim otrokom. Na koncertu so se prijaznosti sodelovali: sopranistka gđ. Marija Tiranova, ki je vskočila zadnji trenutek namesto obolele operne pevke gđ. Vere Majdičeve; sopranistka gđ. Pavla Franova, pianistka Lilijana Hribarjeva in Jasna Tiringerjeva, tenorist g. Janez Lipušček in violinist g. Jurij Gregora. Kot spremljevalki omenjenih solistov sta sodelovali ga. Boža Črnivec in gđ. Zorka Bračeva. Občinstvo, ki je skoraj docela zasedlo dvorano, je z zanimanjem sledilo izvajanju nastopajočih. Ne da bi se spuščali v podrobno oceno posameznikov, moramo ugotoviti, da so se vsi nastopajoči potrudili po svojih najboljših močeh in zmognostih ter tako vtisnili pečat levega koncerta na dostojni umetniški višini. Vsem nastopa zelo slaven igralec.

Tako je govoril Lung, kuli iz Pekinga, ki mora človeka za en kitajski dolar vlačiti ves dan po ulicah.

Zdelo se je, da se Lung dobro spozna v gledališču, zakaj vprašanje vstopnic je rešil z elegantno kretno roko. Gospod v blagajni naju je pustil mimo in mož, ki je karte kontroliral, naju je peljal na dva prazna sedeža v sredi gledališča. Zdaj je Lung izginil, potem ko me je poprosil, »naj bom v skrbhe« Čez tri minute je spet prišel ter me smehljaje prosil, da bi plačal osemdeset centov. Medtem se je prepiral z odkazovalcem prostorov; najbrže mu ta ni hotel izplačati zahtevane provizije. Po dal sem dolar. Tistih dvajset centov paš ne bom hotel nazaj, je menil smehljaje Lung, češ da je navada, da jih doli »čajare«. Kje je »čajare«? Toda že se je pojavil fant z obilgato čajno ročko in dvema skodelicama. Lung mu je dal tistih dvajset centov in sedel zraven mene. In čeprav je sam preprost kuli iz Pekinga, se svoje skodelice ni prej dotaknil, dokler nisem jaz svoje nesel k ustom.

Vse nakupe je opravil Lung z menoj. Vdoli me je na »good place«. Kaj je »dobro prostora«? Prostor, kjer ima svoje znanec: svojega prodajalca svetilk, svojega zlatarja, svojega prodajalca slonokoščinih izdelkov. Lungu se je posrečilo, da je še ob desetih zvečer, ko so bile trgovine že dav-

no zaprte, odpel vsa vrata in me peljal k svojim dobaviteljem. Potem se je šel začeti razburjena kitajska debata, brččas je šlo za Lungovo provizijo, potem pa je tiho sedel k meni, si dal kakor kak mandarin prinesli skodelico čaja in izvedenisko ogledoval reči, ki sem jih izbral. Če mi ni bilo kaj všeč, je znal vselej takoj svetovati; imel je pač bog ve koliko »dobrih prostorov« in ni bil nikoli v zadregu. Lung je vedel, kje se dobi najboljše cvetni čaj, kje najlepše zapesnite. Svečeval mi je, kako se lahko ognem beračkim svečenikom v svetlišču Lame in kateri je najboljši vlak k Velikemu zidu. Nikoli ni bil nezadovoljen, nikoli ni ugovarjal, postavil se je predme, da bi me »zakrile«. Kadar sem hotel filmati kitajsko procesijo, in me je opozoril na vse znamenitosti.

Najrajši je Lung tekkel v poslaniško četrto. Tam, med palačami in velikimi vrtni, na odličnih, mirnih mestih se je najbolje počutil. Z velikim respektom mi je kazal poslopja velikih bank in se je čudil, da jih ne grem »pogledate«. »Ali res nočeš tja?« je vprašal začudeno, ko sem vztrajal na tem, da ne pojdem v National-City banko. Tu se je pokazal pravega Kitajca. Zanj je bila ta bančna palača z mnogimi, mnogimi dolarji v njej, veliko bolj zanimiva kakor pa svetlišče prednikov. Misil si je pač: tle boli gospodje so res čudni ljudje. Gledajo samo na pol podrti stara svetlišča in rev-

ne kitajske kulije, peljejo se pa kar tako mimo hiš, v katerih je nakupljena največja znamenitost, denar.

Seveda ne ostane dolar, ki ga je podnevi zaslužil, cel Lungu. Nekaj mora dati stražniku, da ga bo pustil pojutrinjem, ko jaz odidem, spet stati na vogalu ceste. Skoraj tretjino dobi lastnik voza (rikše), zakaj Lung si ga je samo izposodil. S tem, kar ostane, mora Lung živeti, in razen tega ima že starega očeta, ki ga vzdržuje kakor predpisuje stroga tradicija na Kitajskem.

Toda Lung nikakor ni nezadovoljen. Vi-di tisoč in tisoč drugih kulijev, ki po cele dneve čepijo pri svojih vozičkih, pa ne najdejo potnika in potem pride morda Kitajec in mu da deset centov za enournno vožnjo. Ali naj torej ne bo vesel, ko je imel obeh sedem dni svoj zaslužek in poleg tega procente pri raznih trgcih, pr katerih je bil z menoj?

Ko sem odhajal iz Pekinga, je bil res žalosten. Vzlic temu, da sem ga že izplačal, si ni mogel kaj, da bi me ne spremil na kolodvor.

»Kadar prideš spet v Peking ne pozabi številka 168«, je rekel ob slovesu. »Je še mnogo »dobrih prostorov« kamor te bom peljal.«

Ko se je začel vlak pomikati mi je mahal Lung, kuli 168, ki stane na dan en kitajski dolar.

J. Wechsberg:

Kuli

Za en kitajski dolar si lahko v Pekingu najame kuli za ves dan. Človeka, ki te bo deset ali dvanajst ali štirinajst ur vozil po cestah in ulicah, skozi vrata in vrtove velikega mesta Pekinga, ki bo čepel pred hotelom ter ure in ure čakal, pa naj bo vroče ali dež. Za en sam dolar je kuli ves dan last gospoda ki ga je najel: ne sme voziti nikogar drugega, se ne sme oddaljiti, mora čakati in prežati na vsak migljaj ter nositi oziroma voziti svojega gospoda, kakor ta hoče. Suženj, ki dobi en dolar za cel dan.

Sveda mu hočem dati več, toda znanici, ki živijo že do 60 let v Pekingu, mi miga, da ne smem »Kaj si mislite? Samo cene bi si s tem pokvarili in nemaj povzročili. En dolar je temu tantu premoženje. Ali mislite, da mu Kitajec, ki ga najame za ves dan, da dolar? Komaj petdeset centov.«

Mojemu kuliju je Lung ime Majhen droben fant je, o katerem bi človek ne mislil, da te lahko cele ure vozi po noravnem tlaku Pekinga ne da bi kolikaj sopihal. Ima številko 168 in je pravi »odličnjak« med svojimi poklicnimi tovariši, zakaj govori tudi angleški. Ko je bil po hudem pričkanju s svojimi konkurenti izmed tridesetih izbran za »mojega« kuli za teden dni, je bil zelo srečen.

Ali Ljubljana lahko postane vrtno mesto?

Zamisli in stvarnost — Z dosedanjim razvojem mesta ne moremo biti zadovoljni — Neracionalno izrabljena mestna površina

Ljubljana, 4. januarja

POGLED NA LJUBLJANO
ZGORAJ...

Ce se ozremo na Ljubljano z Grada ali Smarne gore, se nam zdi lepo, veliko mesto. Številne bele ceste se razporejajo po velikih kotlinah, goste ulice se križajo in iztekajo na trge in mesto izteza svoje tipične na prostoru Ljubljanske polje proti Založu, Sv. Jakobu, Ježici in St. Vidu. Pred očmi ti vstaja Ljubljana prihodnjih desetletij, ko bodo pester barve novih poslopij pokrile še polja vse tja do Save. To bo v resnici veliko mesto in njegova lega bo krasna: obkroženo bo z vencem gozdnatih hribov od Rožnika in Golovca do Smarne gore in Rašice in opasano s srebrno Savo. Vanj bodo držale velike ceste iz vseh dolin, ki se iztekajo v kotline, ceste, ki bodo prave žile dovodnice živahnega utripajočega organizma — Slovenije.

Štirikrat manjše cestno omrežje kakor zdaj in na prebivalca je odpadlo le okrog 2 m dolžine ceste. Iz teh števil lahko sprevidimo, da prebivalstvo ne narašča sorazmerno s povečevanjem mestnega ozemlja in cestnega omrežja. Inkorporirani del mesta šteje 140,9 km cest, torej nad tretjino vsega mestnega cestnega omrežja. Z inkorporacijo je mesto pridobilo mnogo slabih cest, a sorazmerno malo davkoplačevalcev, saj je znašalo število prebivalcev inkorporiranega dela mesta le okrog 22.000. Na periferiji mesta odpade torej še večja dolžina cest na prebivalca, v inkorporiranem delu približno 6 m.

KANALIZACIJA SE NEPO-
POLNA

Kanalizacijska mreža bi morala biti prav tako dolga kakor cestna, kajti sli-
herna cesta v naselju mora biti kanali-

...IN SPODAJ

Toda to je bliže prividu kakor stvarnosti. Ko si Ljubljano ogledamo spodaj, se nam zdi nič več podobna mestu, ki smo ga videli od zgoraj. Ulice se nam zde nepravilne, slabo zazidane, z grdimi vrzmi, neenako visokimi poslopji neskladnih pročelij, nezravnano stavbno črto, ozkimi hodniki, tesnimi cestnimi križišči itd. Ceste niso bele, temveč sive, blatne ali prazne. Trgi niso prostorni, temveč tesni, razbiti s cestami, brez arhitektonske enotnosti in primerne zaključnosti. V središču je mnogo manj živahnega prometa kakor bi človek pričakoval v tako velikem mestu, a kjer je nekoliko živahnější, ni pravega reda. V začetku se ne znajdeš v labirintu ulic in ne najdeš nobene osi, ki bi služila za orientacijo in izdajala, da je blizu središče. Če iščeš središče, se ti lahko zgodi, da greš skozi iz predmestja v predmestje, a ga ne opaziš. Čim bolj spoznavša značaj tega mesta, tem bolj si razočaran in tem manj jasno ti je, kakšen je njegov razvoj.

KAJNE SO NALOGE REGU-
LACIJE?

Razpisan je bil natečaj za izdelavo glavnega regulacijskega načrta Ljubljane. Samo po sebi se razume, da je bodoči razvoj mesta v veliki meri odvisen od novega regulacijskega načrta. Zdj se ni mogoče napovedati, kakšen načrt bodo izbrali in ali bodo sklenili, naj Ljubljana postane vrtno mesto ali ne. Vendar se zelo močno tisti, ki mislijo, da je mogoče s samim regulacijskim načrtom uravnati razvoj mesta. Razvoj je odvisen od gospodarskih činitelj. Lahko sicer predpišejo povsod odprti stavbni sistem, toda videli smo, da se mesto že samo preveč razraža naven, da prevladuje vrtni sistem v novih četrtih. Cestno omrežje je glede na število hiš in dohodke poslopij postalo že preveliko. Kanalizacijsko omrežje je nepopolno celo v starejših delih, a nekaterih novjših četrti sploh ni mogoče kanalizirati, dokler ne bodo narejeni primerni zbiralni kanali. Za popolno mestno kanalizacijo bo treba do 50 milijonov din. Kanalizacija je najpomembnejša, prav tako kakor vodovod, če nam je kaj na tem, da ostane mesto zdravo. Zato se nam zdi da bodo regulatorji mesta morali upoštevati zdravstveno in prometna vprašanja Ljubljane najmanj tako resno kakor arhitektonska. Predvsem se pa bodo seveda morali osi-
rati na gospodarske činitelje. Regulacijski načrt se bo moral podrediti gospodarskim in socialnim načelom. Določati bo moral takšno ureditev, da bo mestno ozemlje čim bolj donosno, čim bolj koristno izrabljeno, ne le razdeljeno na ceste, vrtove in parke tako, kakor se morda zdi lepo iz ptičje perspektive.

POVRŠINA VELIKE LJUB-
LJANE 6538 HA

Da je ozemlje Velike Ljubljane v primeru s številom prebivalcev (okrog 90.000) res zelo razsežno, nam pove številka: 6538 ha. Od te površine odpade le 150 ha na stavbišča ali 2,4 odst. Gostota prebivalstva znaša v Ljubljani le 13 prebivalcev na ha. Lani je bilo v Ljubljani 6665 hiš, med njimi nad polovico pritihihih, kar še samo pove dovolj: 3781. Da prevladujejo v Ljubljani male hiše, sprevidimo tudi po tem, da odpade povprečno le 13 prebivalcev na hišo. Na hektar mestne površine pa ne odpade niti dve hiši! Lani konec leta je bilo v Ljubljani 21.583 stanovanj; nad tretjino je bilo enosobnih (7706), kar je tudi zelo znatno za naše mesto. Dvosobnih je bilo celo manj kakor enosobnih, 6970. Malih družinskih stanovanj je torej v Ljubljani nad dve tretjini, upoštevati pa moramo, da je še 1562 samskih stanovanj.

VENDAR SI LAHKO PRIVO-
SČIMO LUKSUS...

Ni treba dolgo dokazovati, da je Ljubljana revno mesto. Zahteve po velikopoteznosti pomenijo v resnici le nož na vratu revnemu prebivalstvu. Večina prebivalstva je revnega, vendar si »lahko« privoščimo luksuz ogromnega cestnega omrežja. Ob koncu leta 1938 je Ljubljana štela 928 cest v dolžini 403,7 km. Vsak Ljubljčan mora torej vzdrževati skoraj 8 m dolgo cesto! Toda ne le vzdrževati, moral je tudi prispevati, da so jo naredili. Leta 1918 je Ljubljana štela 51.353 prebivalcev, a cest je imela le 111,17 km, to je skoraj

stirina. Toda ljubljansko kanalizacijsko omrežje je še zelo nepopolno. Vedeti morate, da tudi v starem delu mesta kanalizacija še ne ustreza, ker je treba obnoviti zastarele kanale. Zbiralniki, glavni kanali, pa nimajo dovolj kapacitete, da bi lahko na nje priključili dolgo omrežje novih mestnih četrti. V primeru z letom 1918 se sicer kaže lep napredek, a prirastek novih kanalov ni sorazmeren s prirastkom cest. Na leto se kanalizacijsko omrežje poveča le do 3 km, včasih še mnogo manj (lani za 2,484 m). L. 1918 je znašala dolžina kanalov 27.760 m, na prebivalca torej nekaj več kakor pol metra. Lani je pa znašala skupna dolžina kanalov 78744 m, med tem ko je mesto štelo 87.425 prebivalcev. Na prebivalca je torej prišlo le okrog 80 cm kanalske mreže. Potrebe po kanalizaciji naraščajo mnogo bolj kakor se povečuje kanalizacijsko omrežje, zlasti še, ker niso kanalizirane mnoge stare ceste.

KAJ JE NAJNUJNEJŠE

Nekatera ureditvena dela v mestu so neodložljiva; tako je treba stalno vsaj popravljati ceste in hodnike. Skoraj vsa mestna podjetja potrebujejo večje ali manjše vloge za redne investicije, n. pr. vodovod in plinarni. Posebno skrb je treba zlasti posvečati vodovodu, da bo njegova kapaciteta primerna za veliko mestno ozemlje. Sedanje vodovodne naprave niso več idealne in doslej smo se imeli srečo, da se ni pokvarila glavna cev. Samo po sebi se razume, da so tudi kanalizacijska dela neodložljiva. Vsa ta najnujnejša dela je treba upoštevati v programu velikih preureditvenih del; mesto mora dobiti najprej, česar ne more pogrešati, potem šele smemo razmišljati, kaj bo še lahko dobilo.

ZAKAJ BI SE MESTO NE SI-
RILO NA DOBREM TERENU?

Ugovarjali boste, če, zakaj bi se mesto ne smelo širiti na zdravem terenu, n. pr. za Bežigradom in na Ljubljanskem polju? Cemu je treba kupiti zidovine na tesnem prostoru, ko je še prostih toliko lepih zemljišč? Prav je, če postane Ljubljana vrtno mesto! Boste rekli. Takšno mesto je ne le lepo, temveč tudi zdravo in zdravje ni luksuz.

Številke, ki smo jih navedli o dolžini cest in o številu hiš v Ljubljani, so same na sebi dovolj zgovorne. Ko bi mesto ne bilo zadolženo, ko bi imelo močne vire dohodkov in ko bi, skratka, napredovalo gospodarsko, bi nas njegov dosednji razvoj ne skrbel. Mestni davkoplačevalci pa lahko sprevidijo, da se davki ne zmanjšujejo vzporedno z navedenim napredkom mesta ter da ni nobene upanja, da se bodo zmanjšali v doglednem času. Ljubljano še čakajo mnoge velike naloge in amortizacijska služba bo postala še težja. Zidati bo treba draga javna poslopja in novi magistrat ne bo najcenejši. Ko bi bila Ljubljana mesto bogatih rentnikov, ki si zidajo domove predvsem zato, da v njih žive udobno brez skrbi, bi bil odprti stavbni sistem priporočljiv. Sicer pa ne nasprotujemo odprtemu sistemu toliko kakor neprehtni, negospodarni izbiri stavbišč. Mestna stavbišča so največji kapital. Čim bolj se izrabljajo, tem večje koristi imajo lastniki in občina. Od slabo izrabljenih stavbišč plačujejo lastniki relativno višje davke, vendar so dohodki občine manjši. Zemljišča so lahko gospodarno izrabljena, ne da bi bili stanovanjski prikrašani na zdravje. V nekaterih starih ljubljanskih ulicah, kamor sonce niti ne posije, kjer stoji mravne in vlažne stare hiše in kjer ni niti dvorišč, tako »dobro« je parcela zazidana, stavbišča vendar niso izrabljena gospodarno in ne po zdravstvenih načelih. Pri sorazmerno manjši porabi talne ploskve bi lahko dosegli, da bi na nji stale več vredne, sončne in zračne hiše. Na mnogih parcelah v novih mestnih četrtih, kjer sicer stoji hiše v večji medsebojni razdalji, med vrtovi, bi pa lahko zidali tudi v odprtem stavbnem sistemu večje hiše, ki bi ne bile nič manj zdrave, a prav tako lepe, in zemljišča bi pridobila mnogo na vrednosti.

STAVBIŠČA NA PERIFERIJ
SO TUDI DRAGA

Ljudje iščejo zemljišča na robu mesta, ker jih hočejo kupiti čim ceneje. Vendar

so stavbišča tudi na periferiji sorazmerno draga. Zato morajo stavbni gospodarji še tem bolj varčevati pri stavbnih delih. Le oglejte si novejša hiše v predmestjih! Največ jih je bilo sezidanih po svetovni vojni. Na južni in zahodni strani mesta je na periferiji malo res solidnih hiš. Pritlične hiše imajo navadno tanke zidove, ki tudi niso dovolj izolirani proti vlagi. Stanovanjski prostori so tesni, pritlikave pomanjkljive. Tudi mnoge nadstropne hiše niso zidane dovolj solidno. Stanovanja v teh hišah so glede na svoje pomanjkljivosti in oddaljenost od mestnega središča, sorazmerno draga, vendar hišni lastniki težko odplačujejo posojila. Donos teh hiš je torej majhen in zato so stavbišča draga. To so naše vrtno četrti, a vrtovi pridejo le predvsem v poštev kot okras, gospodarska vrednost je neznatna. Vrtovi so navadno premajhni, da bi imeli večji pomen za pridelovanje zelenjave in sočivja, zlasti še, če niso primerno obdelani. Razen tega je zelenjava s teh vrtoev glede na ceno stavbišča draga.

KAKO SE PODRAŽUJEJO
STAVBIŠČA

Tudi na periferiji je dober zaslužek s stavbišči. Zunaj mesta so bila zemljišča marsikje pri nas, kjer je zdaj že vse zazidano, še pred dobrih desetimi leti skoraj brez vrednosti, saj so jih prodajali po 3, 5 in 10 din m². Tam so začeli najprej zidati tisti, ki se niso bali vode v kletih in vlage v zidovju. Morali so se tudi sprijazniti z blatom, kajti nove hiše so bile oddaljene od dobrih cest. Ko so pa pionirji tako zorali ledino, so se opogumili še drugi ter se naselili v sosesh. Zemljišča so se seveda začela podraževati. Toda, dokler se ni bilo kanalizacije, ko je talna voda segala do hišnih pragov, kupčija vendar še ni tako cvetela. Zahteve po kanalizaciji, cestah, raznih napeljavah itd. so bile seveda čedalje glasnejše. Končno je nova mestna četrt dobila tudi kanalizacijo. Tedaj so se seveda stavbišča podražila tako rekoč čez noč celo za 10, desetkrat. Parcele, ki so bile prej po 10 din, so se podražile na 200 din m². Toda cene se še niso ustale. Čim manj je bilo parcel naprodaj, tem dražje so bile. Ne smete se čuditi, če so zdaj stavbišča po 450 din m² na istem kraju, kjer so bila v začetku po 5 din! Podobno je na cene stavbišč vplivala bližnja tramvaj-ska proga.

KDO JE IMEL KORISTI OD
PODRAŽITVE?

Ali ima od te velike podražitve koristi mestna občina, to se pravi skupnost vseh občanov? Tega ne moremo reči. Mestna občina je za to, da bo prejela dohodek od novih hiš, morala mnogo žrtvovati za kanalizacijo, napeljavo in cestna dela. Pri-rastkarina je preizkušnja, da bi lahko govorili o večjih dohodkih. Lastniki zemljišč, kjer so se tako izredno podražila stavbišča, niso prispevali nič več za občinske investicije kakor kdorkoli, ki stanuje v drugi mestni četrti in ki ne bo imel nobene neposredne in posredne koristi od teh izdatkov. Ne bo jim treba

prispevati nič več za nove ceste, kanalizacijo in napeljave, a bodo vseeno lahko prodajali parcele po dvajsetkrat do petdesetkrat dražje samo za to, ker je okraj vključen v mestno kanalizacijsko in prometno mrežo. Skupnost vseh občanov je pripomogla, da uživajo blagodat povsem nezasluzeno nekateri posamezniki. Revnejši občani so morali prispevati, da se je povečala vrednost zemljišč bogatejših posameznikov, ki jim ni bilo treba žrtvovati nič. Potem pa morajo zopet ljudje žrtvovati še mnogo na račun podraženih stavbišč. Ali je takšna gospodarska politika pravična in zdrava?

NE LE KORISTI, TEMVEČ
TUDI DOLŽNOSTI!

Ali bi ne bilo pravično zahtevati, naj bi tisti, ki se neposredno okorišajo na račun občinskih investicij, tudi nekaj žrtvovali? V resnici bi to niti ne bila žrtev, samo odgovor bi se neupravičeno dobil. To se pravi, naj bi sorazmerno s podražitvijo stavbišč ob novih kanaliziranih cestah plačali za mestne investicije. To bi koristilo splošnosti, ker bi si občina lažje zagotovila dohodek in bi ne bilo treba privajati tako davčnega vijaka in ne iskati posojil, razen tega bi pa novi okraj tudi prej dobil primerne ceste in hodnike ter druge pridobitve. Ta sistem se je zelo dobro obnesel v Švic. Pri nas bi bil še posebno potreben glede na izredno cestno omrežje in male mestne dohodeke.

REVNO PREBIVALSTVO IN
VRTHO MESTO

Vrtno mesto, kakršno se razvija v Ljubljani zdaj, nastaja v glavnem na račun revnejšega prebivalstva. Revnejši prebivalci imajo večino in zato so tudi najštevilnejši davkoplačevalci. Stanovati morajo v najslabših stanovanjih, a morajo plačevati relativno največje davke. Zato, ker se mesto negospodarsko razvija, moramo trpeti vsi, najbolj pa seveda revnejši. Pri tem moramo zlasti upoštevati, da je mestna trošarina eden glavnih dohodkov in da jo morajo plačevati predvsem konzumenti. Dohodki trošarine so že za več let rezervirani na račun amortizacijske službe, tako da ni nobene upanja, da se bo trošarina znižala. Čas je že, da napremo vse sile za ustvaritev boljših gospodarskih pogojev življenja našega mesta. Razvoj mesta je treba usmeriti v pravilno smer, da bo v resnici pomenil napredek, a ne da bi slabil gospodarsko (to se pravi: življenjsko) moč mesta. Mestno ozemlje je treba izbrati čim bolj racionalno, to se pravi, da ne bomo upoštevali le arhitektonske, temveč tudi gospodarske, zdravstvene in prometne zahteve. Seveda je treba temeljito proučiti, kakšni so ukrepi bi bili potrebni, in odločitev bi morali prepustiti strokovnjakom, tehnikom, gospodarstvenikom in drugim javnim delavcem, a ne politikom. Z razvojem našega mesta je najtesneje povezana usoda okrog 100.000 ljudi, da pri tem ne štejemo vsega slovenskega prebivalstva, ki mu tudi ne more biti vseeno, kako živi Ljubljana in kakšna bo njena bodočnost.

Velika prometna ovira

Ljubljana, 4. januarja

Pod tem naslovom je nekdo v »Slovenskem Narodu« z dne 27. t. m. napisal daljšo notico glede prometne ovire, ki je nastala z izločbenim oknom trafike Kladnik na Tyrševi cesti. Iz notice je sklepali, da pisec ni Ljubljčan, ali pa da Ljubljano zelo slabo pozna. Članek se tudi ne prilega sedanjemu času, zato je cili popolnoma zgrešen.

Vesaka travnina ima izločbeno okno zato, da v njem lahko razstavi blago, ki ga prodaja. Poleg tega si vsaka trgovka prizadeva, da je razstava čim privlačnejša. V ta namen se trdno poslužujejo izločbenih aranžev. Lastniki hiše z. Piskar se manj pa najemniki lokalne ne moreta pomagati, če je hodnik ozek: radi tega tudi ne sme trpeti trgovina. Take in še hujše prometne ovire imamo v Ljubljani tudi še drugod. Pogledimo Pod Tranco ali v Gradišče, Selenburgovo ulico in drugod. Znano je, da prav na takih nevarnih krajih prometnih nesreč nikdar ni.

Pisec članka dejša tudi, če ni doživel v Ljubljani, ako ravno nebo ne skopari s njim. Trafika je v tem lokalni že od leta 1898. Med tem časom je bilo pogosto tudi že zamrznjeno okno prav tako kakor zdaj. Tudi tak mraz je že bil, ko se nihče ne ustavi, pa če bi bila še večja zanimivost, ker jih skoz zamrznjeno okno ni mogoče videti. V zaverovano mladino na tramvaj ne more butniti, ker mora še vedno voziti po tračnicah in le redko se zgodi, da zapelje na hodnik.

Vsi na smo si edini v tem, da je ta prostor zelo omejen ter bomo prav tople pozdravili gospodarski sklop vseh hišnih lastnikov na tej cesti, ko nam bodo z zidavo novih palač odprli lep razgled proti Ajdovščini. Samo eno izločbeno okno pa te prometne ovire ne more odpraviti.

Preša Franc

Iz Novega mesta

Lepa gošča Novomeščanov. Zavrtna bolezen je pred dnevi ugrabila mladega krojaškega mojstra z. Rudolfa Brudarja. Ki je zastopil v veliki revščini poleg žene štiri neposredne otročičke. Na lasno pobudo je pokrenil med meščani nabiralno akcijo, naj znani sokolski delavec in krojaški mojster z. Franc Adam, ki je nabral za revno družino nekaj nad 1000 din. S to podporo je bila družina rešena vsaj prve hude siske, odnosno bede. Novomeščanom, ki so pripevali k tej plemeniti akciji in na z. Adamu se v imenu bednih otročičev kar najlepše zahvalujemo.

Gasilne društvo je poklonilo namesto vence na grob svojega člana R. Brudarja, 200 din za pokojniško ostričlo družino.

— Silvestrovanje. Na Silvestrovo je bila odlično obiskana prireditev Sokola v Sokolskem domu. Največja privlačnost večera je bil pač Foxov žurnal z živimi figurami v režiji br. Kostjekoškega. Posrečeno so bile tudi ostale točke v katerih so se predvsem izkazali Franc Adam, tenorist Ruech in pa Slavko Strajnar s svojo novo kompozicijo. Razpoloženje občinstva je bilo odlično. Opazilo pa se je, da tudi Silvester ne more preko težkih časov, spriču katerih je tudi prireditev trajala le do dveh zjutraj. Po gostinah, izjemni kavarni, je bilo pusto.

— Težko je obelod sodni svetnik v D. g. Jurij Kozina. Možu, ki je našo javnost znan po svoji dobrotnosti in veliki ljubeznivosti, želimo skorajšnje okrevanje. — Deč in brozga. Z novim letom je pristislil močan jug, ki je pričel naglo spreminjati belo snežno odejo v umazane luže. V četrtke pa je pričelo pri 3° nad ničlo tudi po malem deževati. Ta nagla vremenska sprememba, ki je bila v enem pokledu zelo hvaležno sprejeta, je povzročila po cestah in drugod pravo povodilo. Saj pa tudi ni čuda, ker je nad 60 cm debela snežna odeja v pičlih dveh dneh skoraj povsem skopnela.

„Cigani“ na škofjeloškem sokolskem odru

Ljubljana, 4. januarja

Prijatelji Škofjeloškega sokolskega odra, ki so videli na štefanovo vesoljro »Cigani« in napolnili veliko dvorano do zadnjega kotička, so odhajali zelo zadovoljni domov. Predstava v skrbni režiji br. Bojana Zihlerja je bila prav dobra. Občinstvo se je od srca nasmajalo. Kakor vse dosedanje predstave je tudi uprizoritev »Ciganov« pokazala, da Škofjeloški sokolski oder pravilno pojmuje poslanstvo. Pri predstavi je sodelovalo nad 20 oseb, za prijetno razpoloženje pa je vrh tega poskrbel domača godba, ki je igrala med odmor. Zlasti so tudi povzdignili nastop ciganzov z glasbenimi točkami, in pevski nastop sluge Brenka. Igra je bila živahno prepletena z godbo in petjem. Tega igre je bila predvsem na ljubavnem paru avasultana br. Gruma in a. Wolkenpergove, ter ciganske petorice, ki so se pri njej predvsem odlično uveljavili br. Audič in a. Jamnikova in štigličeva kot ciganki. Prav dobri interpreti so bili tudi sodnik inspektor br. Mrhar, sodnik br. Hafner, odvetnik br. Zihler, Cvetan br. Bizjak in njegova žena s. Milena. O br. Šinkovcu pa itak vemo, da je vedno ljubimec publike, igralec, ki nikdar ne odpove. Naj omenimo še sijajno igralko a. Ivanko Gerželjevo, ki bi jo radi še večkrat videli na odru. Manjše pogošče tehnične narave se bodo dale z dobro voljo v bodoče odpraviti. V splošnem je bil lep, zelo zabaven večer! Naj nam jih priredi aglini drahtnatij odesk še več!

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Dr. Alojzij Rant:

Mestni pogrebni zavod, dr. Adlešič in jaz

Da bo javnost točno in pravilno poučena o važnem poglavju ljubljanskega občinskega gospodarstva

Ljubljana, 4. januarja. Gospod župan dr. Juro Adlešič je objavil v »Slovenskem Narodu« z dne 18. novembra 1940 popravke pod naslovom »Kako je zdravnik doživel Plečnikove Zale«.

Temu popravku je preludiral član mestnega sveta g. Stanko Sušnik z intervjujem, objavljenim v »Slovincu« z dne 26. julija 1940, na katerega sem izčrpno odgovoril v »Slovenski besedi« z dne 9. avgusta 1940. V tem odgovoru sem dokazal, da so bile vse njegove trditve o pogubnem in do kraja neizpolnjenem gospodarstvu pri Mestnem pogrebnem zavodu od konca do kraja neutemeljene. Zadel sem tako v živo, da mi g. Sušnik do danes, po preteku skoraj štirih mesecev ni odgovoril in mi prav gotovo tudi ne bo, ker zoper uradno ugotovljena, po krajevni državni kontroli preizkušena in potrjena dejstva ni ugovora in ga tudi biti ne more.

Začudil sem se tedaj močno, ko sem bral popravek g. dr. Adlešiča in ugotovil, da je on vse netočnosti g. Sušnika ponovil v skrajno razširjeni obliki. Resnici na ljubo in da bo javnost pravilno informirana, moram kljub številnim in važnejšim opravilom, zopet priti na pero in zapisati napram netočnostim to, kar je res. Upam, da bo prišla resnica do besede, saj temelje vse moje navedbe, kakor sem že poudaril, na uradno ugotovljenih dejstvih (proračunih, zaključnih računih, uradnih spisih itd.).

Pri svojih izjavah se bom držal vrstnega reda uradnega popravka.

G. dr. Adlešič pravi, da izkazuje račun pisarniških potrebščin v proračunskem letu 1935/36 32.252 din, v minulemu letu pa že samo 19.959 din, kar pomeni 12.000 din letnega prihranka. To ni točno! Res pa je, da znaša račun pisarniških potrebščin za leto 1935/36 39.891,66 din. Računski sklep za leto 1935/36 (stran 87) in za leto 1938/39 33.963,60 din. Računski zaključek za leto 1938/39 33.963,60 din. Prihranka — če se more v tem primeru o prihrankih sploh govoriti — torej ni 12.000 din, ampak ravno polovica t. j. 6.000 din.

Popravljen je imel Mestni pogrebni zavod 6 uradnih moči in je zahteval še sedmo, da je bilo na leto izplačanih zanje 362.309 din. Minulo leto je Mestni pogrebni zavod v ta namen izplačal 135.167 din in s tem spet prihranil 227.000. Tudi to ni točno! Res pa je, da je bilo v letu 1935/36 izplačanih za plače 236.549,25 din (Računski sklep za l. 1935/36, stran 87), v letu 1938/39 pa 145.801,28 (Računski zaključek, stran 59). Tako se je g. dr. Adlešič zmotvil v nepravilno prejšnje občinske uprave za celih 126.259,75 din, v svoj prilog pa za 10.634,28 din. Ni torej prihranil 227.000, ampak dve tretjini manj, t. j. celih 90.747,97 din. Kaj pomeni ta malenkost v primeru s številom novih nastavljenec, ki obremenjujejo mestni zaklad z ne mnogo manj nego 4 milijoni dinarjev. Če pa upoštevamo navedbo g. Sušnika, da morajo delati uradniki po 12 ur in več na dan, da je treba te nadure kakor se spodobi, plačati, potem usahne zatrevani prihrank na ničlo.

Dolg Mestnega pogrebnega zavoda mestni občini Ljubljani na priznavalnih je pa znašal ob prevzemu sedanje uprave 401.000 din, a danes znaša samo še 309.000 din. Prihaja, da Mestni pogrebni zavod mestni občini Ljubljani ni nikoli plačeval krake priznavalnine in ji torej iz tega naslova ne dolguje niti preteje pare. Če bi tak dolg obstajal, bi moral biti brez-pogojno prikazan v vsakoletnih računskih zaključkih med pasivi. Podrobno in natančno sem pregledal vse računske zaključke od leta 1930 do vstetega leta 1938/39, pa te postavke nikjer nisem mogel izslediti. Sicer pa g. dr. Adlešič v eni in isti sapi, ko govori o dolgu, priznava, da je ta dolg pokrit z naložbo pri Mestni hranilnici, torej tudi če obstoji, ne obremenjuje Mestnega pogrebnega zavoda.

Pri reorganizaciji poslovanja Mestnega pogrebnega zavoda je bila zabeležena terjatev neplačanih računov v znesku 458.000 din, saldo per 31. marca 1941 pa znaša 102.792 din. Poglejmo, kako to izzele. Za primerjavo položaja prej in sedaj, pa moramo tudi za prejšnjo občinsko upravo zahtevati isto pravico, pravico namreč, da se istotako postuži salda 31. marca, ko se proračunsko leto zaključilo. Na tej podlagi je bil zaključek po računskih sklepih sledeč:

	Račun upnikov	Račun dolžnikov
1935/36	318.780,25	318.171,52
1938/39	1.901.317,70	94.732,70

Iz teh števil razvidno, da sta bila računa upnikov in dolžnikov za leto 1935/36 uravnotežena, česar za leto 1938/39 ne bi mogli trdit, saj gre tu za ogromno diferenco 1.800.000 din. Tu nekaj ni v redu in se na podlagi računskih zaključkov ne da ugotoviti.

G. dr. Adlešič graja tudi nakup poslopja na Ambroževem trgu. Te pravice mu nihče ne more in tudi neče vzeti. Toda po tekstu popravka bo vsakdo sklepal, da je ta nakup izvedla prejšnja občinska uprava. G. dr. Adlešič je pozabil povedati, da poslopja na Ambroževem trgu ni kupila »prejšnja uprava« pod dr. Dinko Pucem, marveč svoječasni komisar Menciinger — Pust — Pirc. Izvoljeni mestni svet in župan dr. Puc sta našla zalibog že perfektno, samo skrbeti sta morala za kritje. Toda to posojilo se je samo amortiziralo in davkoplačevalcem ni bolelo.

Na izvajanja o vezanju na dobo 20 let, se v podrobnosti ne bom spuščal. Ugotovim le eno, da danes ni pametnega in preudarnega človeka, ki bi se v časih, ko danes ne veš, kaj bo jutri, vezal na dobo 20 let. Tarifa se je in se bo vedno prilagajala trenutnim, dejanskim razmeram.

Kak bo finančni uspeh Zal, tega danes ne vem. Ponovim le besede, ki sem jih napisal g. Sušniku v »Slovenski besedi« in ki se glase:

»Končno še nekaj. Proračun Zal, kakor jih je zamislila svoječasna občinska uprava, je znašal za popolnoma zadosten in praktičen načrt din 1.300.000. Po navedbah g. Sušnika so sedanje Zale stale din 4.500.000. — Zdi se mi, da je to precej velika razlika in da bo Pogrebni zavod to višjo investicijo le težko zmagal, če ne bo od Ljubljancev zahteval novih velikih denarnih žrtv.«

Tega mnenja tudi danes ne morem spremeniti. Jasen nam bo pa položaj tedaj, ko bomo imeli računski zaključek za leto 1940/41 pred seboj. Veselilo me bo, če bo optimizem sedanje občinske uprave obveljal.

S tem sem opravljen vprašanje Mestnega pogrebnega zavoda, v kolikor je v zvezi z Zalami.

Kar se tiče dobrega ali slabega gospodarstva, je to posebna stvar, v svojem bistvu pa od silne preprostosti, kajti če je kdo dobro ali slabo gospodaril, morajo pokazati uspehi ali neuspehi v izvestnem gospodarskem razdobju, ki jih vsak gospodar — torej tudi Mestna občina Ljubljanska — prikaže v vsakoletnem proračunskem zaključku.

Vseh računskih zaključkov Mestne občine Ljubljanske od l. 1930 — 1935/36 ni samo odobril mestni svet, ampak jih je tudi računsko in stvarno pregledala državna krajevna kontrola, jih kot pravilne potrdila in razrešila odgovornosti mene kot načelnika fin. oddelka in računodajnika in naredbodavca g. dr. Dinka Puc. S tem uradnim aktom so izpodbila tla vsaki tudi subjektivni kritiki, pa naj pride le-ta od koder koli. Pričakovati bi torej bilo, da se bo kritika ustavila pred to neizpodbitno in nepreskočljivo barijero.

Napram tej in taki kritiki ne bom porabil nobene besede, ker nisem prijatelj fraz. Naj govore torej uradno preizkušena dejstva. Kaj pravijo ta glede Mestnega pogrebnega zavoda? To naj pove sledeča tabela:

Leto	Uspehi	
	Mestnega pogrebnega zavoda po računskih zaključkih	Dr. Dinko Puc
	Dobiček	Zguba
1930	176.615,48	
1931	53.155,60	
1932	48.931,78	
1933	41.669,18	
1934	14.462,61	
1935/36	334.834,65	84.865,03
Vsota	249.969,62	84.865,03
	Dr. Juro Adlešič	
1936/37	8.004,07	
1937/38	101.926,08	
1938/39	36.080,80	
1939/40		
Vsota	145.010,95	

Iz tega je razvidno suhoparno, toda do poslednje pare neovrgljivo dejstvo, da je zapustila prejšnja občinska uprava sedanji občinski upravi Mestni pogrebni zavod z lepim aktivom din 249.969,62. To je za zavod, ki je bil ustanovljen in dosledno voden kot izrazito socialna ustanova, ki ni in ne sme biti upravljana kot pridobitno podjetje (elektrarna, plinarna itd.) lep uspeh, ki ga nihče ne more spraviti s sveta.

In če očitno g. Sušnik in z njim g. dr. Adlešič prejšnji upravi, da bi, če bi bili dobro gospodarili, lahko imeli (Pogrebni zavod) 500.000 do 1.000.000 din čistega dobička, jima to zavidanja vredno gospodarsko nalogo odkriti in v veseljem prepuštam. Eno pa stoji: Mestni pogrebni zavod je bil aktiven, torej gospodarsko uspešno upravljan. Sedanja občinska

uprava ni od prejšnje prevzela niti najmanjšega bremena.

V tretjem stolpcu, drugi polovici popravka je zares izrecno navedeno tudi moje ime, kajti jaz sem imel z Zalami toliko opravila, kakor n. pr. krokodil s harfo.

Popravek pravi: »Dne 7. septembra 1935. pa poročila namestnik finančnega referenta, da so gg. Ivan Tavčar, dr. J. Bohinjec in finančni referent dr. Rant, ko so bili v Zagrebu pri Sutorju zaradi posojila za bežirajsko šolo in mrljaško vežo, dobili negativen odgovor. Zato so morali poskusiti še pri edinem preostalem viru, namreč pri Pokojnišnem zavodu. In dne 13. januarja 1936. je namestnik finančnega referenta spet sporočil Mestnemu pogrebnemu zavodu, da je šef finančnega oddelka g. dr. Alojzij Rant dobil od Pokojniškega zavoda popolnoma negativen odgovor za najete posojila ter se za to ne more zidati mrljaška veža. Iz vsega tega je pač dosti nazorno razvidno, »kako brez sistema in brez potrebne skrbnosti se je delalo na ljubljanskem magistratu in kako brez kredita je bila mestna občina Ljubljanska ob času, ko jo je morala prevzeti sedanja mestna uprava.«

Gg. Tavčar in dr. Bohinjec ter jaz nismo šli v Zagreb berati za posojilo za bežirajsko šolo in mrljaško vežo, marveč smo šli le zaključiti pogajanja za posojilo za bežirajsko šolo, kar nam je gladko in brez vseh težkoč uspelo.

Kmalu na to je prejšnja občinska uprava dobila odlok Sutorja, da je petmilijsko posojilo odobreno, na kar ni preostalo drugega dela, kakor posojilo dvigniti.

Iz tega dejstva in iz spisov, ki se tičejo tega posojila, se razvidi, da je bilo že konvencionalno od Sutorja odobreno, predno je sedanja občinska uprava nastopila svoje posle in izvršila zgolj to, da je posojilo kasirala.

Opozarjam glede tega posojila na izjavo podžupana g. dr. Ravniharja, ki jo je »Slovenec« objavil brez komentarja in ki v polnem obsegu potrjuje moje trditve. Sedanja občinska uprava torej za to posojilo niti z mezinem ni genila.

Vključ tem jasnim dejstvom je g. dr. Adlešič v decembrskem govoru l. 1936. dobesedno izjavil: »A celo za nedograjeno šolo (bežirajsko) so obrtniki zaman čakali na denar. Bivša občinska uprava je sicer iskala posojilo, pa ga ni dobila, kar prava jasno kaže, koliko zaupanja je vživala.«

Isto trdi g. dr. Adlešič v popravku. In vendar je dobila prejšnja občinska uprava v tem času din 5.000.000 za bežirajsko šolo in din 2.500.000 za municijska skladišča. Toliko smo imeli kredita ravno mi!

Se veči! Pot za posojilo za mobilizacijo Mestne hranilnice je ugledila prejšnja občinska uprava. Komisija Državne hipotekarnice banke se je mudila v to svrhu v Ljubljani 9 dni. Na razpolago sem ji dal jaz nad vse obsežen material o gospodarskem stanju mesta Ljubljane. Na podlagi tega materiala je dala Državna hipotekarna banka načelni pristanek za odobritev posojila. Ni šlo več za drugo, nego za odobritev posojila po finančnem ministru, ki se je iz meni neznanih razlogov zavlačevala.

Levi del te zadeve je torej opravila prejšnja in ne sedanja občinska uprava. O vseh teh zadevah sem poročal g. dr. Adlešiču osebno jaz in ne moj namestnik, ker takega namestnika nisem imel in tudi imeti nisem mogel, saj je imel najstarejši finančno-konceptni uradnik takrat komaj 3 leta finančno-konceptne službe. S tem sem pojasnil in postavil v pravo luč položaj Mestnega pogrebnega zavoda!

NAVODILA:

V soboto, dne 11. januarja 1941. in v nedeljo, 12. januarja, morajo dobiti vsi prijavljeni tekmovalci neplačani dopust oz. se jim omogoči zamenjava izmene.

Ob 13. uri — zbor vseh udeležencev iger v tovarni KID na Jesenicah na prostoru pred gasilskim domom. Ta prostor bo razdeljen na posamezne obrate ter bodo ti označeni z vidnimi napisli. Vsak tekmovalac naj polše svoj obrat oz. obrat, v katerem službuje njegovi starši. Vodniki obratnih skupin formirajo s pomočjo rešiteljev gasilske čete svoje tekmovalce v četverored. Smuči in palice so povezane tako, da se nahajajo krpiče pri krivinah smuči. Vsi udeleženci nosijo tako povezane smuči na levi rami. Na zbornem mestu so dolžni priti vsi tekmovalci, ki so se prijavili za katero koli panogo. Sankcijski pridejo na zborni prostor s sankciami, ki jih nosijo na ramah. Na zbornem mestu se razdelijo štartne številke, ako se te niso že prej razdelile štartne številke se nosijo na prsih. Ob 14.15 uri krene sprevod tekmovalcev iz tovarne po glavni cesti skozi Jesenice na tekmovalni prostor, t. j. na travnik na Plavzu. Sprevod se razvije po sledečem vrstnem redu:

- državna zastava — nosijo trije tekmovalci,
- godba,
- zastava športnih iger KID,
- predsedstvo in gotje,
- sodniški zbor,
- gostje — tekmovalci iz Maribora, Ljubljane, Celja in Trziča

tekmovalci posameznih obratov KID, reševalno moštvo gasilske čete KID. Po prihodu na tekmovalni prostor se izvrši razpored tekmovalcev po določenem načrtu, na kar sledi svečana otvoritev iger. K tekmovalcem na Rožco naj pridejo vsi prijavljeni pravčasno in vsaj pol ure pred pričetkom svoje discipline na nastopno mesto.

V nedeljo zvečer po končani produkciji na igrišču SK Bratstva sledi svečani zaključek iger z nagovorom tehn. ravnatelja g. dr. ing. Klimarja. Vsi sodelujoči se zberejo ob 20. uri na igrišču. Z igranjem drž. himne, s spuščanjem zastave se zaključijo program III. zimskosportnih iger KID na Jesenicah.

PRILJAVE:

Prijaviti se je treba do 27. decembra t. l. Nikakih naknadnih prijav se po tem terminu ne bo sprejemalo. Zbiranje nastopnih števil se bo vršilo dne 30. decembra v konferenčni sobi gradbenega oddelka ob 14. uri. K zbiranju se bo pripustilo zastopnikom obratov. Prijavo, vsakdo, ki se bo prijavil, svojeručno podpisati. Prijavljaj naj se izključno same tisti, ki bodo v resnici tudi nastopili.

DARILA:

Prvi trije tekmovalci v vsaki skupini prejmejo častna darila. Alpeka in klasična kombinacija se ne ocenjuje. Zmagovalci posameznih panog prejmejo naslov prvaka KID v tisti panogi za leto 1941.

Splošne gospodarske razmere

Gospodarsko življenje se je razvijalo pri nas zadnja dva meseca v splošnem v dosedanjni smeri

Ljubljana, 4. januarja

Pri presoji splošnih gospodarskih razmer je treba upoštevati zanesljive podatke o vseh gospodarskih panogah. V ta namen nam najbolj služijo podatki Narodne banke ki so objavljeni redno vsak mesec. Navajamo nekatere najvažnejše številke, ki kažejo, da se je gospodarsko življenje v naši državi zadnja dva meseca razvijalo v splošnem v dosedanjni smeri.

Tudi denarni obtok se je v novembra še povečal, kar pa ni seveda vedno zadovoljiva stran gospodarskega razvoja: zdaj se zaradi povečanja denarnega obtoka podražuje blago. Lani novembra je bilo v obtoku 9.163 milijonov din bankovcev, letos oktobra 12.924 in novembra 13.363 milijonov din. Povečal se je tudi obtok kovancev: lani novembra je bilo v obtoku 902 milijona din kovancev, letos oktobra jih je bilo 1.159 mil. in novembra 1.173 milijonov. — Čekovni promet pri Poštni hranilnici je bil novembra večji kakor oktobra, v razmerju 2.973 : 3.075 milijonov din. Hranilne vloge pri Poštni hranilnici so se zmanjšale od 910 milijonov oktobra na 889 mil. novembra. Tudi pri Drž. hipotekarni banki so se hranilne vloge nekoliko zmanjšale, in sicer od 1.104 mil. na 1.090 mil. din. Skupno so znašale hranilne vloge septembra 10.251 mil. oktobra pa 10.240 milijonov, a za novembra se niso znani podatki. — Gotovina 50 največjih bank v državi je znašala septembra 1.135 milijonov in oktobra 1.033 mil. din.

Nedvomno zadovoljivo na te, da se je v zadnjih mesecih še vedno povečevala industrijska produkcija. Indeks rudarske

produkcije (l. 1936/37 je 100) je znašal avgusta in septembra 150, oktobra pa celo 161,9. Indeks topniške produkcije je znašal septembra 178, in oktobra 182,4.

Ne moremo pa biti zadovoljni z bilanco zunanje trgovine oktobra in novembra. Lani novembra je bila naša zunanja trgovina aktivna za 155 milijonov din, letos pa pasivna za 117 milijonov. Oktobra je bila pasivna za 16 milijonov.

Cene se še niso ustale. V primeru z višino cen l. 1926. je znašal indeks cen v prodaji na debelo oktobra 132,1 in novembra 136,6. Indeks cen v drobni prodaji je znašal oktobra 121,5 in novembra 128,7. — Zadnje mesece študijski oddelki Narodne banke tudi izračunava indekse življenjskih stroškov, na podlagi stroškov l. 1937. Septembra je znašal indeks življenjskih stroškov 135, oktobra 140,4 in novembra 147,5.

Za gospodarsko življenje je značilno, da se je izredno povečal železniški promet. Lani oktobra, ko je bil promet tudi zelo živahen, je bilo 198.000 naloženih tovornih vagonov, letos pa 203.000 in septembra 186.000.

Narodna banka objavlja tudi indeks cen v drobni prodaji v 10 največjih mestih države, in sicer na podlagi cen l. 1930. Indeks cen v Ljubljani je znašal letos januarja 107,2, septembra 124,7, oktobra 128,5 in novembra 133,9. To so cene najvažnejših vrst blaga, a indeks cen ni istoveten z indeksom življenjskih stroškov; to se pravi, da so življenjski stroški lahko višji, kakor bi sodili po indeksu cen.

Radioprogram

Nedelja, 5. januarja

8: Jutranji pozdrav. — 8.15: Veseli godci. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (p. dr. Gvido Rant). — 10: A. Dvornik: Rusalka, fantazija po operi (plošče). — 10.15: Koncert Delayskega glasbenega društva. — 11: Koncert. Sodelujejo: ga. Ivanka Ribičeva, g. V. Koslav Janke, član ljublj. opere in radijski orkester. Dirigent D. M. Šijanec. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Po želji — kar imamo to vam damo (plošče). do 14.30. — 16.30: Tisk ZFO (g. prof. Fr. Jesenovec). — 17: Kmet, ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. — 17.30: Domači spored (radijski orkester). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Slovenska ura: Govor ministra za soc. politiko za zimsko pomoč. — 20.30: Citrašid trio iz Trbovelj. — 21.15: Grieg: Prva in druga suita iz Peer Gynt (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Mandolina in kitara (gg. M. Antunovič, N. Novak).

Ponedeljek, 6. januarja

9: Jutranji pozdrav. — 9.05: Napovedi, poročila. — 9.15: Z dobro voljo v novi dan (plošče). — 9.45: Verski govor (p. dr. Gvido Rant). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11.15: Obisk pri W. A. Mozartu (plošče). — 11.45: Flavta in klavir: g. Slavko Korosec, g. prof. M. Lipovsek. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Priznati koncert. Sodeluje docent Karlo Rupel in radijski orkester do 14.30. — 17: Kmet, ura: Nova bolezen pri prašeli (g. dr. Šime Zibert). — 17.30: Radijski salonski orkester (Vinko Novšak). — 18.15: Veselo rajanje (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Slovenski vokalni kvintet. — 20.15: Koncert na dveh klavirjih. Izvajata: ga. Jadviga Poženel-Strukljeva, g. Herbert Svetel. — 21: Citraši igrajo (plošče). — 21.15: Vederni koncert radijskega orkestra. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Iz naše narodne zakladnice (plošče).

Torek, 7. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Vsega malo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila, objave. — 17.30: Domači trio. — 18.10: Celotni koncert: g. prof. čenda Sedlbauer pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 18.40: Smisel znanstvene natančnosti (g. prof. M. Adlešič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Šolska poveljalnica (g. prof. Etnin Bojc). — 20: Koncert opere glasbe. Sodelujejo god. Tea Laboš, g. Jozef Franci, člana ljublj. opere in radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec. — 21.30: Veseli napeli (plošče). — 22: Napovedi, poročila.

Sreda, 8. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Za kratek čas (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šrneli štirje fantje. — 14: Poročila. — 17.30: Pisana šara (plošče). — 18: Mladinska ura: a) Obisk v klišarji; b) Delaj z nami (g. M. Zor). — 18.40: Trubarjev nastop in prva slovenska knjiga (g. prof. Simon Lenarčič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz opernega gledališča: v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. ravnatelj Vilko Ukmar); v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Četrtek, 9. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Veseli drobci (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 17.30: Slovenska ura: Slovenska knjiga (g. prof. Simon Lenarčič). — 18.40: Trubarjev nastop in prva slovenska knjiga (g. prof. Simon Lenarčič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz opernega gledališča: v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. ravnatelj Vilko Ukmar); v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Petek, 10. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Iz naših logov in krajev (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 17.30: Slovenska ura: Slovenska knjiga (g. prof. Simon Lenarčič). — 18.40: Trubarjev nastop in prva slovenska knjiga (g. prof. Simon Lenarčič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz opernega gledališča: v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. ravnatelj Vilko Ukmar); v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Sobota, 11. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: V pisan venček (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski salonski orkester (vod. K. Petrič). — 14: Poročila. — 17.30: Otroška ura: Trije potepini (članice Nar. gled.). — 18: Šrneli štirje fantje. — 18.40: Fagotovski s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Za planince: Planinec ljubi živah (Pavel Kunaver). — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila.

Nedelja, 12. januarja

7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Vsega malo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila, objave. — 17.30: Domači trio. — 18.10: Celotni koncert: g. prof. čenda Sedlbauer pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 18.40: Smisel znanstvene natančnosti (g. prof. M. Adlešič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Šolska poveljalnica (g. prof. Etnin Bojc). — 20: Koncert opere glasbe. Sodelujejo god. Tea Laboš, g. Jozef Franci, člana ljublj. opere in radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec. — 21.30: Veseli napeli (plošče). — 22: Napovedi, poročila.

Da bo življenska bilanca našega naroda aktivna

Če hočemo zagotoviti obstoj našega naroda, moramo mladino zaščititi tako, da otrok ne bo več ogrožen že v prvi uri svojega življenja — Pomen, naloge in organizacija mladinske zaštite pri nas

Ljubljana, 4. januarja

Vsi, ki kakor koli vodijo usodo našega naroda, bi se morali večkrat pogledati v njegovo življensko bilanco in se ravnati po nji. Morali bi mnogo bolj poznati vprašanja, ki so v najtesnejši zvezi z našim ostopom zdaj in v prihodnosti. Redki strokovnjaki, zdravniki in socialni delavci lahko samo opozarjajo na naloge, sami jih ne morejo opraviti. Sama ugotovitev, da pri nas umira preveč otrok v primeru z rodnostjo, je brez pomena, dokler se usodnost tega ne zavedajo tisti, ki lahko sodelujejo pri nujnih ukrepih in dokler niso pripravljene delati. Naloge so tako velike, da bi morale opozarjati že same nase. Vendar je pri nas mnogo premalo smisla za stvarnost da prav odgovorna inteligenca ne ve ali se ne zaveda dovolj resno, kaj je najvažnejše; ne pozna dovolj življenja ljudstva, splošnih socialnih razmer in ni zasledjena nad pojavi, ki pričajo o hudih boleznih in krizah naroda. Ali se pri nas vsi, ki bi bili dolžni, zavedajo dovolj dobro pomena zaštite otrok v najtesnejši starosti in v letih, ko dorasčajo? Ali se zanimalo, kakšna mladina nam dorasča in kaj store, da bi dorasla telesno in moralno zdrava, sposobna za življensko nalogo?

»Saj imamo mladinsko zaščito!«

Zgodilo se je, da te, ko razpravljaš o najvažnejših socialnih vprašanjih, o propadanju naroda, zavrnejo: »Saj imamo vendar dobrodelna društva!« Prav tako bi nas lahko odpravili, ko govorimo o mladinski zaščiti, z izgovorom: »Saj imamo vendar mladinsko zaščito! Kaj še hočete? Imamo dobro razporejeno organizacijo za mladinsko zaščito. Številne krajevne odbore Jugoslovanske unije za zaščito otrok in imamo tudi dobre zakonske predpise!« — Prav zaradi tega je potrebno, da vas nekoliko seznanimo s to organizacijo in z nalogami, ki jih pa ne more opraviti le društvo. Ne govorimo le o nalogah nekega društva, temveč o nalogah skupnosti, o dolžnostih družbe.

KAJ JE

Jugoslovanska unija za zaščito otrok je zveza društev. Toda zveza društev, ki imajo skupni namen, namreč, da se počasi z zaščito otrok. Razen tega so v uniji organizirana tudi društva, ki posredno delujejo pri zaščiti otrok, ustanove in zasebniki. Z unijo sodelujejo prav tako ustanove, ki kakor koli podpirajo zaščito otrok. Ta velika organizacija je še tembolj pomembna, odkar je postala po predpisih uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka in in pravilnika o zaščiti pred letalskimi napadi pomočni posvetovalni organ pristojnih oblasti. S tem je bilo ponovno potrjeno, kako pomembno vlogo ima zasebna iniativa pri reševanju vprašanj mladinske zaštite. Ko vemo, kakšen značaj ima ta organizacija, pač ne bomo pričakovali, da bo prevzemala vlogo nekega izvršnega organa, torej dela, ki ga morajo opraviti oblasti in tisti, ki imajo v rokah gmožna sredstva. Propaganda, organizatorno delo, raziskovanje, zbiranje gradiva, pobuda, posredovanje med zasebniki in javnostjo — to je v glavnem okvir dela unije. Takoj pa lahko sprevidimo, da je to delo izredno obsežno in da zahteva mnogo sil. Sprevideli bomo, da delovanje unije sega globoko med narod ter da je organizacija v najtesnejši zvezi z ljudstvom. Zato je pa tudi postala v sorazmerno kratkem času zelo popularna, tu in tam med ljudstvom na deželi celo bolj kakor med mestnim prebivalstvom.

SOCIALNA

V splošno zaščito otrok ter mladine spada socialna, pravna in zdravstvena zaštita. Otroka je treba zaščititi pred škodljivimi posledicami slabih socialnih razmer v družini in družbi; štiti ga je treba tudi pravno, ko se mu, prepuščenemu samemu sebi, gode krivice ali ko je žrtev družinskih sporov; varovati je treba njegovo zdravje, zlasti v nežni mladosti, ko je zelo ogrožen njegovo življenje posebno v revnih družinah s številnimi otroci; zaščititi je pa treba tudi moralno ogrožene otroke, zanamerno, slabo vzgojeno, odnosno srpljeno mladino — pred propadom. Že iz tega sprevidimo, da je zaštita potrebno mnogo otrok, saj vemo: da je umrljivost otrok pri nas zelo velika; da je mnogo zanamernih mladine; da so številni šolarji prelobo hranjeni, premalo telesno razviti in bolehn; da morajo mnogi šolski otroci opravljati težko telesno delo, ki presega njihove sile; da nimajo dovolj primerne obleke in obutve; da je ogroženo zdravje otrok v družini, kjer imajo bolnika, bolnega za kužno boleznijo (jetika) itd. Strahota, dela je toliko, da ga ni mogoče niti na kratko naštet, kaj šele opisati.

ALI STE

Težko je reči, ali je kakšno javno delo bolj potrebno ko to. Dovolj ga je za vse, ki bi lahko pomagali. Ali ste pripravljeni pomagati? Morali bi biti vsaj tisti, ki so na vodilnih mestih v uradih, javnem življenju, organizacijah, gospodarstvu, upravnih službah itd. Opozoriti pa je treba, da to delo ni istovetno z dobrodelnostjo ali z milosrdnostjo. Ne gre za to, da bi moleovali na dinarke in z njimi bližili bedne revnih otrok; s samo dobrodelnostjo, ki je v mnogih primerih le obliž na nevarnih ranah, skritih za njo, da se zanje resno ne zanimamo, ne moremo storiti nič odločilnega. Pač pa je potrebno, da se tudi dobrodelno udejstvovanje podredi smotnemu delu za mladinsko zaščito. V dobrodelnosti zdaj pogosto ni nobenega pravega sistema kakor tudi ne določenega smotra. Nad tem delom ni nobenega primernege pregleda kakor tudi ne potrebnege sodelovanja med posameznimi dobrodelnimi društvi. Tako ni mogoče ugotoviti pravega učinka dobrodelnega delovanja in ne presoditi, kdo vse in v kakšni meri je bil deležen pomoči ter kako je bila podpora porabljena.

POGOJI

Če ste torej pripravljeni sodelovati ali če ste dolžni delati, morate biti vsaj primerno poučeni, zakaj je vaše delo potrebno; zavedati se morate, kako pomembna je mladinska zaštita in zakaj je nužno potrebna; poznati morate vsaj najvažnejša vprašanja mladinske zaštite; vedeti pa morate tudi, da so potrebni za uspešno mladinsko zaščito določeni primerni pogoji. Eden najpomembnejših je: denarna sredstva. Z nabiranjem darov po ulicah tega pogoja ne moremo ustvariti. Povedati moramo, da

se zasebniki, zlasti bogata podjetja, ne morejo odkupiti ter ostreli dolžnosti z milosrdno, z nekaj dinarji. Vsi, ki morejo, tudi morajo plačevati prostovoljni davek za zaščito otrok, ki je jamstvo bodočnosti naroda, a davek ni milosrdina, če ga ne bodo plačevali, bo treba uvesti obvezni davek. Brez davkov ne more obstajati državna organizacija, a brez prispevkov za mladinsko zaščito delo in za samo zaščito ni mogoče preprečiti vsega socialnega zla, ki uničuje našo mladino in izpodrta korenine naroda. Ustvariti je torej treba pogoje za zaščito delo. Zaščita otrok ne sme biti le papirnata, ne le mrtva črka na papirju in v programu. Zato je pa treba tudi mnogo več resnega razumevanja za to delo v javnosti. To, kar so ugotovili mladinoslovci, zdravniki, pravniki, mladinski pisatelji in socialni delavci o socialnih, zdravstvenih in splošnih razmerah naše mladine in dojenčkov, mora biti uvoščeno pri konkretnih ukrepih, v zakonodaji, v socialni in zdravstveni politiki, v sodstvu, pri sestavljanju proračunov itd. Od besed čimprej k dejanjem!

»GOTOVITVE«

Marsikdo ne ve, da je Unija za zaščito otrok bila tudi prva, ki je dala pobudo za načrtno organizacijo in reševanje vseh mladinsko zaščitnih vprašanj. Kakor smo sprevideli, zaščitno delo je tako obsežno, da je neogibno potrebno razumeti njegove številne naloge, medsebojno povezanost vprašanj, zavedati se moramo smotra in kateri pogoji morajo biti izpolnjeni. Zato pa mora biti delo smotno, da je čim bolj uspešno, in podprto z znanstvenim gradivom. Tako je prišlo do dveh pomembnih kongresov v Jugoslaviji. Oba je priredila Jugoslov. unija za zaščito otrok. Prvi leta 1935 se je imenoval »I. jugoslov. mladinsko zaščitni kongres«, drugi leta 1938 pa »II. balkanski mladinski zaščitni kongres« odnosedno kongres za varstvo otrok. Na obeh kongresih je bilo ugotovljeno, da razmere, v kakršnih živi naša mladina in se rode otroci, nikakor niso zadovoljive; zaščita otrok in mladine kljub številnim zakonskim predpisom, kreditom in vsemu dosejanemu delu, čeprav upoštevamo posamezne lase uspehe, ni popolna. Reči je treba celo, da naš narod v mladinski zaščiti še ni napredoval mnogo od prvih poskusov, še vedno ni urejeno razmerje otroka v družini in niso določene dolžnosti družine do otroka. Ni še določeno, kaj je dolžnost države, banovine in občine. Ni pa tudi še dovolj razvita in primerno primarna zasebna iniativa na področju zaštite otrok kakor tudi ne urejen odnos njegove prostovoljnege dela do uradnih organov. Pogrešamo še vedno združitev vsega dela za zaščito otrok ter še posebno neogibno sodelovanje vseh aktivnih delavcev. Najbolj občutno je na pomanjkanje gmožnih sredstev za zaščitno delo. Premalo dajejo za zaščito otrok naši premožnejši stanovalci in pri otrokih varčevalci ne le obična in banovina, temveč tudi naša najvišja nacionalna organizacija — država, kakor je ugotovili na kongresu eden izmed udeležencev.

SMOTER

Na prvem kongresu so razpravljali o dveh temah: o oddaji otrok v družinsko rejo; o rasno-higienski zaščiti otrok. Na kongresu se je jasno pokazalo, da je glavni smoter moderne zaštite, zaščititi mladino in v drugi vrsti, da najde otroku, ki je ostal brez roditeljske stiske, v tuji družini dom. Tretja naloga pa je, da skrbje v kolektivnih ustanovah za tiste otroke, ki ne uživajo v družinah primerne zaštite.

Na drugem kongresu so razpravljali o zaščiti vsakega otroka in o formaciji medicinsko-socialnega osebja na deželi. Ugotovili so, da se morajo splošne zdravstvene razmere na vsi spreminjati, če hočemo, da bo kmečki otrok živel v ugodnih razmerah. Zato je treba dvigniti splošni življenjski standard vsi in za smotno delo na vsi se morajo naprej temeljito raziskati socialne razmere. To namreč naj bi prevzela tako imenovana statistična in poskusna središča, ki v nekaterih državah delujejo z lepim uspehom. Odgovoriti pa je bilo treba tudi na vprašanje kako obvarovati duševno in telesno zdravje družine. V ta namen je potrebna vzgoja mater predvsem zdravstvena, in prav tako očeto. Najtesneje z zdravjem družine je zvezan vprašanje stanovanja. Izkazalo se je tudi, da je pri nas prav tako kakor v drugih državah potreben dober mladinski zaščitni zakon, ki bi bil temelj vsega zaščitnega delovanja; predpisal bi tudi gmožna sredstva, kar bi bilo posebno važno. Na kongresu so ugotovili glavne vzroke visoke umrljivosti otrok: roditelji poznajo malo nimanjšera znanja o higieni; družine ne uživajo nobene zdravniške pomoči ter žive v slabo razvijenih razmerah zaradi gospodarske in splošne socialne zaostalosti.

RESOLUCIJE

Ali bodo ostale tudi te resolucije, ki so jih sprejeli na obeh kongresih za zaščito otrok in mladine, le kos papirja, pomemben samo za arhiv? Na kongresih so sodelovali naši najboljši mladinsko zaščitni delavci. V resolucijah je že orisana rešitev vseh najbolj perečih vprašanj zaštite otrok in mladine. Predlagani so bili ukrepi na podlagi napornege, temeljitnega in resnega raziskovalnega dela. To delo zasluži vsakogar, da bi ga upoštevali, zlasti še, ker je pri nas tako zelo potrebno. Zato bi resolucije morale biti vodilo oblastem.

KOLONIJE

Na prvem kongresu so v zvezi s temo o oddajanju otrok v družinsko rejo predlagali resolucijo z zahtevo po ustanovitvi kolonij za dojenčke in otroke v predškolski dobi. Te kolonije naj bi bile ustanovljene v gostejših naseljih in bi morale imeti v svojem območju zdravstveno postajo z otroškim dispanzerjem. V kolonijah bi bile zaposlene zaščitne sestre, temeljito šolane za zdravstveno socialno zaščito otrok. V te kolonije pa bi ne spadali otroci ki so se rodili prezgodaj, bolehn in bolni ter otroci s hujšimi telesnimi in duševnimi napakami; te otroke je treba pošiljati v otroške domove. Prav tako bi v kolonije ne sprejemali otrok, ki lahko uživajo primerno gmožno in moralno pomočjo zaščito v družinah. Občine, banovina in država bi morale posvetiti temu načinu vzreje otrok največjo pozornost, ker je

učinkovit, cenen in v vsakem pogledu priporočljiv, kar velja zlasti za dojenčke iz revnih družin. Priporočljivo pa je tudi ustanavljanje kolonij za otroke v šolski dobi. Te kolonije bi pa morale biti seveda pod pedagoškim vodstvom. Prav tako bi bilo potrebno ustanovljati posebne kolonije za kronično bolne in zdravstveno ogrožene otroke, zlasti po jetiki ogrožene. — V kolonijah za dojenčke bi našle tudi zaposlitev zapuščene matere z dojenčci.

RASNA HIGIENA

Kaj vemo o rasni higieni in zaščiti otrok? Kaj je bilo v tem pogledu storjeno pri nas? Tudi to vprašanje so delavci mladinske zaštite pri nas že dobro proučili. V posebni resoluciji so naglasili, da je neogibno potrebna vsestranska podpora države zdravim roditeljem za njihovo potstvo, kakor je prav tako potrebno preprečevati razmnoževanje dedno bolnih in anormalnih. Zato bi pri otrokih nikakor ne smeli varčevati, kajti varčevanje pri otrokih in družini je tudi v času najhujših finančnih kriz najdražje.

Nujno potrebno bi bilo preiskati zdravniško slehernega zakonskega kandidata pred poroko. Zato naj bi zopet uveljavili predpis zakona o spolnih boleznih, o obveznem zdravniškem pregledu pred poroko. Obvezni zdravniški pregled bi morali razširiti tudi na ženske. Zdravniška sprčevala bi morali izdajati brezplačno. V zvezi s tem bi morali tudi omogočiti povsem brezplačno zdravljenje veneričnih bolezni vsem. — Ker je kvaliteta potomcev odvisna od dedne podlage roditeljev, je treba ustvariti ugodne zunanje pogoje za to (telesna nega, splošna higiena, dobra prehrana itd.) in preprečiti škodljive vplive drugih čimteljev (alkohola, zastrupitev, poklica zastrupitev s svincem, jodom, arzenom, nalezljive bolezni itd.). Da je bi morali ustanoviti zdravstvene posvetovalnice, ki bi širile rasno-higiensko prosveto med ljudstvom in omogočile vse potrebne preventivne ukrepe; te posvetovalnice bi slišile tistim, ki se nameravajo poročiti. kakor tudi zakoncem. — Zahtevali so tudi uroščevanje evgeničnih načel in potrebo po higienijskih ukrepih v zakonu za zaščito mater in otrok in v vseh socialno-zaščitnih zakonih. — Če je zdravje otroka v družini ali kjer žive, očrteno po jetiki, je treba otroka takoj ločiti od bolnika. — Organizirati bi bilo treba preventivno enenjenje otrok s Calmetovim cepivom. — Urediti bi bilo treba tekojo moderno zavodje za slaboumno in moralno defektno mladino.

ZASČITNO DELO

Slovenija nedvomno ni med zaostalimi pokrajinami v državi tudi v tem pogledu. Delo, ki ga opravlja Jugoslov. unija s številnimi krajevnimi odbori pri nas, je vredno vsega upoštevanja. Ali veste, da je bilo že oktobra v naši banovini 207 krajevnih odborov unije? (Novejši statistični podatki še niso zbrani, ko to poročamo.) Razen tega je v uniji še vključenih 215 društev, ki se pešajo tudi z zaščito otrok in mladine. Zanimalo vas bo, da sodelujejo v krajevnih odborih 1109 funkcionarjev. Še to je cela armada ljudi, ki morajo resno razmišljati o zaščiti otrok in mladine. Ni brez pomena, da so med funkcionarji zastopani vsi stanovalci in številni poklici. Kajti zaradi tega ima organizacija pravi narodni značaj. Krajevni odbori se še neprestno ustanavljajo na področjih posameznih občin, ker so potrebni povsod že v smislu predpisov o zaščiti pred letalskimi napadi. Pričakovati smemo, da bo organizacija kmalu unije kmalu preprežala veliko večino občin v Sloveniji. Sicer pa napredujemo tudi v zdravstvenem ter socialnem pogledu, ne le v organizatornem. V Sloveniji so že številni zdravstveni domovi, ki so prevzeli vlogo statističnih in poskusnih središč, kakršna so omenili na drugem kongresu. Imamo pa tudi druge pomembne zdravstvene ustanove. Načeto je tudi že vprašanje zdravih stanovanj z asanacijo vsi po Higienem zavodu. Seveda pa imamo še mnogo premalo zdravstvenih zavodov, saj pride le eden na 50.000 prebivalcev, medtem ko bi moralo imeti vsakih 5000 prebivalcev svoj zdravstveni dom. Pri nas je tudi še precej zdravnikov in zaščitnih sester za zaščitno delo, a seveda še ne dovolj. Nimamo še dovolj usposobljenih babic in ni še preskrbljeno za prevoz porodnic v bolnice v primerih natoskih porodov. Pred nalezljivimi boleznimi mladina še ni primerno obvarovana in oteženo je zdravljenje otrok, ker so se nalezljive otroške okužbe v bolnicah. Pomanjkljivosti je še cela vrsta in nedvomno so velike. Kajti sicer bi pri nas ne bila tako velika umrljivost dojenčev.

UMRLJIVOST

Ali se naša javnost zaveda dovolj dobro, kaj pomeni to, da znaša umrljivost otrok v prvem letu starosti skoraj 14 %? Ali to sploh vedo vsi, ki bi se morali zanimati za življenska vprašanja našega naroda? Tako visoka umrljivost dojenčev je za naš narod tem usodnejša, ker rodnost od leta do leta upada. Marsikdo bo na brž opazen, da nam tem štetiškim: leta 1921 je znašala rodnost v Sloveniji 37,5 na 1000 prebivalcev, lani pa že samo 21! Upadati pa morala tudi umrljivost, a ta je stalna. Za primer naj navajamo da znaša umrljivost otrok v prvem letu starosti v Belaciji in v Norveški 6 %. To je morda eden najzgodnejših primerov, kako zelo zastajamo za nekaterimi kulturnimi narodi, kajti pri nas znaša umrljivost 13,83 % (na 100 živo rojenih).

ZAKAJ

To je vprašanje, ki zahteva takojšnjega odgovora. Sprito tako velike umrljivosti otrok v Sloveniji ne smemo govoriti o napredku. V tej številki vidimo, da so socialne razmere našega ljudstva kritične. Takoj je treba najti prave vzroke velike umrljivosti otrok ter izdati najnujnejše ukrepe, če nam je bodočnost naroda vsaj malo pri srcu. Pri tem se ne smete zanašati le na Unijo za zaščito otrok, saj smo naglasili, da organizacija ni izvršilni organ in da nima denarja za velike akcije. Vendar pa unija ni ostala brezbržna sprito tako usodnega pojava, kakšen je velika umrljivost otrok.

OO OBDAROVANIH

Pred leti je unija napravila zanimiv poskus, da dožene, kaj je vzrok velike

umrljivosti otrok pri nas. Pravimo: poskus, čeprav je šlo za neke vrste pomožno akcijo. Delleli so otroške kočare s popolno opremo za dojenca, posteljino s plenčami itd. O tej akciji je časopisje tedaj podrobno poročalo. Vendar javnosti najbrž še ni dovolj znano, da je bila ta akcija, čeprav ni mogla biti izvedena v širšem obsegu, vprav usodna važna; tedaj se je namreč izkazalo, kako silno malobrižni in slepi smo celo za življenjska vprašanja naroda. Unija ni imela namena, da obdaruje vse potrebne, ker to ni mogoče pri njenih skromnih denarnih sredstvih. Oprema za dojenca je veljala okrog 400 din in že za obdaritev 60 mater je bilo treba 24 tisoč dinarjev. Čeprav vest o akciji ni prodrla v mnoge občine, je vendar unija prejela okrog 1000 prošelj. Skrbno so izbrali najrevnejše matere, ki niso imele niti skromne plenice za otroka. Hoteli so donati, kakšen učenek bo imela obdaritev in če drži domneva, da mnogo dojenčev umira predvsem zaradi tega, ker nimajo niti posteljice ter morajo ležati na skupnem ležišču staršev, ker niso dobro oviti, primerno higienko negovani ter pravilno hranjeni. Matere so prejele razen polne opreme za dojenca tudi knjigo o negi dojenčev. Čez devet mesecev po rojstvu 60 otrok, ki so prejeli najpotrebnejše v prvih mesecih življenja, je unija zbrala poročke o njihovih zdravstvenih razmerah. Nobeden izmed njih ni umrl! Ali je to le naključje? Ne, takšno naključje ni verjetno. Mnogo večja verjetnost pa je, da velika večina dojenčev pri nas umira v resnici zaradi slabih higienjskih razmer, ker nimajo najpotrebnejše nege — ker pridejo goli na svet in ostanejo goli do svoje rane smrti med kupom umazanih cunj.

PORODI

V Sloveniji se narodi na leto okrog 26.000 otrok in približno 4000 dojenčev umre. Računati moramo, da je na leto okrog 7000 socialno ogroženih porodov. To se pravi, da v okrog 7000 slovenskih družinah otroci po sili vstopajo v življenje, ne da bi bili njihov obstoj vsaj v prvem letu za silo zaščiten ter zaščiten. Večina teh otrok bo umrla že v prvem letu in vsa naša družba bo glavni krivec njihove smrti. Ne vprašajte zaka! Ali ste pomislili, kakšne strašne žrtve bi zahtevala zaštita teh 7000 dojenčev? Le računajte, koliko bi morali žrtvovati zanje, da bi jim nudili vsaj posteljico, plenice in kar se spada k temu! Po 400 din — zdaj morda nekaj več zaradi dražnje — za dojenca, to se pravi 7000 x 400 = 2.800.000 din. Ali približno tri milijone dinarjev na leto. Ali ne premoremo te vsote, ko v resnici žrtvuemo toliko in toliko za nešteto drugih namenov znatno večje vsote? Ali bi ne morala nekaj prispevati država, če bi že občine in banovine ne zbrale niti toliko denarja za neogibno potrebno zaščito otrok?

KJE

Podleželske občine imajo tako skromne proračune, da ne moremo pričakovati kakšne spremembe v doglednem času. Počeljeje je prerevno, gospodarska kapacit-

teta naše vasi neznatna. Toda prav na deželi je zaštita otrok najpotrebnejša in takojšnja pomoč najnujnejša. Ugotovljeno je, da odpade na deželi za namene zaštite otrok in mladine na posameznega otroka po 5 din denarnih sredstev, v mestih pa 105 din! Ali vam tudi te dve številki ne povesta nič? Vendar s tem ni rečeno. Je v mestih za mladinsko zaščito storjeno že vse. Kaj naj torej rečemo o potrebah podeželja? Denarne vires za zaščito otrok pa moramo najti in nihče ne more reči, da jih ne bomo našli; če je za vse drugo denar, pa bi ga ne bilo prav za največje narodove življenske potrebe! Denarne vires moramo najti, čeprav bi to zahtevalo žrtve, kajti zavedati se moramo, da mnogo večje žrtve zahtevajo sedanje neurejene razmere, da terjajo najhujši davek, tisoče življenj otrok, ki bi bili v resnici naša bodočnost. Lahko bi se sklicevali samo na to, da je že zaradi prevelike umrljivosti dojenčev — ki navsezadnje pomeni izumiranje naroda — neogibno potrebno zagotoviti primerna denarna sredstva za zaščito otrok.

UVEDBA

Delavci za mladinsko zaščito so prišli do prepričanja, da bi najbolje kazalo uvesti poseben davek za mladinskozaščitne namene. Če bi odmerili le nizek odstotek za mladinskozaščitni davek od pridobitne, trošarine in davka na luksuz, bi lahko zbrali na leto v Sloveniji okrog 15 milijonov dinarjev, kar bi bilo dovolj za največje potrebe. Ta denar bi se zelo visoko obrestoval še poznim rodovom. Zato bi se uvedbe tega davka ne smel nihče ustrašiti in ji ne nasprotovati.

NARASČAJ

Posebno pomembna naloga mladinske zaštite je skrb za zanemarjeno mladino. Tudi v tem pogledu naša čaka še izredno mnogo dela, ki bi ga prav tako ne smeli odlagati. Naša javnost se ne zaveda dobro, da med številno zanemarjeno mladino dorasčajo mnogi bodoči zločinci, ki bodo pošli ječe in sejali zlo v družbi. Ali veste, da je v Sloveniji okrog 1500 zanemarnih, moralno ogroženih, odnosno že pokvarjenih otrok? Zanje ni dovolj zavodov, pobiljševalnic, kjer bi dobili vsaj nekaj vzgoje in se navadili delati. Zda je v zavodih le okrog 200 zanemarnih otrok, za več pa ni prostora. Ker nimamo za zanemarjeno mladino dovolj zavodov, bomo morali imeti tem večje kaznilnice in drago bomo morali plačevati kriminalne davek.

Naloge zaštite otrok in mladine smo nakazali le v glavnem in mimogrede, ko smo skušali dokazati, kako silno potrebno je zaščititi otroke socialno zdravstveno, pravno in moralno; če se nam je posrečilo zbuditi zanimanje za to našo, v pravem pomenu besede življensko vprašanje, da smo koga prepričali, da od primerne zaštite otrok zavisti aktivnost življenske bilance našega naroda — je namen dosežen. Vprašanje zaštite otrok in mladine je pa preobsežno, da bi ga mogli izčrpati v časopisnem članku.

Obvarujmo mladino še večjega propadanja

Z občnega zbora trboveljskega odbora Jugoslovanske unije za zaščito otrok

Trbovlje, 3. januarja.

Trboveljski odbor Jugoslovanske unije za zaščito otrok je pred dnevi imel svoj prvi občni zbor. Predsednik g. Robert Plavšak st. je podrobno poročal o društvenem delu v preteklem letu, ki je bilo predvsem v znaku zaščitnih priprav za primer vojne. V odboru je sodelovalo 15 tukajšnjih društev, duhovščina, šole in zdravilniki. Initiativno je unio v Trbovljah podpirala tudi občina. Odbor je izvršil letos popis vseh otrok do 16. leta starosti, ki jih je v trboveljski občini nad 4000. Od teh jih je 1254 prešlo za oblastveno zaščito v primeru potrebe, ostala deca pa je po pismeni izjavi staršev bila prepuščena njihovi skrbi. Meseca julija sta bili izvršeni dve poizkusi evakuacij v Jurkloster in Planino nad Sevnico, za katero je bilo odrejenih 150 otrok in evakuacijo nadzorstveno nadziral odbor. Evakuaciji sta zadovoljivo uspeli. K stroškom so prispevali banška uprava, ministrstvo socialne politike in trboveljska občina. G. Plavšak je predlagal, da bi se zaradi lažje in hitreje izvedbe evakuacije odredili kraji v bližini, kamor bi se otroke odpravili tudi peš, če bi nedostajali prevoznih sredstev. — Nabirala akcija za zaščito otroka v primeru vojne je imela skromen uspeh in kaže, da med našim prebivalstvom za to važno socialno pa tudi obrambno delo ni dovolj zanimanja!

Poročilo glavnega tajnika JUZO g. Jagodiča, ki se je skupščino udeležil v imenu ljubljanske sekcije, je v marsičem razkrilo žalostno stanje, v katerem živi na tisoče slovenske nepreskrbljene in zanemarjene dece. Unija je zaradi izrednih priisk sicer res osredotočila danes svoje zaščitno delo za primer vojne, nič manj važne pa niso številne mimodolne naloge društva, če se hoče zlasti v Sloveniji odpraviti med našo dečo toliko škodljivih pojavov!

Statistični podatki so za slovensko narasčajo porazni. V Sloveniji vedno bolj nazaduje rodnost, ki je v petnajstih letih padla za 9 %. Umrljivost dece v naši banovini je dosegla že visoko letno številko 4000. Zdravstvene in socialne razmere so za slovensko dečo vse prej kot zadovoljive. Alkoholizem kaže svoje pogubne posledice tudi pri naši mladini, ter je tudi iz tega razloga naraslo letos številno moralno izpranih otrok na 2216. Vsa ta deca bi bila potrebna posebna nadzorstva in pobiljševalne vzgoje. Žal pa vna Slovenija danes ne premore več ko štiri pobiljševalne zavode, ki sprejmejo največ do 200 otrok. Kam z ostalimi? Razumljivo je, da pri takem stanju močno trpi avtoriteta mladinskih sodišč, saj so vse obsojede mladih izpričencev iluzorne, če se ti pri prenapolnjenih zavodih zopet vračajo v stari okoliš

Iz Krškega

— Plaš so mu ukradli. Zasebnemu uradniku v Krškem g. Ludviku Indestu, ki se je dni mudil v neki gostilni v Krškem, je izginil plašč. G. Indest je pozabil v gostilni plašč, ko je odhajal, ter je to opazil šele doma. Takoj drugo jutro se je napotil v gostilno, kjer pa so mu povedali, da plašča niso videli Gotovo ga je izmaknil kak nepridiprav, ki se je ta čas mudil v gostilni.

Psihološki nasveti

za srečo v ljubezni, službi in družbi...

Ljubljana, 4. januarja.

Izgrajena osebnost je predpogoj vsakega uspeha na katerem koli delovnem področju. Do osebne izgrajenosti v nazorih, znanju, vedenju in odnosih do drugih se lahko povzpne vsakdo, ki ne zanemara samega sebe, temveč se vztrajno izpopolnjuje s sistematično samovzgojo in samozaznava.

Z veselim odnosom do življenja, s pričevanjem samega sebe o svojih sposobnostih in bodočih stvarnih uspehih se najlaže premagujejo vse ovire, posebno pa vsa čustva nezadovoljstva in manjvrednosti. Tudi spolnost in osebni uspeh stojita v neposredni medsebojni zvezi. Pravilno izraževanje spolnega nagona je pri normalnem in zdravem človeku nekaj popolnoma naravnega in nikakor ni škodljivo poslovnemu uspehu. Obratno pri popolni harmoniji dveh ljubečih se oseb je celo koristno.

Spolna razuzdanost in pretiravanje škoduje predvsem sposobnosti zbiranja pozornosti ali koncentracije na delovnem področju. Posledica vsega tega so miselna raztresenost, nerazpoloženost za delo ter motnje krvnega obtoka z glavobolom. Tak človek izgleda že na prvi pogled utrujen in nagnjen k nerazpoloženosti.

Kdor pretirava v spolnem občevanju, ta izgublja svojo osebno privlačno silo ter svojo duševno uravnoteženost. Jasno je, da bo človek z močnejšim suggestivnim vplivom laže premagal vse malenkosti v vsakdanjem življenju ter se bo ob večjem duševnem miru z zadovoljstvom hitro znašel v vsakem novem življenjskem položaju. Stalno bo svrž ter dobro razpoložen in poln vsega delovnega odnosa.

Kolikor bolj je prirodni odnos do spolnega življenja, toliko bolj se spolni nagon javlja tudi kot posledica duševne harmonije dveh bitij in obratno. S tem nečemo odvojiti spolnega nagona od čustvosti ter hočemo obratno poudariti, da motiv spolnega zadovoljenja ne sme biti samo v strastnosti ali čustvosti.

Namen spolnega nagona je, da prirodno združuje dve spolno različni osebi in to iz notranje, duševne naklonjenosti, tako da najdeta pri tem obe svoje zadovoljstvo. Prava ljubezen je predpogoj. Prava ljubezen pa se lahko razvija le med dvema sorodnima bitjem in le tam se lahko s pravilnim ravnanjem trajno obnavlja.

Kjer se s spolnim nesoglasjem ustvarja v človekovi notranjosti nemir in nezadovoljstvo, tam ni pričakovati uspeha, zadovoljstva in sreče na prav nobenem področju. Zato je važno in nujno natančneje proučevanje lastnosti in temperamenta kot pogoj za ustvaritev trajne harmonije v ljubezni. Povod za spolno združevanje mora biti resnična naklonjenost in privlačnost, ki mora biti osnovana na duševni dopolnitvi. Le v tem slučaju se vnaša najvišja harmonija med oba ljubljena, to je harmonija, ki ne traja samo za čas objema, temveč, ki ju stalno spremlja v borbi za obstanek. Sedle tedaj lahko postane spolni nagon močni sodelavec in pomočnik pri ustvarjanju pogojev za poklicni uspeh in družinski srečo.

Iz vsega navedenega vidimo, da so zlasti ta vprašanja izredno važna ter da za ustvaritev vsake nove družine temeljito predhodno proučevanje posrednih lastnosti značaja ter temperamenta izredno važno.

"Anita"

On je neodvisen značaj z jasnim in točnim idejnim in z brezskrbnim in visoko stremčim smislom. Gibčnosti in čisti želji mu ne manjka. Glavna gonilna sila je razum, zato se ne more trajno skladati s sentimentalnim, preveč idealistično usmerjenim ljudmi. On rabi v vsakem primeru zvezo s človekom, ki mu je podoben ter mu prebija prava hotenja. V splošnem mu odgovarjajo kot harmonično dopolnilo ljudje, rojeni med 22. novembrom in 20. decembrom ali pa med 22. julijem in 21. avgustom.

"Danica"

Dekle, ki hoče stalno vezati fanta nase, mu mora biti vedno zanimiva, privlačna in potrebna. To je velika umetnost v ženski, pasivno ljubezenski vlogi. Nekatera dekleta znajo svojo vlogo s podzavestnim čutom pravilnosti medsebojnih odnosov sijajno odigrati. Ob trmasti, zlovoljni, pusti in dolgočasni deklici ali ženi odnosno ob pisnih s takšno vsebino ni prijetnih doživetij in ne razvedrila. To dvoje pa iščejo po več ali manj naporni službeni zaposlitvi vsi moški najraje pri svoji sivoljenki. Če jim ta tega ne nudi, se obrnejo drugam. Zadržite zatočnice goštilna in karte. Poizkusite v tej smeri uravnati svoje odnose in doživljati boste nove lepote ljubezenske harmonije.

Če se pa fant več ne javlja, je pametneje, da ne silite za njim, to bi vas le poizvedalo in uspeh bi bil prej negativen, kakor pa pozitiven.

"Smola"

Vaše kratko in jedrnat pismo zasluži priznanje in pohvalo. V vas je preveč osamljenosti, odvojenosti in stanja ob strani, a obenem tudi stremiljenje do pravičnosti drugih do vas in cenjenja vašega izumiteljskega dela. Pravilno razločujete važno od nevažnega, a vseeno ne morete doseči pravega ravnotežja med tem, kar vi drugim nudite in med tem, kar vam drugi vračajo. Nemirna duša, včasih ste prenapljeni. Smotno delo in vztrajnost ter vera vase vam obetajo v tem letu več sreče.

"Cecilija"

S tistim gospodom žal ni in ne bo preveč harmonije. Ljubezen in novi zakon bi pa vsekakor ugodno vplival na vaše notranje življenje ter prinesel zopet nova doživetja v vaš dom.

"Sonja"

Bolje je držati ga, nego lovi ga. Kdor brez resnične notranje potrebe izbira, lahko izbirek dobi. Pri izbiri naj odloča razum, srce in harmonija. Na podlagi skromnih in popolnoma pomanjkljivih podatkov vam pač ne bi svetovali kakšno spremembo v doseganju odnosov. Če hočete točneje, priložite za vsaj trojico vsaj rojstne podatke in rokopolje.

"Kuharica"

Previdnost v govorjenju, izjavah in novih prijateljstvih. Bodite vedno veseli in dobro razpoloženi, le tako boste premagali

neprilike, ki se vam bodo še kopičile nekaj časa. Če vzdržite prve mesece v novem letu brez nesreč, se vam bo pozneje še nasmešila sreča. Zato pa glavo pokonci, bodite veseli in korajžni, mislite na lepše čase, pa bo vse dobro.

"H. S."

Ljubezen je vaša boginja, ki ji s preveliko strastjo služite. V vas je vroča sila nagonskega življenja vse preveč sproščena. Malo se poskušajte uravnovesiti in prenesti svoja živahna čustva ter srce na kakšno drugo področje. Če boste v zadevi vašega nezakonskega otroka pravilno postopali, vam je popoln uspeh zagotovljen. Skrbstveni zakoni so zelo strogi in neprijetni za nezakonske očete, zlasti za takšne, kot je vaš primer.

Vaš drugi fant se bo po vsej verjetnosti povrnil. Ljubezen do vašega in njegovega nezakonskega otroka ter še razne druge činjenice kažejo na to.

"Urhi"

Vi ste gibčen, nestalen, močno čustven. Nevarnost prevladanja lenobe in udobnosti se pojavlja, zato se morate z vztrajno izdržljivostjo proti temu boriti ter vztrajati v določenem smotru. Navezani ste na dom ter iščete položaj in vplivni poklic, zato je vojaška aviatika v skladu z vašo nemirno naravo, vendar vam prete številne prometne nesreče. Iz tega razloga vam priporočamo, dokončate gimnazij in ko boste na višji svojih mladostnih vrenj, se boste laže odločili za primernejši poklic. Bodite bolj previdni v vsem.

"Kresnice"

Malo preveč starokopitni ste in za novotarije nimate pravega smisla. V odločitvah je treba več korajže. Letos pa predvsem veseli misli in zaupanja v lastne sile. Neprilike, ki se pojavljajo bodo v poletju odpadle.

"Kako naj to tolmačim?"

Prečitajte odgovor pod oznako »Danica«. To velja v glavnem tudi za vas. Če ste zaradi obljubljanja zakona utrpeli resnično škodo, vam je možno zadevo urediti sodnim potom. Drugače pa, glavo pokonci, še bo sijalo sonce.

"Jožefa"

Mlada si še, pa zato ne smete takoj obupati ob prvih težavah v življenju. Z domačimi poskušajte doseči boljše odnose, saj ni mogoče, da bi te tako krtili. Iz svojih »svovraničkov« si naredi prijatelje in zaveznike, pa bo tudi tvoje življenje postajalo lepše in srečnejše.

"Radovljica"

Vaš fant je bil zelo pedanten. Veliko sebičnosti ter iskanje samega sebe v vseh zadevah sta njegovi nadaljnji bistveni lastnosti. Videl je najbrž v svoji veliki kritičnosti le slabosti drugih. S poudarjanjem njihovih pomanjkljivosti je polzkušal zadostiti svojemu ljubosumju na vsakega, ki bi se kakor koli pojavil ob vas. Tudi v bodočnosti bi se ne skladala.

Vi ste zelo uravnoteženi, le preveč osamljeni in odvojeni ste od življenja, vendar črne in temne misli ne smejo prevladovati v vas. Glavo pokonci, več veselja s samo seboj, lastnimi načrti in pa tudi — resno duševno delo so vam potrebni.

"Mirko"

Dekle preživlja notranjo krizo ter se zapira vase. Kako jo bo preživela in kdaj se bo spet razgibala, vam na podlagi nepopolnih podatkov ne moremo povedati.

Vi upoštevate predvsem sebe, drugi bi se naj vam prilagajali, a življenje to vedno ne pozna. Tudi vi se morate še temeljito prevzgojiti in globlje duševno usmeriti.

"Užaljena 5"

Glede ljubezni je težko, če ni pri vas več smisla za uravnoteženost in premišljenost. S preveliko zaupljivostjo se ne smete spuščati v nesigurne zadeve. Če že imate nezakonskega otroka, vas to ne sme voditi v obup. Obratno paziti morate, da z lepimi ženskimi lastnostmi in pridnostjo vzbudite resno ljubezen, ki se naj čimprej pretvori v zakon.

"A. M. 38"

Večje nepravilke vam pretijo, zato bodite previdni v vsem. Posledice nepremišljenih dejanj bi bile lahko preveč občutne. Drugače ste zelo nestalen ter zelo občutljiv. Želja po udobnosti vas včasih prevzame, zato se morate vztrajno boriti proti njej. Vztrajnost in uravnoteženost vas vodita k uspehu, bodite pa vedno dobro razpoloženi.

"Gorenjska"

Med vama iz zelo mnogih vzrokov ne bo prave harmonije. Navajanje vseh bi nam vzelo preveč prostora. Poiščite si primernejšo družico, dekle je mnogo premalo. Ne vzbujajte spominov iz neprijetne preteklosti. To ne vodi k uspehu. Več življenjskega poguma.

"Št. 13"

Pri vas je močna razsodnost. Ste skromni in pridni. Tudi pravičnosti vam ne manjka. Zavestno se morate boriti proti kakršnemu koli pojavljanju sebičnosti, diakeopstva, ostriosti in krivičnosti v kritikah ter izdvojenega stanja ob strani. Vi ste sicer sposobni in želite ter stremite za izboljšanjem svojega življenja, zato se izogibajte navedenih slabosti in uspeh vam ne more izostati.

"Sreča"

Gospa, potrpite se, da ne boste nikdar sitni, pa vam bo sreča naklonjena. Bavite se s sportom, pa tudi čitanja in razmišljanja zanemarjajte. Nevednost, domišljavost, ljubosumnost in maščevanje so lastnosti, ki jih ne smeti vi nikdar poznati.

"M. T. D."

Vi ste popolni mislec, vaša razsodnost se bo ob vestnem študiju in poglabljanju v zaklade znanja in umetnosti še zelo povečala. Vam je treba vere v lastne sile, da boste tako povečali voljo po ustvarjanju iz svojih sil. Odnose doma polzkušajte po, že pri drugih smernicah izboljšati. Če se

boste s samovzgojo prav izboljšovali, boste lahko mnogo nudili svojim sodobnikom in poznejšim rodovom.

"1. maj"

Nepravilni postopek je pri vas stalno rodil nepravilne posledice, poraze. Preveč je črnoglednosti, komednosti, počasnosti, pa tudi svojeglavosti v vas. Poizkusite to odpraviti ter se ravnajte po nasvetih, ki smo jih dali že v naših rubrikah in uspeh boste doživeli med sorodniki in v službi.

"A. S. Kaj mi je storiti?"

Nobena ženska ni vredna, da bi se kateri koli moški zaradi nje ubijal. Čemu? Najmanj pa bi bilo prav, če bi to storili vi zaradi tako značajno nezgajene ženske kot je ta. Bodite veseli, da je tako. Z njo bi ne bili srečni, varala bi vas v zakonu, kot vara sedaj drugega.

Pismo vam bomo vrnil, vendar ga takoj uničite in s tem odstranite vse misli na njo. Ko boste to prebrali in gledali s treznimi očmi pozneje nazaj, se boste sami sebi čudili, da ste se nekoč tako žalostili zaradi te ne preveč inteligentne, neiskrene in neodkritne ženske.

Vi sami ste človek, ki se mu obeta najlepša bodočnost. Čemu bi si jo kvarili z nepremišljenimi dejanji sami? Ne mislite nanjo, bodite vedno v družbi, dobre volje in veselji. Pri delu si stalno poizkušajte ter delajte veselo dovtipe in bolezen ljubosumja vas bo kmalu minila.

Zanimive invalidske zadeve

Sprememba invalidske uredbe — 200.000 din za kreditne invalide v Sloveniji — Zidanje ortopedičnega zavoda v Ljubljani

Ljubljana, 4. januarja

Invalidska uredba bo zopet spremenjena. Vendar se invalidom ni treba bati, da se bo bistveno spremenila in poslabšala. V ministrstvu za socialno politiko deluje posebna komisija, ki pripravlja nekatere spremembe invalidske uredbe. Proučuje več predlogov za spremembo uredbe. Po zanesljivih vestih bo spremenjen § 123 uredbe. Po tem členu imajo častniki, vojaški uradniki in počastniki pravico do pokojnine, če so vojni invalidi prvih sedem skupin. Invalidom I. in II. skupine je bilo priznano 35 let službe, III. skupine 30 let, IV. 25 let, V. 20 let, VI. 15 in VII. 10 let. Pogoj je na bil, da so za različno med dejansko odsluženim in prizanim časom plačevali prispevke za sklade po zakonskih predpisih. Invalidi s tem predpisom niso bili zadovoljni, ker so se ugodnosti lahko poslužili predvsem le tisti invalidi, ki niso imeli še mnogo službenih let. Tisti pa, ki so stopili mladi v službo, da imajo zračni že 20 ali celo 30 let službe, niso uživali nobene ugodnosti. Zato invalidi zahtevajo spremembo člena 126, tako da bo dano vsem državnim in samoupravnim uslužbencom po nekaj službenih let k odsluženju dobi. Število priznanih let o uredbi pa na oziroma individualno glede na deložnost posameznikov.

Za posojila invalidom je prejel osrednji odbor invalidske organizacije v Beogradu od uprave narodnega invalidskega sklada 2 milijona din. Posojilo lahko preme vsak priznan vojni invalid ali vojna vdova, in

sicer po predpisih posebnega pravilnika. Od zneska 2 milijona din odnada po Slovenijo 200.000 din. Prosinje pa posojila prejemo krajevni in okrajni odbori invalidskega združenja.

Pred meseci smo poročali o načrtu invalidskega doma, ki bo stal na vogalu Jegličeve ceste in Bohorčeve ulice. Načrtovalec je uprava narodnega invalidskega sklada, ki je dala kredit za zidanje doma, pooblašila bana dr. M. Natlačena kot stavbenega gospodarja. Ban je kot stavbeni gospodar invalidskega doma odnosno ortopedičnega zavoda imenoval režijski odbor: inž. Fr. Rueh, načelnik tehniškega oddelka banke uprave, inž. Hofmannovič, načelnik ministrstva za socialno politiko, A. K. si, načelnik oddelka za socialno politiko in narodno zdravje banke uprave in M. Štefe, predsednik oblastnega odbora Zdrženja invalidov v Ljubljani. Stavbno nadzorstvo je poverjeno inž. J. Černavcu in inž. M. Sorliju.

Najbolj delavno invalidsko sodišče je v Novem mestu. Imelo je nalogo, da reši 5418 invalidskih zadev. Doslej jih je rešilo že 4529. Vse delo bo končano do julija, če bo sodišče imelo tudi poslej za invalidske zadeve toliko osebja. — Ob tej priliki naj omenimo, da bo višje invalidsko sodišče v Beogradu že v tem mesecu rešilo v glavnem invalidske zadeve iz Slovenije. Postopek se je zadnje čase skrajšal ter delo precej hitreje napreduje kakor prej.

»Bele gazi« — knjiga za smučarje

V kratkem izide v obliki povesti nova smučarska knjiga

Kranj, 3. januarja

Izpod peresa učitelja Majnika Nandeta iz Predvorja, znanega smučarskega učitelja in vodje številnih smučarskih tečajev sokolskih društev in žup, bo v kratkem izšel v založbi »Triglav« v Kranju svojevrsten smučarski učbenik, ki ne bo samo nudil smučarski pouk ampak bo tudi prav zanimiv za čitanje. Naj v naslednjih vrsticah omenim nekaj svojevrstnih zanimivosti iz te knjige, ki bo prav gotovo korak naprej v naši smučarski literaturi in bo vzbudila živahno zanimanje v naših smučarskih krogih.

Kot sem že v uvodu omenil je namen knjige nuditi smučarjem začetnikom pouk v prvih korakih po snegu, kajti število onih, ki bi hoteli smučati je veliko, a le malo med njimi je takih, ki bi mogli v tečaj in plačevati drago oskrbino. Vsem tem bo Majnikova knjiga vzoren učitelj, saj jim ne bo v pomoč samo v prvih smučih, temveč jih bo poučila, na kakšen terenu naj poskušajo s svojimi vajami, ki so opisane izredno izčrpno in jih bo vsakdo z lahkoto zapadel ču mu je le količikaj znana telovadna terminologija. Toda kot rečeno je knjiga pisana v obliki povesti, ki je prav zanimiva za vsakogar, zlasti pa za onega, ki ima količikaj ljubezni do zimске narave. Tako je pisatelj namenil treh dijakov, da posetijo v zimskem času kočico neke v planinah vzel za snov, ki nas v prijetnem in napetem razpoloženju poučuje o smučanju, o pripravah za uspešno smučanje pa tudi o nevarnostih in planinskih poizvedah, zlasti so izčrpno in strokovnjško obdelani plavozvi in kar daje knjigi še poseben pečat seznaniti nas s planinskimi prebivalci in daje potreben nauk vsem posetnikom planin, da spoštujemo njih lepoto, jo uživamo, ne pa kakor delajo to nekateri turisti, ki samo hito z brega v breg ne meneč se za lepote in ljudi.

Milan, Franc in Slavko so nadebudni študentje, ki so si zaželeli v počitnicah na hribe, da se skupno s prijateljem hribovcem in vodnikom Janezom naučijo smučati, a so v dneh bega v zimsko naravo še marsikaj slišali, se naučili in tudi doživeli. Seveda niso odšli oziroma pobegnili od doma povsem neoprejeni, temveč so v svoji radoznalosti posetili v mestu še smučarsko pre-avajo, kjer so se seznanili tudi z zgozovino smučarstva v svetu in pri nas. Tako nas vsiteltelj seznanja z zgozovino prve nepristijeno in že smo v Tili dolini na snežnih pobočjih pri vajah s korakom, vzpenjanju, obratni, smuku, raznih drugih likih itd. Med vajami in blizajem v kočici pa nas pisatelj seznanja še z dru-

Ostali

Na podlagi naših bogatih izkušenj iz dolgoletne prakse proučevanja ljudi ter študija psihologije sreče in zadovoljstva smo hoteli pomagati in svetovati vsem, ki se čutijo nesrečne. Odgovarjali smo tudi v pisnih vsem, ki so se obračali s tozadevnimi prošnjami do nas. Sedaj pa so se nakupili pisma v toliki množini, da pr najboljši volji ne moremo vsem odgovarjati.

Naše delo je resno in znanstveno. Vsa stališča temeljito proučimo, kar nam vzam za posredni slučaj skoraj eno uro časa. Načeloma proučimo vse podrobnosti ter šek na podlagi tega dajemo nasvete. Ker je prostor tukaj zelo omejen, bodo odgovori v bodoče še krajši ter se bodo nanašali le na najvažnejše.

Samo v res nujnih, resnih in odločilnih zadevah smo pripravljeni v bodoče odgovorjati v zasebnih pisnih onim, ki prilože vse podatke ter 15 din v znakom. Prisiljeni smo postavljati te pogoje, da se tako zagotovimo s svojim delom pred onimi, ki nas le iz radoznalosti in muhavosti nadlegujejo z malenkostnimi zadevami, ki pa nam jemljejo dragoceni čas, katerega želimo posvetiti predvsem le onim, ki so res nase pomoči potrebni.

Kdor ne bo upošteval točnih navodil za brezplačne psihološke nasvete v »Slov. Narod« od 14. decembra 1940., ne bo dobil odgovora. Priložite rojstne podatke ter pisavo za vse, ki vas zanimajo, tudi zase, če bi želeli vedeti svoj odnos do njih.

One, ki se niso prejeli odgovora, prosimo, da potrpe. Vsi pridejo na vrsto!

Psihološki nasveti

Kupon št. 4

tri pa ob 8. zjutraj. Na sporedu so vse discipline in sicer za posameznike seniorje in juniorje ter za posavo in double. Razpisana sta dva prehodna pokala za single, osposodov in za mostva. Nastopili bodo vsi najboljši celjski tekmovalci.

— Razstava sokolskega tiska bo v nedeljo 5. t. m. od 13. do 17. v prostorih celjske sokolske župe v Narodnem domu v Celju, vhod s Krekove ceste. Vstopnine ni. Oglejte si to zanimivo razstavo!

— Gostovanje celjskih šahistov v Radečah. Celjski šahovski klub bo igral v nedeljo 5. t. m. popoldne v Radečah šahovsko tekmo s tamkajšnjim šahovskim klubom, ki je prvak Posavja. Igrali bodo na 10 deskah.

— Nabavite si davčne karte za hšno služnišad! Davčna uprava v Celju razglasa: V smislu čl. 95. zakona o neposrednih davkih morajo vsi delodajalci do konca januarja odnosno v 15 dneh po sprejemu v službo nabaviti davčne karte za hšno služnišad. Delodajalec, ki bi davčne karte ne nabavil oziroma je ne bi nabavil pravčasno, bo kaznovan s petkratno vrednostjo davčne karte. Da se delodajalci izognajo določenim kazni, naj si do 31. t. m. nabavijo davčne karte za hšno služnišad.

— Zločin neznane matere. Na polju ob kolovozu blizu železniške proge med Metnim zavetiščem v Medlogu in Levcem so našli v petek zjutraj truplo novorojenčka. Očividno ga je mati pustila tam. Otročič je ponosi zmrznul. Orožništvo poizveduje za zločinsko materjo.

— Umrl je v četrtki v Prečni ulici 2 v Gaherju pri Celju v 78. letu starosti rudarski adjunkt v p. in hišni posetnik gos. Ivan Sadu. Pokojnik je bil odlično naroden in splošno priljubljen mož. Bodi mu ohranjen blag spomin, svojem naše iskreno sožalje!

— Električni tok se je podražil. Mestna elektrarna v Celju je z novim letom povisala tarifo za električno energijo takole: za razsvetljavo na 4,80 din, za reklamo (stopnjevalno) na 4 do 2 din, za banke in posojilnice na 6,80, za pogon motorjev in ogrevanje pa za prvih 25 mesečnih obratnih ur na 2,50 din, za naslednjih 25 mesečnih obratnih ur na 1,80 din in za vsako nadaljnjo porabo na 1,25 din za kilovatro uro. Najemina za enofazne steeve do 10 A je povisana na 6 din, za dvofazne do 10 A na 12 din in za trofazne do 30 A na 15 din.

— Huda podrazitev električnega toka. Kakor poročamo na drugem mestu, je mestna elektrarna v Celju močno podražila električni tok in povisala tudi najemino za steeve. Normalna cena električnega toka za razsvetljavo je znašala doslej s trošarino vred 4,70 din, sedaj pa je s trošarino vred povisana na 6 din za kilovatro uro. Mestna elektrarna utemeljuje to povisano s velikim porastom cen materiala in s povisavanjem osebni in drugih izdatkov. Ugotavljamo samo, da plačuje mestna elektrarna Kranjskim deželnim elektrarnam električni tok po 0,40 do 0,75 din, kakršna je pač poraba. Ker je torej bruto dobiček zelo velika, je sedanja podražitev toka pač pretirana in bo izzvala med konsumentmi, zlasti med revnejšimi sloji, veliko in upravičeno nevoljo. Priporočamo še, da vprašanje povisanih tarif za električno energijo ni bilo obravnavano na javni seji mestnega sveta.

— Nevarna prijetelja tujih denarnic. Kakor smo poročali, je celjska policija aretirala 30letno delavčovo ženo Marijo O. z Ostrožnega pri Celju, ki je ukradla trem ženskam denarnice z raznimi zneski. Te denarnice so pri aretaciji našli pri njej. Pri preiskavi v njenem stanovanju pa so našli še pet denarnic in žensko ročno torbico, ki jih je Marija O. prav gotovo tudi komu izmaknila. Lastniki odnosedno lastnice naj se zgledajo pri pristojni mestni policiji v sobi št. 44.

— Noreča ne počiva. V četrtki si je posenetica Marija Seršenova iz Sevnice pri padcu na počenjenih tleh zlomila desnoro, 44letni delavec Ivan Glavič s Teharja si je pri padcu zlomil levo roko v ramenu, 67letna Roza Kovčeva iz Celja pa si je zlomila levo roko v zapestju. Na Gornjskem se je ponesrečil 51letni hlapec Ivan Gobeč. Pri spravljanju lesa je padel in si zlomil levo roko. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

— Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel v nedeljo zdravnik dr. Drago Hočevar v Kolenčevi ulici, na pазnik 6. t. m. pa zdravnik dr. Drago Mušič na Cankarjevi cesti.

Iz Škofje Loke

— Jedel, pil in izgubil. S kovčgom in aktivko v roki je prestopil te dni p. az Folkarjeve rošline v Kapucinskiem predmestju mališ gospod, ki se je predstavljal za potnika. Hotel je imeti sobo za več dni, češ, da bo obiskal ves loški okraj. Vse so uredili po njegovih željah, mladi mož je jedel, pil in spal, medtem pa pridno prihajal in odhajal. Nekera popoldneva pa, ki ga le ni bilo na izprehled, čeravno je trdil, da gre k počitku, na se je izkazalo, da gre za sleparja »Potnik« je skrivaj odnesel kovčeg in aktivko, povrh pa še dragoceno postelino prezrnilo.

Iz Trebnjega

— Do konca tega meseca morajo zavezanci za priobno vložiti prijave dohodkov od svojih obrtov. Prijave je vložiti pri občini ali pri davčni upravi, kjer se dobe tudi potrebne tiskovine.

— Odbor za prehrano. Ban je potrdil predlagani odbor za prehrano v občini Trebnje in sicer: predsednik Fink Franc, zupan, odborniki: Tomažič Ivan, Kompara Franc, Senica Franc, Čeh Jožef, namestnik Mirko in Bukovec Ignac.

— Odpravite nadležnega bečaka. Po Trebnjem že vso zimo bečali od hiše do hiše neki občinski ubožec. Strgan, ušiv, umazan, da se človeku gabi, ko ga le vidi, se nadežni bečak oglašal po večkrat dnevno pri strankah, posebno še po javnih lokalih tako da se ljudje zgrajajo in so ogorčeni. Iz hiše ga ne odpravili ne zlepa ne zgrda in njegova nasilnost presega že vsako potrpežljivost in usmiljenje. Zato občani zahtevajo, da ga občina odda v oskrbo in radi k temu nekaj prispevajo, le da se rešijo te nadloge.

ZAMENJAVA

Neki zdravnik je poslal služkinjo, da bi odnesla nekemu njegovemu bolniku praške proti vročici, nekemu njegovemu prijatelju pa šest golobov. Služkinja je pa pomotoma odnesla zdravnikovemu prijatelju praške, bolniku pa golobe. Bolnik je posebno debelo pogledal, ko mu je služkinja prinesla tudi zdravnikov recept, ki se je glasil: Zaužite vsake pol ure dva.

Ali dobimo Slovenci svoj zvočni film?

Pri pionirjih slovenskega zvočnega filma — Razgovor z dr. M. Foersterjem

Ljubljana, 4. januarja
Ko je pred 10 leti zvočni film zmagal nad nemim in si v razmeroma kratkem času osvojil ves svet, je bila filmska proizvodnja postavljena pred nove naloge. Pravila in izkušnje nemega filma so bile tako rekoč čez noč postavljene na glavo. Treba je bilo orati ledino v novi panogi filmske umetnosti. Z neverjetno naglico so tisoči strokovnjakov s svojim delom dvignili film s pomočjo besede in glasbe, ki jo slišimo s filmskega platna, na zavijljivo višino. Mnogi gledališki umetniki, ki se v nemem filmu niso mogli uveljaviti, so se približali zvočnemu filmu, a nasprotno je tudi marsikatera zvezda nemega filma zatonila.

Montaža kopije

Slovenci že v dobri nemega filma nismo mogli misliti na to, da bi razvili tačno filmsko proizvodnjo. S prihodom zvočnega filma se nam je pa zdela lastna produkcija še bolj odmaknjena, skoraj nedosegljiva. Neglede na dejstvo, da je snemanje zvočnega filma mnogo bolj težavno in komplicirano in da so stroški mnogo višji kakor pri nemem filmu, so se pojavile še mnogo hujše težave, ki delajo še danes filmski proizvodnji hude preglavice, to so jezikovne meje. Nemi film je »govoril« univerzalni, mednarodni jezik, medtem ko govori zvočni film jezik proizvajalca in nosi pečat kulturne stopnje dotičnega naroda. Medtem ko je bil nemi film več ali manj mednarodni, osnovan na čisto gošpodarski podlagi, je zvočni film narodna zadeva, tako rekoč častna zadeva vsakega naroda.

In vendar smo zaslišali s filmskega platna tudi slovensko besedo. V Ljubljani se je lotila skupina mladih ljudi dela z zvočnim filmom pod okriljem družbe »EMONAFILM« in s adove tega dela smo lahko že gledali in poslušali v naših kinematografih. Začetek je tu, skromen sicer, toda možnost za nadaljnji razvoj slovenskega zvočnega filma so ustvarjene. Videli smo nekaj uspešnih zvočnih filmskih reportaž in zlasti odkritje spomenika kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani. Uspeh je tudi prvi poizkus zvočnega filma z majhnim prizorom, kjer nastopa naš dramatični igralec Fran Lipah in katerega gledajo kinoobiskovalci te dni v naših kinematografih.

G. dr. Foerster je glede pričetkov slovenskega zvočnega filma in glede tehni-

nih vprašanj zvočnega filma odgovoril na zadevna vprašanja v razgovoru z našim urednikom tako:

— Kako se je zbudilo v vas zanimanje za film in kje ste si pridobili strokovno znanje?

Ne zdi se mi to tako važno niti zanimivo za čitatelje, da bi vam o tem mnogo pripovedoval. Povem vam pa lahko, da sta temu kriva Carl Schenström in Harald Madsen. Veste kdo sta ta dva gospoda? Pat in Patachon. Bilo je na Dunaju. V Gumpendorferici so bili iz tovarne cigaretnih napravil filmski atelje in Hans Steinhoff je vrtil film s Pat in Patachonom. Gola radovednost me je pognala čez prag ateljeja in naslednji hip sem si bil na jasnem s seboj. — Lia Mara, Paul Richter, Harry Liedtke, Jakob Tiedtke, Conrad Veidt, Vladimir Gajdarov in Igo Sym so mi ostali v spominu od tedaj. Na to je sledila revolucija zvočnega filma. Preko Dunaja in Prage — v Barandovu sem navezal stike s Karlom Lamačem in Jaro Benešem, kjer sem najprej volonteriral pri Steinhoffu in nato sem bil v Babelsbergu asistent pri Georgu Jakobiju.

Tisoči in tisoči gleda so in poslušajo pri nas zvočni film in večina med njimi ni poučena o tehničnem postopku pri snemanju zvočnega filma. V čem je bistvo in kakšen je postopek pri snemanju zvočnega filma?

— Mnogokrat slišim vprašanje: ... sedaj boste pa na ploščo posneli... Tehnika zvočnega filma stoji danes na popolnoma drugi osnovi kot je pa rezanje gramofonskih plošč, namreč na optično-fotokemično. Zvok, pa naj si bo že to be-seda, glasba ali sum pretvori mikrofoni v električne nihaje, katere ojačevalec oja-

negativu. V to svrhu je potrebna posebna delalna kopija, katero sestavi v obliki kakršnaj ima končni film. Na to delalno kopijo se prilagodi zvočni trak, kar se izvrši na sinhronski mizi. Ko je to delo opravljeno, se reže negativ točno po delalni kopiji in nato se šele kopira definitivna kopija in sicer slika in zvok na en trak. Sedaj se zopet ponavlja fotokemični proces do oskustve zvočne kopije, ki gre v kinogledališče.

— Kako je urejen studio, v katerem je uspelo izdelati prve slovenske zvočne filme?

— Skromno, toda smotno in toliko sodobno, da izdelki kvalitativno prav nič ne zaostajajo za onimi iz drugih delov države; tu pa tam jih mogoče celo prekašajo. Zvočno oparuro je sestavil nadarjeni tehnik operater g. Rudolf Omota, ki je prevzel tudi laboratorijsko izdelavo filmov. Tudi druge priprave je deloma po lastni zamisli sestavil ali moderniziral. Za večje reportaže kot je bil n. pr. film o odkritju spomenika je seveda potrebno za snemanje na terenu več osebja. V ta namen je lastništvo »Emona-film« naprosilo gg. prof. J. Ravnikarja, E. Planinška in F. Cerarja, da so z ročnimi kamerami ločili momente in motive, ki se nudi jo le ad hoc in se jih ne more predvideti.

Obiskovalci zadnjih večernih predstav v kinu Unionu gotovo ne slutijo, da se včasih nekaj minut potem ko odidejo spremenjeni dvorana v improvizirani ton-filmski studio. Vprašali boste, zakaj šele tako pozno zvečer? Ker nam mora nočna tišina nadomestiti drage zvočnotesne izolacije tonfilmskih ateljev. Naš priznani gledališki umetnik Fran Lipah je že okusil »radosti« takega nočnega dela v im-

Operater pri snemanju zvoka

či do potrebne jakosti in te električne sunke, ki si sledijo z velikansko brzino »napise« priprava, ki je jedro tonske kamere na mmo tekoči filmski trak in sicer v obliki prav tankih črtic ali pa v obliki zobčaste črte, recimo krivulje. Ta filmski trak se v temnici razvije kot običajni fotografski film s to razliko, da je zvočni trak par sto metrov dolg, saj steče v eni sekundi približno pol metra filma skozi kamero. Fiksiran, opran in posušen trak je treba sedaj prilagoditi sliko —

proviziranim studiu. Mesto v toplem pernici, potem ko je moral Cu-Cu pol ure kleti, čati pred svetlim carjem, pa sedaj pred muhastim mikrofonom na mile višje jezike obračati, tudi ni zavidanja vredno. Toda nekaj je, kar poplača trud: več ko 50krat bi moral g. Lipah nastopiti pred razprodano hišo, da bi ga videlo približno toliko ljudi, kot ga je v teh dneh samo v dveh ljubljanskih kinematografih. V tem primeru se najbolj zrcali pol filma.

— Ali obstaja možnost za nadaljnji razvoj iz osnemenja programskega slovenskega zvočnega filma?

— S tehničnega stališča je ta možnost sedaj vsekakor podana. Toda z gospodarskega stališča, žal ni. Slovenci imamo menda najmanjše filmsko tržišče na svetu. 53 kinematografov v dravski banovini oziroma 434 v cel državi je zdaleka premalo za kritje produkcijskih stroškov zvočnega filma. Razen tega je domači film na silno slabem glasu pri kinopodjetnikih, tako da se nekateri naravnost branjajo odigrati po zakonu določeno metražo in rajši plačajo globo.

— Zakaj je domači film na slabem glasu?

— Proizvajalci so vse premalo pazili na kvaliteto in vse preveč na inkaso. Pri filmu se je pač treba držati pravila: da je najboljša ravno prav. Nekateri razbojnajo »uspeh« že v naprej, da se gore tresajo, rodi se potem miška ali pa še ta ne drugi zopet grede se delj in povedo več kot je pa res itd. Čuda, da je potemtakem domača proizvodnja popolnoma diskreditirana.

— Kateri pogoji bi morali biti izpolnjeni, da bi dobili Slovenci svoj zvočni film?

— Predvsem bi morala fiskalna obremenitev kinopodjetij, (sedaj znaša 43 odstotkov od bruto inkasa plus gledališki dinar) ki bi predvajala domače programske filme odpasti. Dalje bi si morali domače tržišče tako organizirati, da bi bilo kritje pro-

Priprave za sinhrono montiranje zvočnega traku s sliko

dukcijskih stroškov v naprej zagotoviti.

Ko bo promično spoznanje do sleherne-ga Slovenca, da je nuja potreba slišati svoj jezik tudi s filmskega platna (pa čeprav samo včasih) in da je lastna filmska proizvodnja ravno tako narodna zadeva kot so n. pr. naše znanstvene ustanove, naše akademije in naše gledališče, takrat bodo pa izpolnjeni glavni pogoji za slo-

venski zvočni film.

Končno naj še citiram geslo nekakšnega »prospekta«, katerega dobivajo te dni naši kinematografi: »Kad su mi stranci pitali, da li imamo svoj film, rekao sam, da imamo! Bolje je lagati, nego priznati kulturnu sravnost!« Podpis

Prepuštam čitateljem, da si vsak sam ustvari komentar.

Koncert slovenske simfonične glasbe Priredila ga je Ljubljanska filharmonija kot traži koncert UJMA

Ljubljana, 4. januarja
Tretji koncert UJMA v izvedbi Ljubljanske filharmonije je predstavljal zelo pester presek slovenske simfonične produkcije skladateljev Osterca, Lajovca, Zebreta, Bernarda in Tomca.

Ostere je bil zaslovan kar s tremi skladbami: *Ouverture classique* je kraj na z dosledno, sistematično tematiko obravnavano duhovito ne le po variranjih kot motivičnem pojavu, marveč tudi po dinamičnih in agogičnih sredstvih. Poslednje pridobivajo z učinkovito zamisljeno instrumentacijo močan povdarek in tvorijo v skupnosti z zmerno in zanimivo akordiko, ki vzporedno z ritmičnimi in melodičnimi elementi docela opravičuje naziv skladbe: močno estetsko celoto, ki izkazuje odgovarjajoči efekt.

Simfonija, pisana v štirih stavkih, je po kompozicijski arhitekturi prejel omeneni skladbi ostro nasprotna in kaže v uporabi gradivnih sredstev Osterca poslednjo časa, čeprav je umerjenega, na vendar vedno brezkompromisnega iskalka novih izraznih načinov, s katerimi hoče izklesati podobo svojemu notranjemu duševnemu razpoloženju. V I. stavku (*Marche*) interesira zlasti svojevrstna instrumentacija: kombinacija ter prehod v končni *Tranquillo*, občutno močan predvsem v poslednjih akordih godal, flavt in oboi. Čeprav je II. stavek označen s *Caprice* in se giblje v Vivace, se karakterizira po težki, mestoma celo tragično zvneni akordiki, ki daje vsemu stavku svojski značaj ter se še razširi in poglubi v III. stavku (*Musique funebre*), kjer pride temnost akordov do polnega izraza; v tem stavku prinašajo lepo zvneča, doživljata mesta posebno godala, ki jim stoji nasproti vsa akordično ostro disonantna teža trobil. V poslednjem stavku (*Tocata*) je zanimiva pristopajoča instrumentacijska graditev, dočim so sredstva v glavnem ista kot v prvih treh stavkih. To simfonijo, ki zahteva mnogo poglobitve in razumevanja, smatra skladatelj za eno svojih najbolj dognanih del. Nedvomno je veren izraz njegovega gledanja na individualno kompozicijsko tvornost ter zrcalo njegove doživljajske tipike. Simfonična slika *Mati* je po uporabi sredstev še doslednejša od Simfonije. Predvsem se poslužuje v njej malih sekundnih postopov, ki so izhodiščna baza tudi tvorjenju akordov. Vodilno vlogo ima nasproti zadržanemu orkestru saksofonska melodia, pisana občutno, očitno doživeto in je v ugodnem razmerju s posrednimi deli celotne skladbe, ki je abstraktno ilustrativna; mislim psihične momente, ki jih utegne kvalitativno izdelan ples učinkovito prenesti v optično umetniško obliko.

Lajovčeva Pesem jeseni obdružuje zanimivo, melodično izrazito motiviko skozi vso skladbo in ji daje v tekoči, dinamično dobro pogojeni kontrapunktični izpeljavi, pestri akordičnosti in ritmični ter zvočni, barviti instrumentaciji dokaj močan vtis. Celotna skladba kaže impresionistični za-jeto pogljobljenost in simbolizira snov na oblikovano prepričevalni način. Glede na gradnjo zanima zlasti presenetljiv konec, ki nenadoma po intenzivno zadržanem poteku (p. pp) izven v fortissimo; prav tako je tudi zanimiva instrumentalna, predmetu oblikovanja prilagojena kombinacija.

Zibretovo »Vizijo«, ki je bila med najkvalitativnejšimi skladbami koncerta poznano že iz gledališča; v njej je razvidna zelo dosledna razvojna erajenost, ki ji daje doživljajski in stilno enotno zaključenost, s tem pa vtis trdne, dognane e-ske zgradbe pravega orkestralnega zvoka. Harmonični element je zanimiv in organski ter prijetno soglasen z melodičnim potekom. *Bernardovo »Rapsodično kolo«* b-ravnava folklorne motive na docela prosti melodični, harmonični in ritmični način, ki je nedvomno učinkovit. Tudi izpeljava, sleditev in družitev motivov kaže primerno iznajdljivost prav tako tudi instrumentalno, ki je dovolj smiselna in barvito zajeta. Vsekakor je ta skladba »olidno« pozitivno Bernardovo delo in dokazuje, da se skladatelji more v tej smeri uveljavljati na bolj uspešno. *Tomčev »Nizki reč«* v treh delih prikazuje narodne plesne pesmi v najrazličnejših izpeljavah. Skladatelj jim je dal kljub omejeni melodični širni razsežno akordičnost in dinamično, ki zama zlasti v prvem (Na trati) in tretjem (Po-koč-nica), mani pa v drugem delu (Nagajivka) Instrumentacija je zelo dobra, po obsežnosti polna in ef-kna.

Vse Osterčeve skladbe, svojo Vizijo ter Lajovčovo Pesem jeseni je očividno dirigiral Dimitrij Zebri, ki je iz interpretacijske težak sklad izbral potrebne vsebinske globine, jih zajel s pravim muzikalnim razumevanjem in jih predstavljal na lepi e-teti-ski višini. Isto moram reči o Samu Hubadu, ki je dirigiral Bernardovo Rapsodično kolo in je poleg sigurnosti pokazal zli st-mnogo smisla za naglasitev čustvenega v glasbi. Prav tako je tudi Drago Marjo Sl-jance, ki je dirigiral Tomčev Nizki reč, izklesal vse potrebne muzikalne finese in vsebinski ter oblikovno izdelal skladbo v njeni sintezi, dodal umetniški višni koncerta kvalitativni delež. Vobče je obika večjih dirigentov na takih večerih zelo umestna, ker daje možnost plemenitemu tekmovalstvu in pr kaz različnosti individualnih interpretacij, ki so dokazale na ome-njenem koncertu veselje, skrb in pogljobit-ve poednih dirigentov.

Orkester je bil v splošnem zelo dobro pripravljen. Omenjam na nekatere ne-oč-nosti ob koncih, ritmično la-bljnost na po-sameznih mestih in intonativno nesigurno-sti trobil, kar bi se dalo z nekoliko rozo-rosti in truda odstraniti ali vsaj mini-mirati. Vendar te majhne pomanjkljivosti celotnemu vtisu, ki je bil p-av leo in je izvenel pri občinstvu kar najbolj ude-sno, niso motile in je dosegel koncert lepo umetniško stopnjo.

Spet naglašam, da so koncerti UJMA ne le umetniško, temveč tudi zvočno in na-cionalno pomembni. Poslednji simfon-čni je bil stvaren dokaz pozitivne sloven-ke glasbene tvornosti in je dokazal, da smemo poleg starejših tudi novo izvajane skladbe smatrati za kvalitativne doneske sloven-ki simfonični literaturi.

Križanka

1	2	3	4	5	6
7		8	9		10
11	12			13	
14		15	16		
	17	18			
19					
20	21			22	
23	24		25	26	
27		28	29		
30		31	32	33	
34			35		

Pomen besed

Vodstvo: 1. svetopisemna oseba, 4. poljski pridelek, 7. kvarta, 8. zver, 10. japonska družabna igra, 11. svojilni zaimek, 13. del obraza, 14. mesto v Južni Srbiji, 16. mesto v Tunisu, 17. bogarski poet in narodni borec za osvoboditev izpod turškega jarma, 19. mesto v Srbiji, 21. gora na Notranjskem, 23. mesto v Dalmaciji, 25. svojilni zaimek, 27. moško ime, 29. listnato drevo, 30. veznik, 31. domača žival (ptič), 33. kazalni zaimek, 34. cumja, 35. reka v Srbiji.

Navpično: 1. slovenski čebelar, 2. plevel, 3. ploskovna mera, 4. kem. znak za prvi-ono, 5. moško ime, 6. mejaš, 9. pre-log, 12. dalmatinsko mesto, 13. vojvodinsko mesto, 15. krivoverec, 16. gradbeni material, 18. glas, 20. zbadljivka za mečana, 22. hrva-sko mesto, 24. interval, 26. kurivo, 28. kra-tica za površinsko mero, 31. veznik, 32. osebni zaimek.

Rešitev križanke, objavljene prejšnjo soboto

Vodstvo: 1. Prut, 5. vonj, 8. ortoped, 10. Apen, 11. es, 12. aj, 14. on, 15. ime, 16. lev, 18. Turin, 20. silabus (syllabus), 22. penat, 23. San, 25. ono, 26. es, 28. re, 29. li, 30. v v v v, 32. kohorta, 34. pred, 35. dvor.

Navpično: 1. pokal, 2. r r, 3. uta, 4. To-go, 5. ven, 6. od, 7. jesen, 9. pentatev, 11. emisar, 13. jeseni, 15. Iruš, 17. vino, 19. Ub, 21. la, 22. polip, 25. Nenar, 27. svod, 30. vod, 31. vrv, 32. ko, 33. to.

A. E. Fielding

Črna mačka prinaša srečo

Roman

— Ne bili bi videli mnogo, draga Aggie. — Opa-zila sem, kako je z eno roko zapirala predalček, z drugo pa skrivala nekaj za živetek.

— Kaj je pa vzela iz predalčka? — je vprašala Phyllis razburjeno. — Ali je sir Henry zaklepal svoje predalčke?

— Vedno. — je odgovorila gospa Stokesova. — vsaj zdi se mi tako, draga Nica ... in prosim te, ne imenuj me v takem trenutku Aggie, saj veš, da tega nimam rada. Mislim zares, da se utegneš motiti, ali pa sem prepričana, da se motiš v tem, kar mi-sliš, ne pa v tem, kar si videla.

Vrata so se zopet odprla in vstopil je Noel Stokes. Pristopil je k materi.

— To je moral biti zate strašen udarec, ko si ga zagledala. Kako ste pa prišli na to misel, Nica, da ste nas odvedli v to sobo?

— Phyllis je predlagala, da bi šli tja pogledat. — je odgovorila Nica takoj.

— Kako ste pa vedeli, da je tam? — je odgo-

vorila. Nica Phyllis, upirajoč v njo svoje svetlo-modne oči.

— Saj je rekel, da bo tam, ko je po večerji od-hajal, — je odgovorila Phyllis nestrpno. — Kje je Keith? — je vprašala Nica.

— Šel je spremit gospo Evansovo in njeno sestro domov, — je odgovoril Noel in Evi se je zdela, da je zvenel njegov odgovor preveč suho. Ta čas je pa zapel motor pred domom, kjer se je najbrže ustavil avto. Vsi so mahoma vstali kakor lutke na nitkah.

— Policija! — je zašepetal Noel.

— Policija! — je ponovila gospa Stokesova in njena usta so ostala odorta.

— Seveda, mati, — je dejal Noel nežno, — v ta-kem primeru je imel Jenkins čisto prav ...

— To je bila nemota ... neopretnost. Čemu torej policija? — je dejala z odločnim glasom.

— Rekli so, da prineli so s seboj doktorja Mor-leya, — je odgovoril njen sin izmikajoče. — Toda ne vidim ga. Najbrže se pelje za njimi v svojem avtu.

IV.

Agnes Stokesova vztraja na tem, da gre za nesrečo Farrant jim je prišel povedat, da je prispela po-licija. — Zdaj bomo videli, kako stvar stoji, — je pripomnil.

On edini ni kazal nobenega znaka razburjenja, ki ga je bil pravkar preživel z drugimi. Mirno je po-tenjil iz žepa pilico in si jel piliti nohte v pričako-vanju policije.

Kmalu se je pojavil na pragu mož v uniformi po-licijskega komisarja. Nuttall je imel pravilne ostre poteze, temnorjave velike oči, raven nos, energična usta in čeljust. Držal se je po vojaško pokonci in njegove kretnje so bile lepe.

— Na kolodvoru v Norwichu se je pripetila ne-sreča, — je ogovoril Nuttall gospo Stokesovo in se ji priklonil. Poznal jo je. — Bojim se, da zdravnik ne bo mogel priti prej kakor čez pol ure. Vsi mestni zdravniki so bili poklicani na kolodvor. Zdaj bi pa morda lahko videli ... sira Henryja gospa?

Gospa Stokesova je nerazločno zamrmrala svoje soglasje in se zaničljivo ozrla na komornikov hrbet.

— Sreča za nas vse, da je držal Batchelor v roki stekleničico s trupom, — je dejal Farrant, ko so se zaprla vrata za policijskim komisarjem in ko-mornikom, — in da je na stekleničici ta napis. Toda kaj je napotilo sira Henryja, da je pil iz stekleni-čice? Policija bo hotela vedeti to.

— Videla sem to dekle Gaskellovo, kako je po-tenjila nekaj iz predalčka pisalne mize. Ali niste opazili tega, gospod Farrant? Navadno vam ne uide nič, vedno vidite vse, kar se dogaja okrog vas, — je dejala Nica in si nataknila naočnike.

— Videl sem to, — je priklam, — nisem pa videl, kaj je vzela. Morda je bilo pisalo ali pa listina. Bil je zgornji predalček na desni strani.

Nica je priklamala.

— Ah, mislila sem, da ste to opazili, — je dejala pomirjeno.

— A kako to, da ste prišli tudi vi v knjižnico? — je vprašal Keith Farranta kar tako mimogrede.

— Šel sem tja pit, pa sem zaslišal krik ... Če se ne motim, je bila to gospa Evansova. Naglo sem odprl vrata v knjižnico in v naslednjem trenutku sem opazil, da ima gospodična Gaskellova v roki neko pismo ... ali papir ... in videl sem tudi, da ga je skrila za živetek.

— Kako si je mogla drzniti! Kakšno pismo ali papir je bilo to? — Agnesin glas je zvenel ogorčeno in razburjeno. — In slišali ste tudi gospo Evansovo, kako je kričala: Harry, Harry!?

— Ugotovili bomo, kaj je vzela, čim odide poli-cija, — je dejala Nica. Mislim, da bi ne smeli po-vedati policijskemu komisarju, kaj smo videli. Skoraj bi rekla, da se je med Henryjem in to mlado Gaskel-lovo nekaj pletlo. In če bi bila ti tu, Aggie, bi vrtilo policije niti z besedico ne omenila, da je gospa Evan-sova po imenu klicala bratranca Henryja.

— Komisar se vrača, — jih je opozoril Farrant, ki je očividno zelo dobro slišal. — Torej molčati, kaj ne? — je vprašal in se ozrl na Nica.

Policijski komisar Nuttall je vstopil slock, vzrav-nan in raven kakor stura.

— Moram seveda počakati, da pride zdravnik, — je dejal, — ni pa treba, da bi nam pojasnjeval vzrok smrti sira Henryja. Stekleničica strupa v njegovi roki govori še preveč jasno. Nismo mu je mogli iztrgati iz rok, tako krepko jo je stiskal. Povsod okrog grla so odtisi njegovih prstov. Seveda, sledila bo sodna preiskava in bojim se, da bo odredjena obdukcija.

Iz Zagorja

— Silvestrovanje v Sokolskem domu je privabilo številno občinstvo in je bila dvorana polna zasedena. Za plesno glasbo je poskrbel prav izvrsten in priden Karačev jazz, dramska družina pa je v režiji br. Goloba Francita pripravila posrečen in zadosten spored ob katerem so se navzoči izvrstno zabavali. Kar se da originalen je bil nastop štirih bratcev, ki so »vdrili« v dvorano in si priborili pot na oder, kjer so prepevali domače viže in jih je morala končno z vso avtoriteto napoditi hišnica Sokolskega doma. Kroniko doline v preteklem letu je sestavil in recital naš dolgoletni, pred kratkim prestavljeni prosvetni delavec br. Dinko Košmerl, ki nas je obiskal z vso svojo družinico. Prav tako smo z radostjo pozdravili še dva znanca, pridna člana sokolske dramske družine učitelja Doušana z Rake in Vouka Milana, uslužbenca Bate Alegorija, ki je predstavljala prehod v še burnejše novo leto. Po novoletnem voščilu sokolske uprave se je razvila vedra zabava do druge ure zjutraj in to v najlepši harmoniji navzočih, ki so bili zastopani iz vseh slojev doline.

— Električni tok se ne bo podražil, tako je sklenila uprava Električne zadrage Zagorje, nasprotno, še poceniti se bo in sicer za 25 par pri kilovoltni uri in bo stal tri dinarje, to pa seveda vse dotlej, dokler bo rudnik oddajal tok po dosednji ceni. Gotovo razveseljava vest v času splošnega porasta cen. Sicer pocenitev sama po sebi ne pomeni izdatnega prihranka, kaže pa, da je zadruga v spretnih rokah ter vzbuja vprašanje, kako, da se drugod za isto stvar cene dvigajo.

— Odlikovanje. Red sv. Save V. razreda je prejel šolski upravitelj zagorske šole K. Guna Vinko, Čestitamo.

— Električna lokomotiva, ki bo obratovala na industrijskem tiru premogokopne družbe je prispela preko Salzburga v petek dopoldne. Je to srednje velik stroj, ki tehta 20.600 kilogramov, na bo v svojo boljše izrabe njenih 300 konjskih sil obtežen na 37 ton. Podobnih električnih lokomotiv je tvornica Siemens-Schuckert preteklo leto izdelala za Švedsko 16 kosov, v Jugoslaviji pa je naša zagorska edina, kakor bo tudi električni obrat na progi prvi pri nas. V to svrhu bo treba pol-žiti v zemljo še kablje kar bo trajalo še pre-

cej časa in bo začela obratovati šele čez kakšnega pol leta. Na poti iz Nemčije — okolica Berlina — do nas je spremljal stroj mlad monter, doma iz lužiške pokrajine. Voznja je trajala ves teden. Pravi, da so mu zvoki naše govornice znani in da kak drobce, primerjajoč ga z govornico lužiških Srbov razume. Na vprašanje, kakšne razmere vladajo med lužiškimi Srbi je povedal, da uživajo jezikovno svobodo ter predstavljajo za Nemce nekatrsko folkloristično atrakcijo, posebno o Veliki noči, ki jo praznujejo po starih šegah in ko jih pridejo gledat z vseh krajev Nemčije.

— Številčna zaposlitev pri rudniku TPD znaša okroglo 1240 ter je glede na vedno večje potrebe v lahkem naraščanju. Za službo so dobri in je prav, da je prišlo v dolino nekaj zvenečega blagoslova, saj pa je bilo do zadnjih časov tovalj revščine in pomanjkanja.

MALI NESPORAZUM
Pestunja, ki bi rada dobila novo službo: Trinaest otrok. Milostiva, te službe ne morem sprejeti.
Gospa: Bežite no, pa vendar niste praznoverni.

SPORT

Vsem kolesarskim podzvezam in klubom

Upravni odbor Slovenske kolesarske zveze obvešča vse kolesarske podzveze in klube, da se bo 11. redni občni zbor SKZ vršil v nedeljo 23. II. 1941.

Zato se pozivajo vsi klubi, da izvrše svoje redne občne zборе najkasneje do vključno 1. II. 1941., da bi moglo še do občnega zbora Slovenske kolesarske zveze obdržati svoje redne občne zборе tudi vse tri kolesarske podzveze.

Mariborska in Koroška kolesarska podzveza se naprošata, da svoj izbrani termin takaj sporočita upravnemu odboru Slovenske kolesarske zveze, da na podlagi tega obdrži svoj redni občni zbor še ljubljanska kolesarska podzveza.

Zapisnike svojih rednih občnih zborov naj klubi predložijo v roku 8 dni po en izvod upravnemu odboru Slovenske kolesarske zveze in en izvod nadrejeni podzvezi, podzveze pa naj prav tako predlo-

žijo po en izvod upravnemu odboru Slovenske kolesarske zveze.

Smučarska sekcija SK Ilirije objavlja: Zaradi nestalnega vremena se odgodi smučarski klubski dan, ki bi se moral izvesti v dnevi 5. in 6. t. m. v Planici. Nov termin bo objavljen kasneje. Iz tega razloga se odpove tudi klubski tečaj, ki bi se moral vršiti od 7. do 12. t. m. v Planici.

POZNA JO

— Prijatelj, svari te pred tem damo pri tem oknu — pravi gospod v kavarni svojemu sosedu. — Če se zapleteš z njo v pogovor, se je ne boš več odkrižal.

— Vem, saj to je moja žena.

KAJ JE LEPA ŽENSKA?

— Na to vprašanje je odgovoril Fontenelle: — Lepa ženska je raj za oči, pekel za dušo in vice za denarnico.

V DROGERIJI

— Želite prosim?

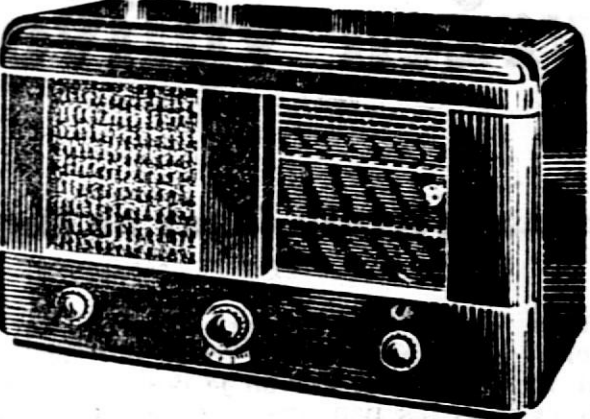
— Sidol za zobe.

— Reči hočete odol.

— Ne, imam namreč žolte zobe.

Žena je ona, ki določa okus in kulturo svojega časa.
Za sodoben dom si izbere

4-ELEKTRONSKI SUPER SPREJEMNIK

ORION
RADIO 150

RADIO d. z. o. z., LJUBLJANA,
Miklošičeva c. 7.
RADIOVAL, LJUBLJANA,
Dalmatinova ul. 13.
ANTUN BREMEČ, CELJE,
Miklošičeva ul. 2.
L. LUSICKY, MARIBOR,
Koroška c. 11.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliti, izjave beseda din 1.— davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

BLAGO ZA POHIŠTVO SEVER, LJUBLJANA, MARIBOR

vedno najnovejši vzorci v veliki izbiri kupite pri

RAZNO

Beseda 50 par davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

TRGOVINA »EDO« CEVLJI
Prešernova 48
Vam postreže v modi, kvaliteti
in po najnižjih cenah!
Priporoča se
EDO CEVLJI 50 L.

Otomane

Imamo zopet v veliki izbiri na zalogi po zelo konkurenčni ceni

TAPETNIŠTVO
E. ZAKRAJŠEK
Miklošičeva 34

POZOR!

Velika zaloga moških in otroških galoc in gumijastih skorj. — Popravilam snežne in galose ter vse vrste čevljev. — Priporoča se KLAVER, Vošnjakova 4. 276

IDEAL SMUCARJA

so prima smuči. — Dobite jih edino le pri Dolencu J., kolarju v Strazišču pri Kranju. Trgovci engros ceno. 274

50 PAR ENTLANJE
šturiranje, vezanje zaves, perila, monogramov, gumbic. — Velika zaloga perja po 7.— din. — Južljana, Gosposvetska c. 12 in Francišanska ul. 3. 3. T.

ZA VSAKO PRILIKO
najboljša in najcenejša oblačila si nabavite pri
PRESKER
Sv. Petra cesta 14 2. T.

OGLASUJ

»Slov. Naroda«

KLIŠEJE

ENO
VEČERJNE
JUGOGRAFIKA
V PETRA NAŠI 23

POHIŠTVO

po naročilu najceneje, vsakovrstni stoli, politiram oprave, vsa popravila najceneje pri ZORMAN, Breg 14. 307

TEODOR KUNC

(Ljubljana, Aleksandrova c. 5/II.)
Za pismen odgovor priložite znamko!

PRODAM

Beseda 50 par. Davek posebej.
Najmanjši znesek 8.— din

TRGOVSKO HIŠO
enonadotropno, s dobro vpeljano trgovino v obsejnim pasu zaradi pomanjkanja gotovine takoj prodam. — Ponudbe na upravo pod 2. P. 2991

ZARADI SELITVE
ugodno naproday lepa moderna šperana črna jedilnica in stavbna parcela pri postaji Skofljica. Polzve se pri Comino, Skofljica. 282

ZIMSKA SORTIRANA
JABOLKA
tma naproday trg. posl. Kmetij-ke družbe, Novi trg 3. 304

MREŽE ZA POSTELJE

lobite najceneje v Komenkega ul. 34. Izdelovanje posteljnih tičnih vložkov. Rabljene sprejememo v popravilo. 292

POSTELJNO PERJE

po din 10 in 14. Čehano perje din 25, 35, 55. Gosje perje od din 80, 100, 140 »Fuhe« 250, 300, 350 dobite pri Luka A., Ostjsek, Desatičana 31. Vzorci brezplačno. 296

SLUŽBE

Beseda 50 par. Davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

ZOBOTEHNIKA

verziranega v kavčuku in zlatu išcem za takojšnji nastop. Pismeno ali osebno se zglašite pri B. Stoka, dentistu v Kočevju. 283

GOSPODICA

s malo maturo in trg. šolo išče službo v pisarni ali kot dia- gajničarka. Nastop takoj ali po dogovoru. Ponudbe na upravo lista pod »Marjivac«. 2844

DAMSKI KROJAČ

prvovrsten, z obrtnim listom, dobrim krojem in nekaj gotovine grem kot družabnik s šiviljo takoj ali pozneje. Pismene ponudbe na »Slov. Naroda« pod šifro »Damski krojač«. 302

GOSPODINJA

žobra kuharica, čista, varčna z zanesljivo išče službo pri starejšem gospodu samcu ali vdovcu. — Ponudbe na upravo lista pod »Varčnac«. 291

BRIVSKA VAJENCA
sprejme takoj Trtnik Miro — Triser, Ambrožev trg 9. 293

ŽENITEV

Beseda 50 par. Davek posebej.
Najmanjši znesek 8.— din

SELM POKOČNI DEKLE
rednje starosti, ki poseduje mlin s posestvom. Sem izkušen mlinar, priden in pošten, s doto 10.000. Ponudbe pod »Mlitar«, poštno ležeče, Litijska. 294

POUK

Beseda 50 par. Davek posebej.
Najmanjši znesek 8.— din

PRIOHODNI

PRIOHODNI TEČAJ
na vsa damska oblačila se bo vršil od 15. januarja do 5. februarja 1941. — Vsa zadržana pojasnila dobite na obilastveno dovoljeni krojni toli

Posteljno perje

po din 10.—, kemično očiščeno din 14.—, čehano in kemično očiščeno din 25.—, 35.—, 55.—. Belo in sivo gosje perje in puh dobite najugodnejše pri »LUNA« — Maribor, same Glavni trg 24-a. VZORCI BREZPLACNO!

Ljudska samopomoč v Mariboru

zavarovalna zadruga z o. j.

je z dovoljenjem (koncesijo) trgovaškega ministrstva v Beogradu z dne 16. decembra 1940

prava domača zavarovalnica za življenjsko zavarovanje

»LJUDSKA SAMOPOMOČ« zavaruje po vsaj državi vse zdrave osebe:

1. za posmrtno zavarovanje v starosti od 16. do 80. leta
2. za posmrtno zavarovanje s skrajšanim plačevanjem mesečnih prispevkov od 16. do 65. leta
3. za doživetje in smrt v starosti od 16. do 60. leta
4. za otroka od 1. do 16. leta

Ako se niste član »Ljudske samopomoči«, zahtevajte naše nove tarife in zavarovalne pogoje brezplačno in brezobzno. Za vsak kraj v Jugoslaviji se sprejmejo zanesljivi in ugodni zaupniki.

KDOR SE ZAVARUJE — SHRANJUJE

Občina Ljubljana
Mestni pogrebni zavod
v Ljubljani

Brez posebnega obvestila.

V svojem imenu in v imenu sorodstva in svaštva naznanjava prežalostno vest, da nama je nadvse ljubljena, predobro soproga, odnosno mama, gospa

Marija Dolenc roj. Schnerch

dne 5. januarja 1941 zvečer, spravljena z Bogom, umrla.
Pogreb se vrši v nedeljo 5. januarja 1941. ob pol starih popoldne z 2al — kapele sv. Nikolaja — k Sv. Križu.
Nepozabno pokojnico priporočamo v molitev in blag spomin.

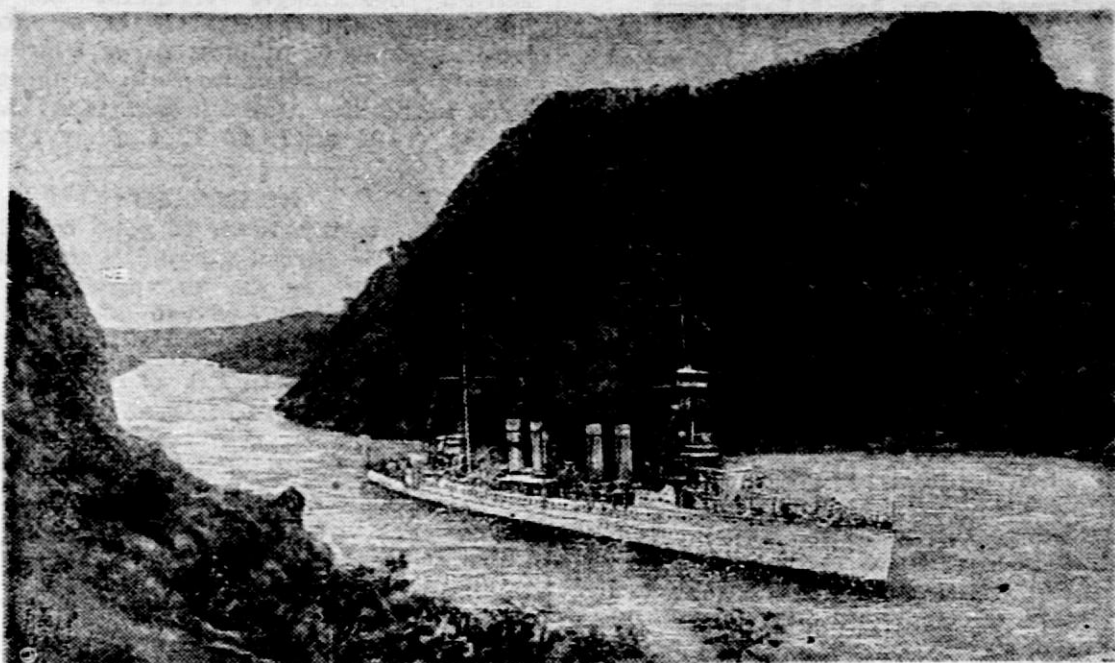
LJUBLJANA, dne 4. januarja 1941.

Mag. pharm. MARIJA DOLENC
hčerka

prof. dr. METOD DOLENC
soprog

Najbolj aktualno svetovno čudo

Je Panamski prekop, ki ga čuvajo Američani bolj kakor svoje zlate zaklade

V nekem ameriškem tedniku sem videl nekoč fotografirane Panamskega prekopa z naslovom 'najbolj aktualno svetovno čudo'. Primerneje se to res ne da izraziti. Angkor-Vat, nebeško svetilišče Pekinga, ali piramide napravi seveda večji vtis kakor prekop, toda dandanes je njihov pomen le še v tem, da pospešujejo tujski promet in fotografiranje. V kanalskem pasu je treba biti z aparatom previdnejši; zakaj lahko bi ujeli na filmu kako skrivno municijsko postajo ali skrite utrdbne ter si nakopali velike neprijetnosti. Teren, na katerem stojimo, je Američanom namreč bolj svet, kakor Wall-street ali Bela hiša v Washingtonu; petdeset metrov vodne proge pomeni ameriški velebiti več ko posest New Yorka. Kaj bi se na primer zgodilo, če bi nekega dne izleteli dve kanalski zatvornici v zrak? Japonci vedo, kaj bi se potem zgodilo. Američani pa tudi. In zato čuvajo prekop bolj kakor svoje zlate zaklade.

Svetovno čudo se lahko ogleda z ladjo, železnico ali letalom. Ladja opravi prekop v osmih, železnica v dveh urah in vodni monopolni 'Isthmian-Air-Service' prileti jo od Colona v Panamo v tridesetih minutah. Polet velja sedem dolarjev, in ne poudari se tako kmalu druga priročnost, da bi se pametneje potrošilo sedem dolarjev.

Vse se vidi zelo ljubko in majhno — odgoraj. Če se enokrovniki potem dvigne pet sto metrov in se zdi da se plava nad vodo Atlantskega oceana, vzplava na zahodu v daljavi ozka srebrna proga: skrivnostno morje, ki ga je Kolumb vse življenje iskal in nikoli našel: Pacifik.

Naj kdo se tako dobro pozna Pacifik, je vendar posebno in redko doživeti, videti ga od tod gor, kako se svetilka, medtem ko spodaj še leži Atlantik.

Nisem edini, ki ga je ta pogled zgrabil, ko sem letel tu gor nad ozkim zemeljskim sedlom med obema največjima morjem sveta: pilot je potrdil, da na tem mestu prenehajo tudi stoddostni Yankeeji zvečiti gumij in da utihnejo celo vsi ženski turisti. Kako je moralo vse to vplivati na Vasca Nuñeza de Balboa, na prvega človeka, ki je od vzhoda videl Tihi ocean! Zgodovina pripoveduje, da so Balboa in njegovi zvesti zapeli Te Deum, in ko so potem čez nekaj ur prišli na obalo Pacifika, so poklekli in zajemali vodo v roke.

Kdor ne pozna zgodovine Panamskega prekopa, bi mu še na misel ne prišlo, koliko človeških življenj in denarja je stal. Gladina Pacifika leži za nekaj decimetrov višje, kakor Atlantik, in razen tega se dviga zemeljska ožina za 27 metrov nad morjem. Ladje je torej treba s sistemom zatvornic dvigniti, peljati skozi kanal in jih potem spet s pomočjo zatvornic spustiti v morje.

To se kajpak lahko reče. Toda za dosego tega je bilo treba 35 let. Američane je to veljalo 500 milijonov dolarjev, Francoze pa tri milijarde frankov. Bil je eden izmed največjih korupcijskih skandalov novega veka in več ko 40.000 ljudi je pri tem poginilo! 40.000 Ameriški statistiki, ki vsa števila zavijajo v besede, so izračunali, da bi lahko vso zarezno prekopa v gore ožine (Culebra - Cut) napolnili s trupli ljudi, ki so poginili za njegovo ustvaritev.

Ko je Lesseps zgradil Sueški prekop, je bil najslavnejši inženir na svetu. Panamski polom ga je pripravil ob vse: ob denar, ime, čast. Nekje v Panama City stoji Lessepsov spomenik. Panamci se odpljujejo pred njim, Američani se ironično smehljajo, če ga vidijo, samo maloštevilni Francozi, ki pridejo kdaj pa kdaj mimo, smamejo tiho klobuk z glave.

Ko je bila 12. maja 1879. ustanovljena v Parizu Kanalska družba, si ni nihče belil glave zaradi težkega projekta. Denarja je bilo dovolj — in tako so poslali vse dot, kar se je zdelo potrebno. Ampak, da so dopele tja lokomotive brez kotlov, žerjav brez verig, tračnice zarjavele in konserve gnile, tega ni vedel niti Lesseps, niti ljudje v Parizu. Tudi niso vedeli, da se je zbrala med Colonom in Panamo največja pustolovska sodrga, ki jo je mogel svet dati; da je bilo le malo takega, da je hitro in dobro prišlo v Panamo: šampanjec, rum gin in ženske. In da je bilo tam nekaj, proti čemur je bil tudi najboljši inženir sveta brez moči: moskiti.

Panamskega prekopa niso zgradili inženirji, nego medicinci. Američani so investirali sto milijonov dolarjev za boj proti moskitom. Potem šele, čez eno leto, so začeli delati.

Po polomu francoske družbe so kupili Američani milijonske vrednosti strojev za smešno ceno. Takrat, leta 1902., je bila Francija stara 1400 let, Amerika pa 130 let. Lesseps je bil onemogel starček devetdesetletnik, Teodor Roosevelt pa petinšestdesetletnik. Okrog prekopa se daruje milostno 'neodvisnost' mladi republiki Panami (toda Washington kontrolira bugete za Panamo); ljudi v Kolumbiji je treba odvračati in inscenirati se majhna revolucija. Toda 3. avgusta 1914. plove vendar prva ladja skozi novi prekop.

Odtlej je sledilo prvi ladji že več ko sto tisoč drugih. Prevoz stane en dolar za točno, tako da mora kolikšni večji 200.000-tonski parnik plačati za svoj prehod celo premoženje. Prekopno ravnanje započne majhno armado nameščencev, ima kar celo mornarico, ki popravlja prekop.

Vzlic tem velikanskim izdatkom presega čisti dobiček danes že sto dolarskih milijonov, in računa se, da bodo v nekaj malo letih amortizirani vsi stroški.

Če bo prekop tako dolgo živl.

Zakaj to je slaba stran oslepujoče afere: dela skrb.

Angleški kapitan, ki je »slučajno« ne- previdno manevriral v zatvornicah, španski trgovec, ki se mora »slučajno« vsak drugi dan peljati od Paname v Coton in vselej »slučajno« z ladjo, čeprav izgubi pri tem šest ur časa, japonski vrtnar, ki je zvečer v Panamskem pasu zalival svoje cvetlice in je bil tri ure pozneje najden s prestreljeno glavo...

Sami slučajji. Po sijajno asfaltiranih cestah Kanalskega pasu se vozijo podnevi elegantni vozovi elegantnih gospodov; na tisti, sredi zelenih palm, igrajo mladi ljudje tenis. Kako miroljubno je vse to na pogled! Kdo bi slutil, da se v tej mirni pokrajini registrira in »prikriva« več umorov, kakor marsikje v milijonskih ameriških mestih?

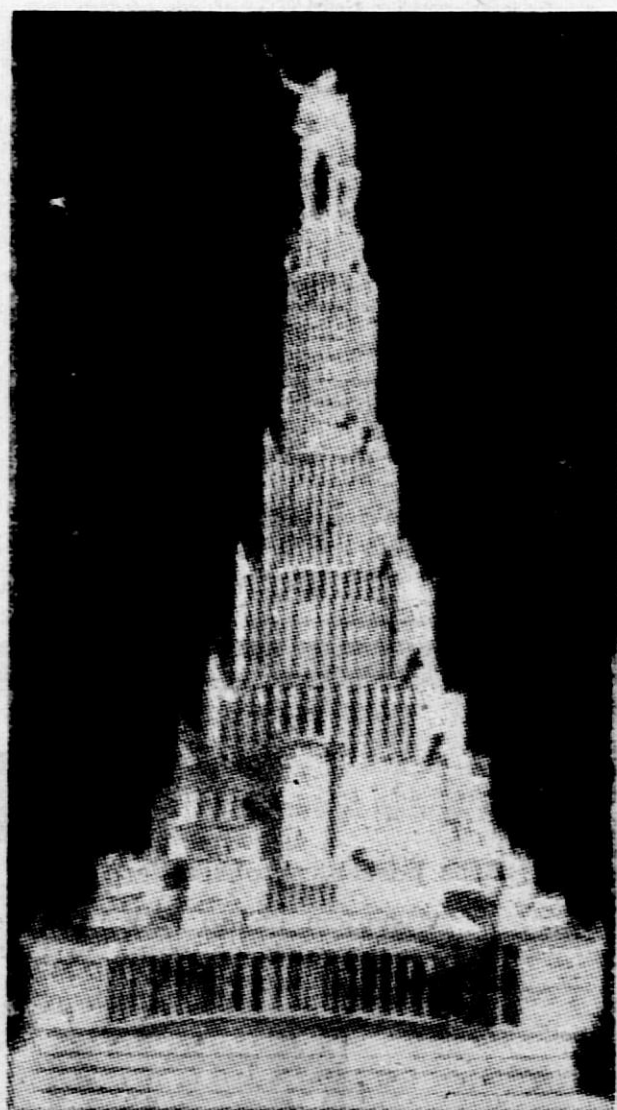
Ne, lastnikom prekopa res ni lahko čuvati svojo dragoceno imovino. Nad ožino letijo Navy-stroji. Toliko jih je, da so med prekopom v zraku uvedli enotni sistem.

Po Moskvi potujejo velika poslopja

25.000 ton težka poslopja premaknejo za 20 — 50 metrov, ne da bi se morali stanovalci izseliti

Lani so v okviru rekonstrukcije Moskve premaknili 18 zidanih hiš brez konstrukcije s prostornino okrog 200 tisoč m³. Pozimi 1938 so za 50 m premaknili hišo štev. 24 v ulico Gorkga, težko 23.000 ton. To je omogočilo razširiti ulico na tem mestu od 16 na 50 m. Glede velikosti in teže hiše je bilo to premikanje svetovni rekord. Potem so premaknili poslopje moskovskega sovjeta za 13.65 m. To poslopje tehta 20.000 ton. Pripravljalna dela so morali opraviti pod zemljo. Uslužbenci moskovskega sovjeta so na delu ta čas nemoteno v svojih pisarnah, kakor da je vse v najlepšem redu.

Oni dan so v Moskvi premaknili 25.000 ton težko hišo. V ulici Gorkga so premaknili poslopje za 19,2 m. Premaknili so doslej največje poslopje tako sretno, da so gledalci premikanje komaj opazili. To poslopje obstoja prav za prav iz treh hiš, zgrajenih na skupnem temelju. V njem je mladinsko gledališče in mnogo stanovanj, kjer stanuje več sto ljudi. Med premikanjem hiše je deloval vodovod, električna

Palača sovjeta v Moskvi, še nedograjeno najvišje poslopje na svetu

naprava, kanalizacija, telefon in radio brez vsake motnje. Stanovalci hiš niti niso, da se hiše premikajo. Ko se je jelo veliko poslopje ob šestih zjutraj na radijski znak iz pisarne glavnega inženierja premikati proti novemu mestu, se noben stanovalec ni prebudil.

Da so mogli premestiti to veliko poslopje s prostornino okrog 50.000 m³ so ga mo-

Moskva: Centralno poštno poslopje

rail opasati z dvojnimi kovinastimi nosilci. Pred poslopjem so izkopali veliko jamo. V temeljnih stenah so spodaj izvrtali luknje, skozi katere so položili tramove. Potem so zapolnili vse odprtine med nosilci in stenami s cementom in nosilce električno zvarili. Tako je bilo vse poslopje obdano z dvojnimi kovinastim pasom. Potem so v poslopje položili originalno sovjetsko konstrukcijo in sicer 13 tračnic, na nje pa 1200 kovinskih valjarjev. Ko so odstranili spodnji del temeljev, je počivala vsa teža poslopja na valjarjih. Poslopje so potem premaknili s pomočjo 55 električnih dvigal, ki jih je konstruiral sovjetski izumitelj. Poslopje je vleklo 13 električnih dvigal, postavljenih pred njim. Za poslopjem je bilo 42 dvajsettonskih dvigal ki so ga potiskala naprej. Premikanje poslopja je trajalo 20 ur.

Zdaj pripravljajo premestitev monumentalnega poslopja, ki ga je zgradil sloveči ruski zgraditelj Kasakov iz ulice Gorkga v Sadovo ulico. V tem poslopiju je velika očesna klinika. Zasukan bo v kotu 97° in premaknjeno za 80 m. Ulica Gorkga leži 2,80 m nad Sadovo.

Zavarovanje proti potopu

V mestu Loredo v severoameriški državi Texas v neposredni bližini mehiške meje živi zelo zanimiva sekta, katere člani se imenujejo Noetovi privrženci. Sekto je ustanovil bivši krčmar John Perkinson, ki se zdaj izdaja za Ezehielovega brata. Glavni nauk sekte je, da pride kmalu nov vesoljni potop, ki bo pomenil konec vsega človeštva. Rešili se bodo samo člani te sekte, ki bodo pa morali svojo rešitev draga plačati. Prebrisani brat Ezehiel je namreč ustanovil delniško družbo z nalogo zgraditi ogromno ladjo.

Vsak član, ki si hoče zagotoviti mesto na moderni Noetovi banki, mora kupiti vsaj eno delnico za 100 dolarjev. Nova Noetova barka bo dolga okrog 300 m. Na nji bo razen močilnice, prostornih skladišč in kuhinje, samo nekaj tisočih kablin. Ker proroči brat Ezehiel začetek novega vesoljnega potopa na veliki petek 1941. so Noetovi privrženci že začeli graditi barko. Delo seveda opravljajo brezplačno, ker jim je tako ukazal poglavar sekte. Nihče pa ne ve, zakaj grade barko brez železnih žblijev. Ker je bilo doslej prodanih 2.000 delnic, je napravil Ezehiel že pred vesoljnim potopom za vsak slučaj dobro kupčijo.

Materino razočaranje

Policija v Clevelandu je več mesecev iskala nevarnega vlomnika, ki je s pobe- glim kazencem Edvardom Buja om- raževal več vlomov. Nekoč sta hotela v- lomiti v neko draguljarno na tu je policija zasledila in Burian je bil obsojen. Ob- streljen je bil tudi njegov aid š ki se mu je na podočilo kljub temu onesti v te- Sele pozneje ga je policija izsledila in prijel. Hotel je vlomiti v neko mesarijo, da je bil na begu obstrelen.

Se istega večera je telefonirala policiji

neka ženska in ovadila neznane tolovaje, češ da so streljali na njeno oga sina. De- tektivi so takoj prihitali v njeno hišo, kjer so našli težko ranjenega Edvarda Buja ov- skega, v katerem so takoj spoznali iska- nega zločinca. Med zaslišanjem je v- ršilo na dan, da nesrečna mati niti slutila ni, s čim se poča njen sin. Ko se je prvi kel ranjen domov, je mater nagajal, da je bil ranjen med kartanjem. Doma se je one- svestil. Prestrašena mati je tle-irala policiji in šele po prihodu detektivov je zvedela, da je njen sin tolovaj. Tako je mati nehote izročila lastnega sina roki pravice.

Čebelji strup zdravilo proti revmatizmu

V Nemčiji imajo največjo čebeljo farmo na svetu

Med in vosek čebel sta spadala pri vseh narodih med najdragocenejše proizvode do- mačega gospodarstva. Človek je znal že v pradavnih časih navezati čebele na svoj dom. Med mu je služil za poslastico in zdravje, vosek je pa uporabljal za sveče. Tretja snov, ki mu pa ni bila prijetna, je bil čebelji strup. In tako je še danes. Čebelin pik človeku nikakor ni prijeten in vendar je postal čebelji strup za človeštvo važna snov. Uporablja se namreč kot zira- vilno pri revmatičnih obolenjih.

Ze v pradavnih časih je človek spoznal zvezo med zdravilno močjo čebeljega stru- pa in revmatizmom. Ne samo da se je ohranilo prastaro izročilo o zdravilnosti čeb- eljega strupa, ljudje po kmeth so nam- reč to zdravilo pogosto tudi praktično pre- izkusili. Praktično življenje je pokazalo, da je ozdravilo 58% vseh revmatičnih čebe- larjev, ki so jih opikale čebele v 29% pri- merov je pa bolezen znatno popustila. In to dognanje izkorišča zdaj medicina. Zda- jvirajo revmatičnim ljudem čebelji strup v mazilu. V njem so neznatni kristalčki, ki ranijo kožo in strup pride pod njo. Po- vpraševanje po tem zdravilu proti revma-

tizmu je vedno večje. Čebelji strup se ne da izdelovati sinte- tično, ker niso znani njegov sestavni deli. Znan je samo njegov učinek in znano je, da vpliva na žile. Treba je bilo torej goji- ti čebele v velikih množinah. V Nemčiji imajo med Ulmom in Ilertisnom največjo čebeljo farmo na svetu. Tu je v uljih blizu 3000 čebeljih družin. Vsako leto potrebu- jejo na tej čebelji farmi 800 kraljic.

Kako se pridobiva čebelji strup? Prvotno so čebele usmrtili in jim vzeli strup. Ta strup pa ni bil čist in tudi tako močan ne, kakor je sicer. Na čebelji farmi v Nemčiji pridobivajo strup tako, da nastavlajo če- belam impregnirano snov, ki strup absor- bira. Potem izločijo strup in ga pripravijo, da gre v prodajo. Poskus je na čebelji far- mi so pokazali zanimive lastnosti čebel. Tako so ugotovili, da vplivajo na količino strupa starost hrana in letni čas. Mlade čebele so brez strupa, ki se pojavi šele prvi in drugi dan. Petnajstega dne začne strupena žleza degenerirati. Količina stru- pa se giblje med 0,15 do 0,3 miligramov. Čebelji strup gre z nemške farme po vsem svetu.

Človek podvržen vplivom vremena

Velik vpliv vremena in letnih časov na človeško zdravje

Vsak človek je več ali manj podvržen mogočnim vplivom vremena, čeprav neka- teri trde, da so se telesno zelo utrdili in da ne podlegajo vremenskim silam, ki se kažejo bodisi v nerazpoloženju, razdraže- nosti, nervoznosti, če že ne celo v bole- znih. Če se morda nekaterim zdi, da vreme na nje ne vpliva, ker so trdnega zdravja in mladi, bodo vseeno prej ali slej morali priznati, čim se bodo nekoliko postarali in bo telo oslabilo, da je človek več ali manj suženj vremena.

SOLNCE IN ZDRAVJE

Vzrok vseh vremenskih procesov je soln- čno žarenje, kakor je solnce sploh vir vse- ga življenja na zemlji. Vaga, toplota, ve- ter, zračni tlak — vse to se menjava pod vplivom solnčnega žarenja. Solnčno ža- renje pa ni vse leto enako nikjer na zemlji, saj je odvisno od oddaljenosti zemlje od solnca in položaja zemlje. Ne more ostati brez posledic, da je človeško telo izpostav- ljeno v raznih letnih dobah neenakemu solnčnemu izžarevanju, spreminjajoči se in- tenzivnosti ultravijoličnih žarkov in veli- kem nihanju toplote. Znanstveno je do- kazano, da se tudi človek v prenesenem pomenu besede vrtil okrog solnca, to se pravi, da njegove zdravstvene razmere za- vise v veliki meri od letnih časov.

SEZONSKE BOLEZNI

Zato se pojavljajo v posameznih letnih časih razne bolezni, ki bi jih lahko imeno- vali sezonske; ugotovljeno je, da za davico zbolijo največ otroci pozimi, da spomladi umi- ra 60% več tuberkuloznih kakor jeseni in da so obolenja za raznimi boleznimi po- zimi mnogo pogostejša kakor v drugih let- nih časih. To je lahko opazil vsak laik. Znano je, da nastopajo epidemije hripe pozimi.

POSREDNI VPLIV LETNIH ČASOV

Razen tega pa vplivajo letni časi tudi posredno na zdravje ljudi. Dokazano je, da ljudje obolevajo v pozni zimi in zgodnji pomladi tudi zaradi nepravilne prehrane, ne le zaradi zmanjšane ugodnega vpliva solnčnih žarkov. Tako so n. pr. v Rusiji prejšnje čase ljudje ob koncu zime obole- vali za tako zvano volčjo meglo; neprijet- no očesno bolezenjo. Bolniki miglja pred očmi. Zdravniki so dognali, da so ljudje obolevali za to boleznijo zaradi ostrega posta vitamina A, ki je prav tako potre- ben odraslim kakor otrokom. Če v hrani otrok ni tega vitamina, otroci prenehajo rasti. Če je pa hrana odraslih brez vita- mina A, nastopajo motnje na roženici. Vi- tamin A je v mleku, mlečnih izdelkih in rumenjaku, torej v hrani, ki je pravoslavni Rusi v postu niso uživali.

O posrednem vplivu letnih časov na zdravje ljudi lahko govorimo tudi, če upo- števamo nekatera obolenja poleti. Tako ljudje poleti pogosto obolevajo za čreves- nimi boleznimi. Da so te bolezni poleti po- gostejše, si moramo razlagati predvsem s tem, da ljudje v tem letnem času uživajo več surove hrane in pijejo več vode. Brez pomena tudi ni kopanje; pri kopanju nam- reč kopalec pogosto nehoti požre vodo, neprevidni kopalci pa tudi pijejo vodo iz nečistih potokov in rek.

ULTRAVIOLEČNI ŽARKI ŽARKOV

Ultravijolični žarki ne vplivajo na člo- veško zdravje samo ugodno. Prevelika »do- za« teh žarkov je lahko prav tako škod- ljiva, če ne še bolj kakor premajhna. Ta- ko so zdravniki že dolgo opazili, da je umrljivost dojenčkov poleti večja, kakor v drugih letnih časih. Dolgo se niso mogli zediniti o vzroku povečane umrljivosti, do- kler ni prodrlo mnenje nemškega učenjaka Meimerta, ki je dognal, da otroci poleti ne umirajo v večjem številu zaradi manjše

higijene pri hrani, temveč, ker so dojen- čki pogosto pregreli; telesna temperatura se zviša, ker se je dojenček prevred segrel, bodisi neposredno na soncu ali ker je bilo prevroče, in nastopila je neke vrste vro- činska bolezen, podobna ptičnici. Učenjaki ki so tudi dognali, da obilica ultravijolič- nih žarkov škoduje poleti tudi ženam. Ve- deti moramo, da ultravijolični žarki pro- dirajo tudi v senco, ženam intenzivno ul- travijolično žarenje vpliva škodljivo na žleze, ki izločajo hormone.

ŠKODLJIVOST ULTRAVIOLEČNIH

Ultravijolični žarki vplivajo navadno najbolj škodljivo na človeški organizem v začetku spomladi, a kritična doba, ko bi morali biti ljudje pazljivi, se začneja že v drugi polovici februarja. Človeško telo po- zimi izgubi odpornost, da se spomladi ne more upreti škodljivim vplivom ultravio- lečnih žarkov. Šele, ko se telo sčasom zo- pet navadi ter utrdi, vplivajo solnčni žarki nanj le ugodno. Zaradi pomanjkanja ultra- vijoličnih žarkov pozimi se zaustavi rast otrok in motnje nastanejo v izmenj snovi v telesu. Telo se zopet navadi na ultra- vijolično žarenje maja ali vsaj junija.

ZIMSKO SPANJE IN SOLNCE

Učenjaki so tudi dognali, da različna intenzivnost ultra vijoličnega žarenja po- vzroča, da nekateri živali prespe zimo, da se ptiči selijo jeseni in spomladi itd. Tudi to, da imajo nekateri živali čas ploditve v določenih mesecih, je vpliv solnčnega ža- renja. Ultravijolični žarki vplivajo na žle- ze z notranjim izločevanjem. Po tem nam postane tudi razumljivo, zakaj velja po- mladi pri ljudeh kot čas ljubezni. Razslo- valci so se dognali, da se v raznih letnih časih spreminja količina joda v krvi, kar je prav tako vpliv solnca; kakor rečeno ultravijolični žarki vplivajo na delovanje žlez, zato tudi na ščitno žlezo.

POT ŽARKOV SKOZI OČNO V MOŽGANE

Najbolj čudovito je, v kakšni zvezi je oko razen tega, da je organ vida, še z mo- žgani. Nedavno so namreč odkrili, da je očesni živec v zvezi s hipofizo, možgan- skim podveskom. To je žleza v velikosti črešnje, v spodnjem delu glave. Izloča v kri hormon, ki ima vpliv na rast telesa. Kakor rečeno, rast telesa pozimi zastaja zaradi pomanjkanja ultravijoličnih žar- kov, a rast uravnava hormon iz hipofize, ki je v zvezi z očesnim živcem; zato bi lahko rekli, da tudi oko sprejema hrano, če bi hoteli razložiti, da je rast odvisna od očesnega žleza.

RANE POZIMI NE BOLE

Iz srednjega veka je znan zakon (Lex Frisionum), ki je predpisoval strožje kazni za tiste, ki so koga ranili pozimi. Pozimi namreč rane bolj bole in se bolj počasi celijo kakor poleti. — Moderna meteorolo- gija je s svojim naukom o tako zvanih polarnih frontah dognala, da so povečane bolečine bolnih ljudi pozimi v zavisnosti od mešanja hladnega polarnega zraka s toplimi zračnimi tokovi. Tam, kjer trčita hladni in mrzli zrak, nastanejo vrtnice. Topli zrak se dvigne nad hladnim in tako nastane nizek zračni tlak. Nizek zračni tlak ali depresija se širi od zahoda proti vzhodu približno s hitrostjo 30 km na uro, in sicer navadno po eni in isti poti. V pasovih nizkega zračnega tlaka ljudje obolevajo skoraj prav tako redno kakor potu- jejo redno depresije, že bolni ljudje, zlasti revmatični, pa čutijo tedaj bolečine mnogo bolj.

VEGETARIJANEC

— Vedno trdiš o sebi, da si vegetarija- nec, zdaj sem te pa zasačil, kako se ma- stiš z gosjo. — Z gosjo, gosjo. — Zate je to gos, sa- me pa prepovedan sad.